

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΕ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1/15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1976 | ΑΡΙΘ. 19-20

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

2. ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ († 109 ἢ 107 μ. Χ.;).*

14. Τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας χορηγούμενα μέσα σωτηρίας βοηθοῦν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ νὰ δικαιωθῆ ἑνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ διατηρήσῃ ἐν ὑπομονῇ καὶ καρτερίᾳ μέχρι τέλους τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας του. Διότι, ἐν ὅσῳ ζῆ ὁ ἄνθρωπος, ὑπάρχει εἰσέτι ὁ καιρὸς, ἡ εὐκαιρία τῆς χάριτος. (Ἐφ. 11,1). Ὅ,τι ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐκάστη ἐκκλησιαστικὴ κοινότης εἶναι καὶ ὅ,τι πράττει καὶ ἐνεργεῖ, ἐν χάριτι καὶ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ἐπιτελοῦνται. Ὡς ἐπίσης πᾶν ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος κατέχει ἰσχυρὸν, ἀξιόλογον καὶ ἀγαθόν, καὶ πᾶν ὅ,τι ἀγαθὸν καὶ ἰσχυρὸν πράττει, εἶναι ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει ἀποτέλεσμα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Πάντα τ' ἀνωτέρω δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκφραζόμενα διὰ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰγνατίου. Πάντα ταῦτα ἐπιτελεῖ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ (Πβλ. Σμύρν. 13,2. Μαγν. 2), ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ (Πβλ. Φιλαδ. 8.1. 11,1. Σμυρν. 6,2), ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Πβλ. Ἐφ. 9,1). Διὰ τοῦτο ὁ Ἰγνατίος εὐχεταί πάντοτε εἰς τοὺς παραλήπτας τῶν ἐπιστολῶν του νὰ ἔχῃ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ (Σμύρν. 9,2. 12,2. 13,2. Πολυκ. 8,2). Ἐν τούτοις ἡ βοήθουσα χάρις δὲν εἶναι προσφορὰ ἀδιάκριτος. Αὕτη ἐνεργεῖ πράγματι ἀγαθὰ πράξεις, ἀλλὰ συγχρόνως ἀπαιτεῖ καὶ τὴν συνεργασίαν ἡμῶν. Οὕτω τὸ ἀγαθὸν εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ καὶ συγχρόνως ἡμῶν τῶν ἰδίων (Πβλ. Πολυκ. 7,3). Ἐπίσης ἐνῶς ἔπαυσαν ἢ ὀλιγόστευσαν τὰ ἐξαιρετικὰ καὶ ἀσυνήθη χαρίσματα τῶν χαρισματούχων ἐν τῇ Ἐκ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 338 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

κλησία, ἐν τούτοις δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ὁ Ἰγνάτιος δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς εἰς πέραν τοῦ μέσου ἢ συνήθους ὅρου πνευματικὸς ἄνθρωπος χαρισματικῆς γνώσεως τοῦ ὑπερέραν³⁰. Συνιστᾷ ὁ Ἰγνάτιος καὶ εἰς τὸν Πολύκαρπον, ἵνα ἐπιδιώξῃ ν' ἀποκτήσῃ καὶ οὗτος τὰ αὐτὰ πνευματικὰ χαρίσματα³¹. Ἐπίσης καὶ ἄλλα ἰδιαίτερα ἰσχυριστικὰ γνώσεις (ἀποκαλύψεις) ἐγένοντο αὐτῷ γνωσταὶ (ἐγνωρίσθησαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ) (Πβλ. Τραλλ. 8,1. Φιλαδ. 7,1 ἔ.) ἢ ἐλπίζει οὗτος νὰ λάβῃ (Ἐφ. 20,2: «Μάλιστα ἐὰν ὁ Κύριός μοι ἀποκαλύψῃ...»).

15. Ὅπως καὶ εἰς τὴν Α' ἐπιστολὴν τοῦ Κλήμεντος Ῥώμης, οὕτω καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Ἰγνατίου διακηρύττεται ἡ περὶ ἐσχάτων προσμονὴ καὶ ἡ ταχεῖα ἔλευσις τοῦ κόσμου. «Ἐσχατοὶ καιροί» διακηρύττει (Ἐφ. 11,1. Πβλ. Σμυρν. 9,1. Μαγν. 6,1). Ἐκ τούτου καὶ ἡ παραίνεσις πρὸς ἀναμονὴν τῆς ἐλευσομένης κρίσεως (Ἐφ. 11,1. Πβλ. Σμυρν. 6,1). Αἰώνιος θάνατος καὶ αἰωνία ζωὴ ἀπόκεινται τῷ ἀνθρώπῳ (Μαγν. 5,2. Πβλ. Πολυκ. 2,3). Οἱ δίκαιοι θὰ γίνωσι μέτοχοι τοῦ Θεοῦ (Σμυρν. 9,2. Πβλ. ἐπίσης 10,1 ἔ. Πολυκ. 4,3. 6,2 κ.ά.) καὶ θὰ κληρονομήσωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ (Ἐφ. 16,1. Φιλαδ. 3,3). Τοὺς αἰρετικούς, τοὺς σχισματικούς καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῶν, ὡς καὶ τοὺς πολὺ ἁμαρτωλοὺς, τοὺς μὴ μετανοοῦντας, ἀναμένει ἡ αἰωνία κόλασις (Ἐφ. 11,1 ἔ. Πβλ. Φιλαδ. 3,3. Πολυκ. 5,2). Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πρὸ τῆς κρίσεως καὶ τῆς δευτέρας παρουσίας μέλλουσαν νὰ προηγηθῆ ἀνάστασις τῶν σωμάτων (τῶν νεκρῶν), ὁ Ἰγνάτιος διδάσκει ὡς ἐν τῇ Γραφῇ λέγεται (Πβλ. Σμυρν. 2), ὅτι αὐτῇ (ἡ ἀνάστασις) θὰ γίνῃ κατὰ τὸ πρότυπον τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου αὐτοῦ (Πβλ. Ῥωμ. 6,1. Σμυρν. 5,3), τὴν δὲ ἀνάστασιν θὰ πραγματοποιήσῃ ὁ Πατήρ (Τραλλ. 9,2). Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγένετο ὁ φορεὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς· εἶναι τὸ «ἀεὶ ζῆν» ἡμῶν· διὸ καὶ ἡ Θ. Εὐχαριστία εἶναι «φάρμακον ἀθανασίας» (Ἐφ. 20,2) καὶ ἐχέγγυον μακαρίου ἀναστά-

30. Πβλ. Τραλλ. 5,1 ἔ.: «Μὴ οὐ δύναμαι ὑμῖν τὰ ἐπουράνια γράψαι· ἀλλὰ φοβοῦμαι, μὴ νηπίοις οὖσιν ὑμῖν βλάβην παραθῶ...». Πβλ. Τραλλ. 4,1. Σμύρν. 6,1.

31. Πολυκ. 2,2: «τὰ δὲ ἀόρατα αἶπει, ἵνα σοι φανερωθῆ, ὅπως μηδενὸς λείπῃ καὶ παντὸς χαρίσματος περισσεύῃς».

σεως (Σμύρν. 7,1). Ὁ Ἰγνάτιος θεωρεῖ τὸν Χριστὸν ὡς τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν (Τραλλ., προοίμ.). Μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον, «ἐλύετο πᾶσα μαγεία καὶ πᾶς δεσμὸς ἤφανίζετο κακίας· ἄγνοια καθηρεῖτο, παλαιὰ βασιλεία διεφθέρετο Θεοῦ ἀνθρωπίνως φανερουμένου εἰς καινότητα αἰδίου ζωῆς· ἀρχὴν δὲ ἐλάμβανεν τὸ παρά Θεῷ ἀπρητισμένον. ἔνθεν τὰ πάντα συνεκινεῖτο διὰ τὸ μελετᾶσθαι θανάτου κατάλυσιν» (Ἐφ. 19,3). Ἐκ τούτου καὶ ὁ Ἰγνάτιος ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα ὅτι διὰ τοῦ μαρτυρίου του δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἔνωσιν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς (Πβλ. Ῥωμ. 5,3. 6,1 ἔ. 2,2). Ἐὰν οὐρανία μακαριότης ἐπίσης καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς δικαίους εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον ἀναμένεται, δὲν διασαφεῖται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Ἰγνατίου, ἂν καὶ δύναται κατὰ τὴν τότε ἐπικρατοῦσαν γνώμην περὶ τῆς ἐσχατολογίας ἐκάστου ἀτόμου νὰ ἀμφιβάλλεται. Τοῦλάχιστον μία μερική ἄφεσις (πρόγευσις μακαριότητος) ἀρχεται ἐν τούτοις καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ψυχὰς ἥδη εὐθὺς μετὰ θάνατον (Πβλ. Κ. Δυοβουνιώτου, Ἡ μέση κατάστασις τῶν ψυχῶν. Ἀθῆναι 1904, Ἰω. Καρμίρη, Περὶ τῆς εἰς Ἄδου καθόδου τοῦ Χριστοῦ. Ἀθῆναι 1939, J. A. Fischer, Studien zum Todesgedanken in der Alten Kirche I,236).

16. Ὑπεραμυνόμενος ὁ Ἰγνάτιος τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς πραγματικῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ οὐχὶ κατὰ δόκῃσιν τοῦ Χριστοῦ, στηριζόμενος πράγματι εἰς πιαλαιότερα Σύμβολα, ἐμφανίζει ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς του τὴν ἀρχαιοτέραν Πατερικὴν Μαριολογίαν. Εἰς τὸν Θεὸν Πατέρα τοῦ Χριστοῦ θέτει ἐκ παραλλήλου ἐν τῇ ἐνανθρωπήσει Αὐτοῦ τὴν ἀνθρωπίνην μητέρα Αὐτοῦ Μαρίαν (Ἐφ. 7,2. Πβλ. 18,2), ἣτις ἦτο παρθένος-μήτηρ (Ἐφ. 19,1. Σμυρν. 1,1), ὡς καὶ παρά τῷ εὐαγγελιστῇ Λουκᾶ ἐμφανίζεται (Λουκ. 1,27. 34). Ὁ σωτηριώδης ἱστορικός ρόλος τῆς Μαρίας ἐμφαντικῶς ἐξαίρεται ἐν Ἐφ. 19: «Καὶ ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἢ παρθενία Μαρίας καὶ ὁ τοκετὸς αὐτῆς, ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου· τρία μυστήρια κραυγῆς, ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ ἐπράχθη...».

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ἡ σημασία τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

Με τὴν ἐναρξιν τῶν κατηχητικῶν μαθημάτων, εὐκαιρον εἶναι νὰ ἀναλογισθῶμεν ὅλοι οἱ ἐργάται τοῦ νοητοῦ Ἀμπελώνος, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, τὴν σημασίαν των διὰ τὴν σημερινὴν νεότητα. Ἡ τρυφερὰ ἡλικία ἔχει ἀνάγκη, εἰς τοὺς «οὐ μενετοὺς» καιροὺς μας, ὅλου τοῦ κήδους τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ὥστε αἱ ψυχὰι τῶν παιδιῶν μας ἐγκαίρως νὰ διαπλασθοῦν ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἐυαγγελίου καὶ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τοὺς ποικίλους καὶ φοβεροὺς κινδύνους, οἵτινες τὰς περιβάλλον πανταχόθεν, εἰς τὴν διερχομένην βαθεῖαν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν κρίσιν ἐποχῆν μας. Τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα λοιπὸν πρέπει ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀδξιοῦν εἰς ἀριθμὸν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ τονωθῇ τὸ ἔργον των. Ἰδιαιτέρως οἱ κατ' ἐνορίαν ποιμένες ἄς βοηθήσουν μὲ τὸ προσωπικὸν των ἐνδιαφέρον εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτήν. Ἄς μὴ μείνη ἐνορία χωρὶς Κατηχητικὸν Σχολεῖον. Εἰς αὐτὸ ἐναποτίθεται μέγα μέρος τῶν ἐλπίδων μας διὰ τὴν αὔριον τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Σώτεια τοῦ Ἔθνους.

Ὁρθῶς καὶ δικαίως ἐθεσπίσθη καὶ ἄγεται ὡς ἡ δευτέρα, μετὰ τὴν 25ην Μαρτίου, ἐθνικὴ μας ἑορτὴ ἡ 28η Ὀκτωβρίου. Εἶναι ἐκθαμβωτικὸν ὄροσσημον τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Οἱ παλαιότεροι τὸ ἐξήσαμεν. Ἀλλὰ καὶ ἡ νέα γενεὰ τὸ ἔχει πολὺ πλησίον της. Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ τοῦ Γένους μας ἐνθυμίζει, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι τοῦτο μεγαλουργεῖ ὅταν, ὡς συνέβη καὶ τὸ 1940, χυμὴν τὴν φιλοπατρίαν, μὲ τὴν φλογερὰν εἰς Θεὸν πίστιν. Ἡ δόξα ποὺ ἐστεφάνωσε τὰ ἑλληνικὰ ὄπλα κατὰ τὸν πόλεμον ἐναντίον τοῦ πανισχύρου Ἀξονος, ὀφείλεται, κατὰ τὸ πλεῖστον, εἰς τὴν δύναμιν ἐκείνης τῆς πίστεως. Ἄς τὴν διατηρῶμεν καὶ εἰς τοὺς εἰρημικοὺς καιροὺς. Διότι αὐτὴ ἡ πίστις εἶναι ἡ ἀληθινὴ Σώτεια τοῦ Ἔθνους, τόσον ἀπὸ τοὺς ὕλικούς ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς πνευματικούς ἐχθρούς.

Ἐπὶ τῇ Ὑψώσει τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Μεσοῦντος τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου, ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία προέβαλεν εἰς τὸν κόσμον τὸ τιμαλφέστερον κόσμημά της, τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου καὶ Νυμφίου της. Ὡς ἡ ὑμνωδία τῆς ἑορτῆς ταύτης διδάσκει, ὁ Σταυρὸς εἶναι τὸ ὄργανον καὶ τὸ σχῆμα τῆς σωτηρίας μας, «τῆς εὐσεβείας τὸ ἀήττητον τρόπαιον», «ἀδόξα τῶν μαρτύρων», «ἐγκαλλώπισμα τῶν ὁσίων», «ἡ ἀνάστασις πάντων τῶν τεθνεώτων», «ἡ ὄρασιότης τῆς Ἐκκλησίας», «ὁ Φύ-

ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ*

Β'

Διὰ νὰ εἶναι τὸ κήρυγμα εὐαγγελικὸν μήνυμα καὶ νὰ ἔχη Χριστοκεντρικὸν χαρακτῆρα, δὲν πρέπει ἀπλῶς νὰ ὀμιλῇ περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς διδασκάλου ἢ παιδαγωγοῦ ἢ ἠθικοῦ νομοθέτου ἢ κοινωνικοῦ μεταρρυθμιστοῦ. Τὸ κήρυγμα εἶναι Χριστοκεντρικόν, ὅταν παρουσιάζῃ τὸν Χριστὸν ὡς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὡς τὸν Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν.

Ἡ Χριστοκεντρικότης τοῦ κηρύγματος θεμελιούται εἰς τὸ ὅλον μυστήριον τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ὁ Πατὴρ εἶναι ἡ πρώτη ἀρχὴ καὶ ὁ ἔσχατος σκοπὸς τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ὅλης τάξεως τῆς σωτηρίας. Ἡ πρὸς τὸν Πατέρα ἄγουσα μοναδικὴ ὁδὸς εἶναι ἡ ὁδὸς διὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι. Ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ὅλου ἔργου τῆς σωτηρίας. Ὁ βαπτιστὴς ἄγγλος ἱεροκέρυξ Ch. Spurgeon (1834-1892), χαρακτηρίζων τὸν Χριστὸν ὡς τὸ ἀναγκαῖον καὶ οὐσιῶδες περιεχόμενον τοῦ κηρύγματος, ἔλεγε: «Τὸ ἄθροισμα πάντων, ὅσα θὰ ἠδυνάμην νὰ σᾶς εἶπω, εἶναι: Ἀδελφοί μου, κηρύττετε τὸν Χριστὸν καὶ πάντοτε πάλιν τὸν Χριστὸν! Οὗτος εἶναι τὸ ὅλον Εὐαγγέλιον. Τὸ πρόσωπόν Του, τὸ ἀξίωμα Του, τὸ ἔργον Του πρέπει νὰ εἶναι τὸ μέγα θέμα μας, τὸ ὁποῖον θὰ περιλαμβάνῃ τὰ πάντα. Εἰς τὸν κόσμον πρέπει πάντοτε νὰ κηρύττῃται ὁ Σωτὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ πρὸς Αὐτὸν ἄγουσα ὁδός... Εὐλογημένον εἶναι τὸ κήρυγμα, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ ἐν καὶ τὸ πᾶν» (Helmut Thielicke,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 343 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

λαξ πάσης τῆς οἰκουμένης). «Ὅλας αὐτάς τὰς ἀληθείας ὁ ὀρθόδοξος πιστὸς τὰς βιώνει εἰς τὴν λατρείαν καὶ τὴν καθημερινὴν του ζωὴν. Κατ' ἐξοχὴν δὲ οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας μας, οἵτινες, «Χριστῶ συνεσταυρωμένοι», κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον, ἐκ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ ἀποκομίζουσιν δύναμιν εἰς τὸ ἔργον των, ἔργον ἀποβλέπον εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἐμπειπιστευμένων εἰς αὐτοὺς ψυχῶν.

Von geistlichen Reden—Begegnung mit Spurgeon, Stuttgart 1961, σ. 173).

“Όσον ἀφορᾷ εἰς τὰς συγκεκριμένας κατευθύνσεις τοῦ Χριστοκεντρικοῦ κηρύγματος, τοῦτο πρέπει νὰ παρουσιάζη πάντοτε τὸν Κύριον ὡς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὡς τὸν Θεάνθρωπον, ὅστις ἦτο «προσδοκία ἐθνῶν» (Γενέσ. μθ', 10). «Ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσιν» (Ἑσ. μβ', 4). “Όλα τὰ μακάρια βιώματα τῶν ἐκλεκτῶν φυσιογνωμιῶν, τὰς ὁποίας ἐγνώρισεν ἡ ἱστορία· ὅ,τι ὠραματίσθησαν μὲ τὰς ἀπαραμίλλους συλλήψεις τῆς φαντασίας τῶν οἱ ποιηταὶ τῆς προχριστιανικῆς ἀνθρωπότητος· ὅ,τι περιέγραψαν οἱ μεγάλοι προφηταὶ διὰ τῶν ὑπερόχων ἐμπνεύσεων τῆς θεοπνεύστου διανοίας τῶν — πάντα ταῦτα ἐμψυχώνονται ὑπὸ τῆς προσδοκίας καὶ ἐλπίδος ταύτης. Ταῦτα θὰ ὑπομνήσκονται ὑπὸ τοῦ κηρύγματος, ὅπερ θὰ ἐπαναλαμβάνη «Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφηταὶ καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι, ἃ ἀκούετε καὶ ἤκουσαν» (Λουκ. ι', 23-24). “Ο Κύριος εἶναι ἱστορικὸν πρόσωπον, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν ἄξονα τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Κατὰ τὸν “Εγελον «πᾶσα ἱστορία κατευθύνεται πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ προέρχεται ἐξ αὐτοῦ· ἡ ἐμφάνισις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ ἄξων τῆς παγκοσμίου ἱστορίας» (Περὶσσότερα σχετικῶς ἰδὲ ἐν Εὔαγγ. Θεοδώρου, Ἡ φιλοσοφία τῆς Θρησκείας τοῦ Karl Jaspers, ἐν Θεσσαλονίκῃ 1966, σ. 44 ἐξ.).

“Ο Κύριος εἶναι «ἀνατολὴ ἐξ ὕψους» (Λουκ. α', 78). Ἡ ἐπωνυμία αὕτη ἔλκει τὴν καταγωγὴν της ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (Πρβλ. Ἀριθμ. κδ', 17. Ἑσ. ξ', 1. Μαλ. δ', 2). ἐν τῇ ὁποίᾳ εἰς χριστολογικὰς μεσσιανικὰς προφητείας ὁ μέλλων Λυτρωτῆς καὶ Σωτὴρ καλεῖται «ἀνατολὴ δικαία» (Ἱερ. κγ', 5), «ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ» (Ζαχ. στ', 12). Ἡ ὀνομασία αὕτη ἐκφράζει τὴν ἀντίθεσιν τῆς νέας ἐποχῆς τοῦ ἀνατείλαντος θεοῦ φωτὸς τῆς πλήρους ἐξ ἀποκαλύψεως ἀληθείας πρὸς τὴν πρὸ Χριστοῦ μεταπτωτικὴν ἐποχὴν τοῦ σκότους τῆς ἀγνοίας. Δι' αὐτὸ περὶ τοῦ Κυρίου χρησιμοποιοῦνται αἱ ἐκφράσεις «ἀντέτειλεν» (Ματθ.

δ', 16) ἢ «ἀνατέταλκεν» (Ἑβρ. ζ', 14. Πρβλ. Β' Πέτρ. α', 19). Ἐπίσης ὁ Κύριος καλεῖται «φῶς» (Ματθ. δ', 16. Λουκ. β', 32. Ἰωάν. α', 4, 7, 8, 9 κ.λπ.) καὶ «ἥλιος» (Ἀποκ. ιβ', 1) (Λεων. Φιλιππίδου, Ἱστορία τῆς ἐποχῆς τῆς Κ.Δ., Ἀθῆναι, 1958, σ. 764 ἔξ.). Ὁ Κύριος εἶναι ὁ μοναδικὸς διδάσκαλος. «Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος» (Ἰωάν. ζ', 45-46). Ἀξιόλογος εἶναι ἡ δραστικότητα καὶ ὁ ἀνακαινιστικὸς δυναμισμὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου. Αὕτη εἶναι ἡ πολύκρουνος κρήνη, ἡ ὁποία διὰ τῶν δροσερῶν ναμάτων τῆς καταρδεύει τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, ἀκόμη καὶ αὐτῶν τῶν ἀντιπάλων του.

Τὸ κήρυγμα ἔπειτα θὰ παρουσιάσῃ τὸν Χριστὸν ὡς τὴν «ἀλήθειαν καὶ τὴν ζωὴν» (Ἰωάν. η', 12· ιδ', 6), ὡς ἄμωμον καὶ ἄσπιλον ἄμνόν (Α' Πέτρ. α', 19), «ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὗρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ» (Α' Πέτρ. β', 22). Εἶναι «ὁ μὴ γνοὺς ἁμαρτίαν (Β' Κορ. ε', 21), ὁ ὅσιος, ὁ ἄκακος, ὁ ἀμίαντος, ὁ κεχωρισμένος ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος» (Ἑβρ. ζ', 26). Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἐρώτησις τοῦ Κυρίου: «Τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας;» (Ἰωάν. η', 46). Ὁ Ἰησοῦς παρουσιάζεται ὡς ἡ συνισταμένη πάσης ἀνθρωπίνης τελειότητος, ὡς τὸ ἀπαράμιλλον μορφωτικὸν καὶ ἠθικὸν ἰδεῶδες, πρὸς οἰκείωσιν τοῦ ὁποίου δέον νὰ τείνῃ πᾶσα ὑγιὴς ἀνθρωπιστικὴ καὶ μορφωτικὴ προσπάθεια. Ὡς διεκκήρυξεν ὁ Κάντ, ὁ Ἰησοῦς εἶναι «ὁ μόνος ἀρεστὸς εἰς τὸν Θεὸν ἄνθρωπος», «τὸ ἰδεῶδες τῆς ἠθικῆς τελειότητος, τὸ πρότυπον τοῦ ἠθικοῦ φρονήματος καὶ ὅλης τῆς ἠθικῆς του καθαρότητος... Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ ἠθικῶς ἰδεῶδης ἄνθρωπος» (Im. Kant, Religion innerhalb der Grenzen der Vernunft, ἔκδ. ὑπὸ Vorländer, δ' ἔκδ., 1919, σ. 66, 68, 184, ἐν Alois Riedmann, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 255). Ἐπομένως «ὁπολιμπάνει ἡμῖν ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ» (Α' Πέτρ. β', 21). Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου ἔχομεν ἀρχιερέα «δυνάμενον συμπαθεῖσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειραμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοίτητα χωρὶς ἁμαρτίας» (Ἑβρ. δ', 15). Ὅθεν δυνάμεθα νὰ «προσερχώμεθα μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν» (Ἑβρ. δ', 16).

Παραλλήλως ἡ αὐτοσυνείδησις τοῦ Ἰησοῦ δύναται νὰ μνημονεύηται συχνάκις εἰς τὸ θεῖον κήρυγμα. Ὁ Ἰησοῦς «οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» (Ἰωάν. η', 23). Οὗτος εἶναι «ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς» (Ἰωάν. στ', 51· πρβλ. καὶ στ', 58). Ὁ Κύριος εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ (Ματθ. ιστ', 13 ἔξ. κστ', 63. Μάρκ. ιδ', 62), ὁ ἐξουσιαστής καὶ κυβερνήτης τοῦ παντός (Ματθ. ια', 27), ὁ ἰατρός τῶν ἁμαρτωλῶν, ὁ κύριος καὶ κριτὴς τῶν συνειδήσεων, «ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰωάν. ια', 25). Συγχωρεῖ ὡς Θεὸς ἁμαρτίας (Ματθ. θ', 2), ἐξαγγέλλει ἑαυτὸν ὡς τὸν κριτὴν καὶ ἀνταποδότην.

Ἐπειτα τὸ περὶ Χριστοῦ κήρυγμα ζωοποιεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι «φυσικὸν διὰ τὸν Χριστὸν καθίσταται τὸ ὑπερφυσικόν» (Κ. Καλλινίκου, Τὰ θεμέλια τῆς πίστεως, Ἀλεξάνδρεια 1934, σ. 130). Ὁ Κύριος εἶναι ἀποδεδειγμένος «δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς» (Πράξ. β', 22). Ὁ Κύριος θεραπεύει «πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους καὶ δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικοὺς» (Ματθ. δ', 24). Διὰ τοῦ Χριστοῦ «τυφλοὶ ἀναβλέπουσι καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται» (Ματθ. ια', 4-5). Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ πιστὸς δύναται νὰ ἐπαναλαμβάνῃ μετὰ τοῦ Ἁγ. Παύλου: «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι με Χριστῷ» (Φιλιπ. δ', 13). Ὁ πιστὸς λαμβάνει διὰ τοῦ Χριστοῦ «ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ» (Λουκ. ι', 19). Ὅ,τι διὰ τοὺς μακρὰν τοῦ Χριστοῦ ζῶντας εἶναι ἀπραγματοποιήτον, ἀντιθέτως διὰ τοὺς εὐρισκομένους εἰς σχέσιν καὶ κοινωνίαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ εἶναι εὐκόλον καὶ δυνατόν.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Η ΣΚΛΗΡΟΤΕΡΑ ΜΑΧΗ

«Ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου...» (Ἐφεσ. στ', 12).

1. Ὁ ἀγὼν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν μας.

Εἶναι ἀγῶνες ποὺ ἀπαιτοῦν ἀνδρείαν. Ἄλλοι ἀπαιτοῦν σύ-
νεσιν. Δι' ἄλλους προέχει ἡ καρτερία, ἡ ἐπαγρύπνησις καὶ ἡ ὑπο-
μονή. Καὶ δι' ἄλλους πάλιν ἡ ὑπεροχὴ τῆς δυνάμεως καὶ ἡ λελογι-
σμένη χρῆσις αὐτῆς ἀποτελοῦν τοὺς συντελεστάς τῆς νίκης. Ταῦ-
τα πάντα προκειμένου περὶ μαχῶν, αἱ ὁποῖαι διεξάγονται ἐν ὄψει
τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐν γνώσει συνήθως τῶν πιθανῶν μέσων τὰ ὁποῖα
οὗτος εἶναι δυνατὸν νὰ διαθέτῃ. Εἰς τὰς συγκρούσεις αὐτάς μεταξὺ
τῶν διαφόρων Ἐθνῶν ἢ εὐψυχία, ἢ ἀριθμητικὴ ὑπεροχὴ, ὁ ἀρτιώ-
τερος ἐξοπλισμὸς καὶ ἄλλοι τυχόν ἀστάθμητοι παράγοντες ἐκτι-
μῶνται ἀναλόγως καὶ ἀναλόγως ἀντιμετωπίζονται ὑπὸ τῶν ἐμ-
πολέμων. Ἄλλ' ὁ λόγος δὲν πρόκειται περὶ αὐτῶν τῶν μαχῶν,
ὅπου ὁ ἀντίπαλος εἶναι γνωστός καὶ ἐμφανὴς καὶ περὶ τοῦ ὁποῖου
ἡ ὑπηρεσία κατασκοπείας ἔχει ἤδη ἀρκετὰς πληροφορίας ὅσον ἀφο-
ρᾷ εἰς τὰς προθέσεις του, τὴν ὀργανικὴν του συγκρότησιν, καὶ τὰς
ἀδυναμίας του. Πρόκειται διὰ μίαν μάχην ἐκ τῆς ἐκβάσεως τῆς
ὁποίας κρίνεται ἡ σωτηρία ἢ ὁ θάνατος τῶν ψυχῶν μας. Ἐννοοῦ-
μεν τὴν ἀδυσώπητον, τὴν ἄνευ ἀνακωχῆς μάχην, τὴν ὁποίαν διε-
ξάγει πᾶς ἄνθρωπος ζῶν ἐναντίον τῶν πειρασμῶν, ἐναντίον τῶν
μεθοδεϊῶν τοῦ διαβόλου. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν μάχην ταύτην πρέ-
πει νὰ ζητήσωμεν τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Κυρίου καὶ νὰ περιβληθῶμεν
τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ «ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα
καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς
κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευμα-
τικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις» (Ἐφεσ. στ', 12).

Εἰς τὴν μάχην αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ν' ἀντιπαλαίση
πρὸς ὁμοίους του ἐκ σαρκὸς καὶ αἵματος. Ἐχει ἀντιμετώπους
τὰς ἀοράτους δυνάμεις τοῦ σκότους, αἱ ὁποῖαι ἄρχουν ἐπὶ τοῦ πλή-
θους τῶν ἀνθρώπων τῶν ἡττηθέντων ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας. Αἱ δυνά-
μεις αὗται εἶναι ὄντα πνευματικὰ, γεμᾶτα πονηρίαν, ὀργανωμένα
εἰς τάξεις, ὡς συμβαίνει καὶ μετὰ τὰς οὐρανίους δυνάμεις τῶν ἀγα-
θῶν ἀγγέλων. Ἀλλὰ ἡ μάχη τὴν ὁποῖαν δίδει ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς

γῆς, ἵνα δυνηθῆ ἡ νὰ εὐθυγραμμίσῃ τὴν πορείαν του καὶ κατευθύνῃ τὰ βήματά του πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου εἶναι ἀγὼν πολυμέτῳπος.

Αἱ ἀόρατοι δυνάμεις πολιορκοῦν τὴν ταλαίπωρον ψυχὴν μας ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ἔτοιμοι νὰ ἐκπορθήσουν αὐτὴν καὶ νὰ τὴν παραδώσουν εἰς τὸν Σατανᾶν.

Σκληρὸς ὁ ἀγὼν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, προτρέπων τοὺς Ἑφρεσίους εἰς θαρραλέον ἀγῶνα κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους, ταῦτα προσθέτει· «Διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στήναι» (Ἐφεσ. στ', 13). Χρειάζεται, λοιπόν, ν' ἀναλάβωμεν τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ περατώσωμεν καλῶς τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι θὰ ὑπολογίσουν μόνον εἰς τὴν ἀτομικὴν των δύναμιν ἢ θὰ ἐλπίσουν εἰς τὴν δύναμιν ἄλλων ἀνθρώπων. Μόνον ἡ πανοπλία τοῦ Θεοῦ καὶ μάλιστα πλήρης δύναται νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν νίκην. Ἡ πανοπλία αὕτη εὐρίσκεται εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ ὀπλίξει τοὺς πιστοὺς καὶ παροπλίξει τοὺς ἀντιδίκους. Αὐτὸ καθιστᾷ ἰσχυροὺς τοὺς ἀσθενεῖς, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ἀπόστολος ὁ ὁποῖος μᾶς βεβαίωσεν «ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατὸς εἰμι» καὶ ὅτι «ἡ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β' Κορ. ιβ', 9). Ἡσθάνετο ὁ θεῖος Παῦλος εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον εἰς εὐρύτατον μέτῳπον διεξῆγε, ὅτι ἡ ἀσθένεια τῆς σαρκὸς του ἠῤῥᾶνε τὴν πνευματικὴν του δύναμιν. Ἀκόμη δὲ εἰς τὰς τόσας ταλαιπωρίας του καὶ τὰ δεσμά του καὶ τοὺς ἀγῶνας του ὑπὲρ Χριστοῦ, ἐθεώρει ὡς Θεοῦ χάριν τὸν σκόλοπα, ὅστις ἐβασάνιζεν αὐτὸν ἵνα, καθὼς ὁ ἴδιος λέγει, «μὴ ὑπεραίρηται» (πρβλ. Β' Κορ. ιβ', 7).

2. Π ὥ ς θ ἄ κ ε ρ δ ῆ σ ω μ ε ν τ ῆ ν μ ᾶ χ η ν.

Ἐφ' ὅσον ζῶμεν τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴν θὰ πρέπει νὰ εἴμεθα πάντοτε ἔτοιμοι ν' ἀντιμετωπίσωμεν τοὺς πειρασμούς, τὰς πικρίας, τὰς βασάνους, τὰς ἀδικίας, τὴν πένιαν καὶ τὴν δυστυχίαν, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ γενναῖα ὑποδείγματα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τῶν καλλινίκων μαρτύρων καὶ θεοφόρων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐξεχόντως δὲ τὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶναι καὶ ὁ ἰσχυρότερος σύμμαχος μας, ἀλλὰ καὶ ὁ μοναδικὸς διδάσκαλός μας εἰς τὸ νὰ φέρωμεν ἀγογγύστως καὶ θαρραλέως τὸν σταυρὸν τῆς παρουσίας ζωῆς μέχρι τέλους. Διότι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τῆς ζωῆς ἡμῶν δοκιμάζεται ποικιλοτρόπως ἢ πρὸς τὸν Θεόν

ἡμῶν ἀγάπη διὰ τῆς ἀδιακόπου πάλης καὶ τοῦ ἀδυσωπήτου ἀγῶ-
νος κατὰ τῶν πειρασμῶν. Εἶναι δυνατόν τὴν ἀνέκφραστον χαρὰν
τὴν ὁποίαν μᾶς προὔξενησε σήμερον ἐν ἐξαιρετικῶς εὐτυχῆς γε-
γονός, νὰ τὴν διαδεχθῆ αὐριον λύπη ἀπροσμέτρητος. Εἶναι δυνα-
τὸν τὴν εὐημερίαν μας νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ μία ἄνευ προηγουμένης
δυστυχία. Εἶναι δυνατόν τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ὑγείαν
μας νὰ τὴν διαδεχθῆ νόσος μακρὰ καὶ ὀδυνηρά. Πολλὰ ἔχομεν νὰ
διδαχθῶμεν ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰωβ. Κυρίως δὲν πρέπει νὰ συγ-
χέωμεν τὴν εὐτυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν μὲ τὴν τοιαύτην τὴν συν-
οδουμένην ὑπὸ ὑλικῶν ἀγαθῶν, οὔτε νὰ λογιζώμεθα ἐξ ἄλλου δυ-
στυχεῖς ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δεχόμεθα πληγὰς καὶ ἀσθενείας καὶ βα-
σάνους ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς, καίτοι εἴμεθα δίκαιοι καὶ εὐσεβεῖς.
Διότι, ποῖαν ἀξίαν θὰ ἔχη τότε ἡ πρὸς τὸν Θεὸν πίστις μας, ἐάν
παραμένῃ ἐδραία μόνον ἐφ' ὅσον τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ βαί-
νουν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας μας; Τότε εἴμεθα ἄξιοι τοῦ ὀνόματος τοῦ
Χριστοῦ, ὅταν κολαφιζόμενοι συγχωρῶμεν, λοιδορούμενοι εὐλο-
γῶμεν τοὺς λοιδοροῦντας ἡμᾶς, καλῶς ποιῶμεν τοὺς καταρωμέ-
νους καὶ διώκοντας ἡμᾶς καὶ βασανιζόμενοι δοξολογῶμεν τὸν
Θεόν, ὅτι οὕτως ἠὲ δόκησε.

Ὁ καλὸς στρατιώτης, ἀγρυπνος εἰς τὰς ἐπάλξεις μὲ τὸ ὄπλον
ἀνὰ χεῖρας φρουρεῖ τὰ ὅσια καὶ τὰ ἱερά τῆς πατρίδος του ἑτοιμὸς
νὰ θυσιάσῃ ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν. Οὔτε τὸ ψῦχος, οὔτε τὸ σκό-
τος, οὔτε ἡ ἀγρυπνία, οὔτε ἡ μέριμνα τῆς οἰκογενείας του, οὔτε ἡ
φήμη τῆς ἰσχύος τοῦ ἀντιπάλου, οὔτε ὁ φόβος τὸν κυριεύει. Γνω-
ρίζει ὅτι ὕψιστον καθῆκον ἐπιτελεῖ. Γνωρίζει ὅτι ὠρκίσθη νὰ μὴ
καταισχύνη τὰ ὄπλα, οὐδὲ νὰ παραδώσῃ ταῦτα εἰς τοὺς ἐχθρούς.
Καὶ τὸν ὄρκον του τηρεῖ μέχρις οὗ χυθῆ ἐκ τῶν φλεβῶν του καὶ ἡ
τελευταία ρανὶς τοῦ αἵματός του. Ὅταν ἡ πατρις ἔχη νὰ παρα-
τάξῃ τοιοῦτους φρουροὺς εἶναι βεβαία ὅτι θὰ κατισχύσῃ τῶν ἐπι-
δρομῶν. Εἶναι πεπεισμένη ὅτι δὲν θὰ παραδοθῶν τὰ ἅγια αὐτῆς
τοῖς κυσί. Οἱ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ ποῖον ὄρκον ἔδωκαν, πρὸς
ποῖον ὠρκίσθησαν καὶ ποῖον καθῆκον ἐπωμίσθησαν; Καὶ ὑπὲρ
τίνος ἀγωνίζονται; Ἀσφαλῶς τὸ γνωρίζουν, ὅπως γνωρίζουν καὶ
ἐναντίον ποῖου ὁ ἀγὼν. Εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν τὰ ὄπλα τῆς στρα-
τείας μας δὲν εἶναι σαρκικά ἀλλὰ πνευματικά. Περικεφαλαία εἶναι
ἡ καθαρὰ καὶ νήφουσα διάνοια καὶ θυρεὸς ἡ εἰς Χριστὸν πίστις.
Μὲ τοιαύτην πανοπλίαν θὰ κατισχύσωμεν καὶ θὰ νικήσωμεν τὸν
ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου. Ἐνδυσάμενοι τὴν πανοπλίαν τοῦ
Θεοῦ θὰ ἐνισχυθῶμεν καὶ θὰ ἀποκτήσωμεν τὴν ὑπερβάλλουσαν
ἐκείνην δύναμιν, ἥτις κατέστησε τὸν Ἀπόστολον Παῦλον γίγαντα,
ὥστε νὰ δυνάμεθα μετ' αὐτοῦ νὰ ἐπαναλάβωμεν· Ἄν παντὶ θλι-

βόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι, ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἑξαπορούμενοι, διωκόμενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλείπόμενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι, πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ» (Β' Κορ. δ', 8-10). Διὰ τοῦτον τὸν λόγον, οὕτω πῶς ἐνδυναμούμενος, ὁ ἀκαταπόνητος ἐκεῖνος ἀγωνιστὴς καὶ ἀθλητὴς τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, εἶχεν ἀκάματον καὶ ἀκατάβλητον τὸ σῶμα αὐτοῦ διότι, ἐνῶ τὸ ἐξωτερικὸν περίβλημα τοῦ σώματός του κατεβάλλετο, ὁ ἔσωθεν ἄνθρωπος ἐνισχύετο καὶ ἐχαλυβδοῦτο. Οὕτω τὰ δεσμά, οἱ κίνδυνοι, οἱ ἀγῶνες λογίζονται διὰ τὸν Ἀπόστολον ὡς «παραυτίκα θλιψίς» (Πρβλ. Β' Κορ. δ', 17), ἡ ὁποία ἕμως κατεργάζεται αἰώνιον βᾶρος δόξης δι' ὅσους δὲν σκοποῦν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα.

Ὁ πνευματικὸς ἀγὼν εἶναι ὁ ὑπεροχώτερος ὄλων τῶν ἀγῶνων καὶ ὁ προσιδιάζων εἰς τὴν φύσιν καὶ τὴν πνευματικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιγείου ζωῆς, ἥτις δὲν εἶναι παρὰ μία διαρκὴς στρατεία, μία ἀέναος μάχη καὶ πάλη πρὸς τὰς σκοτεινὰς μεθοδείας τῶν πονηρῶν πνευμάτων, τὰ ὁποία συνεχῶς μεταβάλλουν τὴν τακτικὴν καὶ τὰ μέσα τοῦ πολέμου. Κύριος καὶ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ Σατανᾶ εἶναι νὰ προσβάλῃ πρωτίστως τὸν λογισμὸν καὶ τὴν ψυχὴν μας, διεγείρων παντοίους πειρασμούς, δυναμένους νὰ δελεάσωσι τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ ἐκτρέψωσιν αὐτὸν τῆς στενῆς πύλης τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν. Καὶ ὅταν μᾶς ἴδῃ ἀμφιταλαντευομένους καὶ ἀποκάμνοντας, τότε ἐντείνει τὸν ἀγῶνα του μέχρις ὅτου μᾶς ἐξαναγκάσῃ νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὸν ὑψηλὸν σκοπὸν τῆς σωτηρίας μας. Ὅταν ὅμως βλέπῃ ὅτι ἡμεῖς ἐρρωμένως ἀνθιστάμεθα καὶ ἀψηφούμε καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, τότε μεταμορφοῦται εἰς ἄγγελον φωτὸς καὶ προσπαθεῖ δι' ἄλλου τρόπου νὰ κάμψῃ τὴν ἀντίστασίν μας. Πάντως οὐδέποτε ἐγκαταλείπει τὴν μάχην ἀλλὰ ἀναμένει καὶ καραδοκεῖ τὴν κατάλληλον στιγμὴν, καθ' ἣν θὰ διαπιστώσῃ ὅτι ὁ ζῆλος ἡμῶν ἐψυχράνθη καὶ ὅτι αἱ θεῖαι ἐννοιαὶ καὶ ἱεραὶ ἐνθυμήσεις ἠτόνησαν καὶ ὁ λογισμὸς μετεωρίσθη καὶ τὸ φρόνημα ἠλλοιώθη. Τότε ἐπανάρχεται μετὰ μεγαλυτέρας σφοδρότητος καὶ βάλλει μὲ λύσσαν ἐναντίον μας μέχρις ὅτου κάμψῃ τὴν ἀντίστασιν καὶ κυριεύσῃ τὴν ψυχὴν μας.

3. Ἡ μακαριότης τῶν ἀγωνιζομένων μέχρι τέλους τὸν καλὸν ἀγῶνα.

Πολλοὶ ἠττήθησαν εἰς τὸν ἐπίπονον καὶ τραχὺν ἀγῶνα κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους καὶ ἐξέπεσαν τῆς οὐρανόθεν ἐλπίδος,

ἀποκλεισθέντες τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων καὶ ἐκλεκτῶν. Διότι ἀπέκαμον. Διότι ὀλιγόρησαν. Διότι ἐπίστευσαν ὅτι ὁ ἀγὼν αὐτὸς ἔχει περιόδους ἐκεχειρίας καὶ ἀνακωχῆς. Ἄλλ' ἠπατήθησαν. Διότι ὁ πόλεμος αὐτὸς δὲν εἶναι παροδικός, ὡς οἱ συνήθεις πόλεμοι μετὰ τὸ τῶν Ἑθνῶν, ἀλλ' εἶναι πόλεμος παντοτεινός καὶ ἀτερμάτιστος. Σκληρὸς καὶ ἀνειρήνευτος. Δι' ὃ καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος φιλοσοφῶν λέγει· «Πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας ἀγωνισώμεθα· πρὸς τοὺς ἀφανεῖς διώκτας καὶ τυράννους· πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις καὶ διὰ τὰ ἐπουράνια... Καὶ οὗτος δεινὸς ὁ πόλεμος, καὶ αὕτη παράταξις μεγάλη, καὶ τοῦτο μέγα τρόπαιον» (Λόγος εἰς Γρηγόρ. Νύσσης).

Ὁ Θεὸς ἀποκτείνει, ἵνα ζωὴν δώσῃ. Πατάσσει καὶ θεραπεύει. Πληγώνει διὰ νὰ ἐπουλώσῃ τὸ τραυματισθέν. Θανατώνει τὸ σῶμα, ἵνα τὴν ψυχὴν ζωοποιήσῃ. Παιδεύει τὴν σάρκα, ἵνα τὴν ψυχὴν ἱατρεύσῃ. «Αὐτὸς ἀλγεῖν ποιεῖ καὶ πάλιν ἀποκαθίστησιν· ἔπεισε, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἴασαντο» (Ἰώβ ε', 18). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος μακαρίζει ἐκείνους τοὺς ἀδελφούς, οἱ ὅποιοι ὑπομένουν ἀγογγύστως τοὺς παραχωρουμένους πειρασμούς ὡς ἐκ Θεοῦ δοκιμασίας διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης των καὶ διὰ νὰ λάβουν, δόκιμοι ἀναδειχθέντες, τὸν στέφανον τῆς ζωῆς· «Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δόκιμος γινόμενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς» (Ἰακ. α', 12). Ἀποκτείνει ὁ Θεὸς ποῖον; τὸ ἐν ἁμαρτίαις κατακείμενον καὶ σεσηπός, ἵνα καθάρῃ τοῦτο καὶ τὸ ἀνακαινίσῃ καὶ τὸ καθαγιάσῃ καὶ τὸ καταστήσῃ μέτοχον τῆς οὐρανοῦ βασιλείας. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τοὺς λόγους τοῦ τσοαῦτα παθόντος θεοσεβοῦς Ἰώβ, εἰπόντος· «πότερον οὐχὶ πειρατήριόν ἐστιν ὁ βίος ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὥσπερ μισθίου αὐθημερινοῦ ἡ ζωὴ αὐτοῦ;» (Ἰώβ ζ', 1).

Διὰ τοῦτο ἅς μὴ ἐκλυώμεθα ὑπὸ τῶν πειρασμῶν κατὰ τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀλλὰ βεβαίαν μέχρι τέλους τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν τὴν ἐλπίδα κατάσχωμεν, ἵνα ὡς καὶ ὁ θεοφόρος Ἀπόστολος δυνηθῶμεν, ὅταν ἐκδημήσωμεν πρὸς τὸν Κύριον, νὰ εἴπωμεν· «Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής, οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ» (Β' Τιμ. δ', 6-8). Ἄς μὴ εἴπωμεν ποτὲ ὅτι ἀρκετὰ ἐνηστεύσαμεν, ἀρκετὰ ἐδουλαγωγήσαμεν τὸ σῶμα ἡμῶν, ἀρκετὰ ἔργα εὐποιίας ἐπετελέσαμεν· καιρὸς εἶναι ν'

ἀναπαυθῶμεν. Ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ δὲν ὑπάρχει ἀνάπαυσις ἀλλ' ἀγῶν διὰ νὰ μὴ ἀπολέσωμεν ἐν μιᾷ στιγμῇ ραστώνης καὶ ραθυμίας πᾶν ὅ,τι μετὰ τόσου κόπου καὶ ἀγρυπνίας καὶ προσευχῆς δι' ὅλης τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐπετύχωμεν. Ἄλλ' ἀκολουθοῦντες τὰς νοθεσίας τοῦ ὁμολογητοῦ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου ἀγωνισθῶμεν τὸν καλὸν ἀγῶνα, ἔτι ιδρώσωμεν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, ἔτι καταδαμάσωμεν τὴν σάρκα, ἔτι δουλαγωγήσωμεν τὸ σῶμα, ἔτι κατατροπώσωμεν τὰ πάθη· πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν περιφέροντες» (Κατήχησις εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Ἀντίπασχα).

Γνώρισμα τοῦ δοκίμου χριστιανοῦ δὲν εἶναι τὸ πιστεῦναι ἀπλῶς εἰς Χριστόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ πάσχειν. Ἡ εἰς Χριστόν πίστις βεβαίως εἶναι μεγάλη δωρεά, διὰ τῆς ὁποίας συγχωροῦνται αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν, ἀπαλλάσσει ἡμᾶς τῆς ταραχῆς καὶ ἀμφιβολίας καὶ μᾶς μεταφέρει εἰς τὴν μακαριότητα τῆς μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐνώσεως. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ πάσχειν εἶναι ἐπίσης μέγα προνόμιον, διότι συσταυροῦμενοι μετ' Αὐτοῦ προσδοκῶμεν νὰ τύχωμεν τῆς οὐρανόου δόξης καὶ τῆς ἀμοιβῆς, ἣν αὐτὸς ὁ Κύριος ἐπηγγέλθη διὰ τοῦ ἐνάτου μακαρισμοῦ του· «Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. ε', 11-12). Εἰς νόμον τέλειον, τὸν τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας ἔχομεν ἐγκύψει καὶ διὰ νὰ κρατήσωμεν τὴν ἐλευθερίαν ταύτην βεβαίαν ἄχρι τέλους πρέπει νὰ ἀγωνισθῶμεν διὰ νὰ τύχωμεν τοῦ βραβείου τῆς ἄνω κλήσεως· «Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξει αὐτῷ τὰ πάντα» (Φιλιπ. γ', 20-21).

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Ἀπὸ τὸ ἑορτολόγιον τῆς Ἐκκλησίας μας

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΤΟΥ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»*

Ἵσοι ἀποπειράθησαν κάπως ὑπεύθυνα ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τοὺς ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τοὺς ἥρωες τῆς Πίστεως, ἀσφαλῶς — ὄχι σπάνιες φορές — συνάντησαν δυσκολίες καὶ προβλήματα.

Αὐτὰ τὰ προβλήματα προκύπτουν, γιὰτὶ οἱ ἱστορικὲς πηγὲς ἢ εἶναι πενιχρὲς ἢ καὶ γιὰτὶ δὲν ὑπάρχουν ἀρκετὰ στοιχεῖα γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῶν ἁγίων. Μὲ τοὺς περισσότερους μάρτυρες αὐτὸ συμβαίνει. Καὶ τοῦτο διότι οἱ συντάκτες τῶν βιογράφων τῶν ἁγίων, οἱ συναξαριστές, ἄνθρωποι καλοπροαίρετοι μὲν, δὲν κοπίασαν νὰ ἐρευνήσουν ἐπισταμένα τὰ θέματα τῆς Ἀγιολογίας. Συνήθως μάζευαν ὅ,τι ἔβρισκαν ἀπὸ ἀφηγήσεις καὶ παραδόσεις καὶ τὸ κατέγραφαν. Κι αὐτὸ γιὰτὶ ἀποβλέποντες στὴν ὠφέλεια τῶν ἀναγνωστῶν τους δὲν πολυπραγμονοῦσαν γιὰ τὴν αὐθεντικότητα τῆς ὕλης τους.

Ἄλλὰ καὶ σήμερα ἀκόμη, ἐφ' ὅσον δὲν πρόκειται γιὰ ἐπισημονικὲς ἀγιολογικὲς ἀναδιφήσεις, ἀκολουθεῖται ἡ μέθοδος τοῦ συμβιβασμοῦ, κατὰ τὸ δυνατὸ τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας μὲ τὸν παραδοσιακὸ ἐποικοδομητικὸ στόχο, στὸν ὁποῖο ἀποβλέπουν οἱ βιογρά-

* Ὁ «Ἐφημέριος» ἀνοίγει ἀπὸ τοῦ παρόντος φύλλου νέον Κεφάλαιον μὲ τὸν τίτλον «Ἁ π ὀ τ ὀ Ἑ ο ρ τ ο λ ὀ γ ι ο ν τ ῆ ς Ἐ κ κ λ η σ ί α ς μ α ς». Διὰ τοῦτου, ἐπιδιώκεται ὑπὸ τοῦ συντάκτου τῶν ἀναφερομένων ἄρθρων εἰς τοὺς ἥρωας τῆς Πίστεως, ἤτοι εἰς τοὺς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περιστερίου κ.κ. Ἀ λ ε ξ ἄ ν δ ρ ο υ, γνωστοῦ διὰ τὴν γλαφυρότητα καὶ τὴν ἀπλότητα τοῦ ὕφους, νὰ ἐπιτευχθῇ «ἦ κα λ ῆ σ π ο ρ ἄ σ τ ὸ ν ἄ γ ρ ὀ τ ο ῦ Θε ο ῦ», ὡς ὁ ἴδιος λέγει, πρὸς δημιουργίαν «ψυχικῆς ἀτμοσφαιρας καὶ πνευματικῆς εὐφορίας» εἰς τὰς ψυχὰς τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ Κλήρου. Πιστεύομεν ὅτι τὸ Ἀγιολόγιον τοῦτου θὰ πληρώσῃ ὑφιστάμενον κενὸν καὶ θὰ ἱκανοποιήσῃ πλήρως τοὺς εὐλαβεῖς κληρικούς καὶ μάλιστα τοὺς Ἐφημερίους, πρὸς τοὺς ὁποίους κυρίως ἀπευθύνεται καὶ ὁ «Ἐφημέριος».

(Ἐκ τῆς Διευθύνσεως)

φίες τῶν ἁγίων, ὅπως ἡ σειρά αὐτή. Πιστεύει ὁ συντάκτης τῆς μελέτης, ὅτι βοηθᾷ καὶ τὸ εὐρὺ ἀναγνωστικὸ κοινό, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐφημερίους καὶ ἱεροκλήρυκες, δίνοντας ἔτοιμη ἐργασία «πρὸς οἰκοδομήν τῶν πιστῶν».

Παρὰ τὸ γεγονός πῶς δὲ γράφουμε ἐπιστημονικὴ πραγματεία, τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ παρατεθοῦν, εἶναι ὅσο τὸ δυνατό ἱστορικὰ καὶ βασισμένα σὲ δομένα τεκμήρια. Γι' αὐτὸ ἐπιδιώχθηκε νὰ γεφυρώσει τίς δυσκολίες, νὰ παρακάμψει τίς συμπληγάδες καὶ χωρὶς νὰ σκανδαλίσει, ἐν ὄνοματι τῆς ἐπιστήμης τῆς ἱστορίας, νὰ βοηθήσει τῇ δημιουργίᾳ ψυχικῆς ἀτμόσφαιρας καὶ πνευματικῆς εὐφορίας.

Ἄν, λοιπόν, ἡ σειρά αὐτὴ ἀπὸ τὸ Ἑξατομικὸν τῆς Ἐκκλησίας μας, μὲ τοὺς Ἡρώες τῆς Πίστεως, θὰ μπορέσει νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς παραπάνω στόχους, θὰ εἶναι πραγματικὰ μιὰ ἐπιτυχία καὶ καλὴ σπορὰ στὸν ἀγρὸ τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἐλλείψεις ποὺ θὰ παρατηρηθοῦν στὸ ἱστορικὸ κεφάλαιο, ἀν-δὲ θὰ ἔναι ἀρκετὰ ἱκανοποιητικὸ, θὰ δώσουν τὴν εὐκαιρίαν σὲ νεώτερους Ἑξατομικογράφους, νὰ συμπληρώσουν τὰ τυχὸν κενὰ ὧσπου νὰ προοδέψει καὶ σ' ἐμᾶς ἡ ἀγιολογικὴ ἔρευνα.

Ὁ ἀγαπημένος καὶ δημοφιλέστατος ἅγιος τοῦ Ὁρθόδοξου λαοῦ μας, ὁ Βασίλειος, γεννήθηκε στὴν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας γύρω στὰ 329 μ.Χ. Ὁ πατέρας του ἦταν Πόντιος τὴν καταγωγή καὶ λεγόταν ἐπίσης κι αὐτὸς Βασίλειος κι ἡ μητέρα του Ἐμμέλεια. Ὁ Βασίλειος καὶ ἡ Ἐμμέλεια ἔφεραν στὸν κόσμον δέκα παιδιά. Ἀπ' αὐτὰ τρία ἦταν ὁ Βασίλειος ὁ Μέγας, ὁ Γρηγόριος, ὁ ἐπίσκοπος Νύσσης κι ὁ Πέτρος, ἐπίσκοπος Σεβαστείας.

Ὁ Βασίλειος ἀπ' τὴν παιδικὴ του ἡλικία διδάχθηκε τὴν χριστιανικὴν πίστη ἀπὸ τὴν γιαγιά του Μακρίνα καὶ ὕστερα ἡ ἀδελφὴ του, Μακρίνα κι αὐτὴ ὀνομαζομένη, ἀποφασιστικὰ ἐπηρέασε τὴ Ζωὴ τοῦ μικροῦ ἀδελφοῦ της. Ἐπίσης οἱ γονεῖς τοῦ Βασιλείου διακρίνονταν γιὰ τὴ βαθιὰ τους εὐσέβεια κι ἀγιότητα βίου.

Τὰ πρῶτα γράμματα ὁ Βασίλειος τὰ διδάχθηκε στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα του τὴν Καισάρεια. Μετά, ὡς ἔφηβος, πῆγε γιὰ σπουδὲς στὸ Βυζάντιο, ὅπου ἄκμαζαν οἱ ἐπιστήμες καὶ οἱ Καλὰς Τέχνες καὶ βρισκόνταν σ' ἓνα ὑψηλὸ ἐπίπεδο. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ νεαρὸς Βασίλειος διψοῦσε γιὰ παιδεῖαν καὶ

πλατύτερη μόρφωση μετέβηκε ἀπ' τὴν Πόλη στὴν Ἀθήνα, πού ἦταν αὐτὴ τὴν περίοδο, ἡ πηγὴ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν.

Στὴν Ἀθήνα, στὸ κλεινὸ Ἄστυ, γνωρίσθηκε καὶ σενὰ συνδέθηκε μὲ τὸ Γρηγόριο, τὸν γνωστὸ Ναζιανζηνό. Ἡ φιλία αὐτὴ ἔμεινε παροιμιώδης. Δὲ γνώριζαν, οἱ δύο χριστιανοὶ σπουδαστὲς ἄλλους φίλους μέσα στὶς χιλιάδες τῶν φοιτητῶν, οὔτε ἄλλο δρόμο παρεκτὸς τὸ δρόμο πού ὡδηγοῦσε τὰ βήματά τους στὸ σχολεῖο καὶ στὸ ναό. Ὁ Βασίλειος βλέποντας τὴν Ἀθήνα μὲ τὰ χαλαρὰ ἤθη πού ἐπικρατοῦσαν μεταξὺ τῶν νέων πού σπούδαζαν, θέλησε νὰ φύγει ἐγκαταλείποντας ἀκόμη καὶ τὶς σπουδὲς του. Τὸν συγκράτησε ὁμως ὁ φίλος του Γρηγόριος μὲ τὴν ψυχραιμία του.

Παρ' ὅλο πού ὁ Βασίλειος διακρινόταν γιὰ τὴν εὐφυΐα του κατέβαλε πολλὴ προσπάθεια στὶς μελέτες του, γιὰ νὰ φθάσει ἔτσι σ' ἓνα ζηλευτὸ βαθμὸ κατάρτισης, γνώσης καὶ σοφίας. Ἀπόκτησε θαυμάσια εὐγλωττία καὶ τὴ ρητορικὴ τέχνη. Χειριζόταν τὴν ἑλληνικὴ ἀττικὴ γλῶσσα μὲ περίσσια χάρη. Μὲ τὴ μελέτη καὶ τὴ μάθηση μπῆκε στὰ φιλοσοφικὰ συστήματα τῆς ἐποχῆς του. Γνώριζε τὴ Λογικὴ, Ἀστρονομία, Γεωμετρία, Ἀριθμητικὴ καὶ τὴν Ἱατρικὴ, γιατί ἔπασχε καὶ ἤθελε νὰ μάθει τὴν αἰτία τῶν ἀσθενειῶν του καὶ τὴ θεραπευτικὴ μέθοδο. Ὁ Βασίλειος ἦταν μὲ βαθιὰ ἐγκυκλοπαιδικὴ κατάρτιση, ἐκτὸς τὰ θεολογικά του.

Τὸ 356, ὕστερα ἀπὸ μιὰ τετράχρονη προσεκτικὴ κι ὀλόψυχη ἐπίδοση σὲ σπουδὲς γυρίζει ὁ Βασίλειος στὴν πατρίδα του. Ἀπ' ἐκεῖ γιὰ νὰ ἐμπλουτίσει ἀκόμη παραπέρα τὶς γνώσεις καὶ τὶς ἐμπειρίες του ἀναλαμβάνει νὰ κάνει εἰδικὰ ταξίδια. Ἐπισκέπτεται: Αἴγυπτο, Παλαιστίνη, Συρία, Μεσοποταμία καὶ Ἀραβία. Ἔρχεται σ' ἐπαφὴ καὶ γνωρίζεται μὲ μοναχοὺς προσωπικότητες. Ὁ Βασίλειος, μὲ μοναστικὴ κλίση κι ἐπηρεασμένος ἀπ' τὶς γνωριμίες του μὲ ὄσιους μοναχοὺς κι ἀσκητὲς, ἀποσύρεται σ' ἓνα μοναστήρι (358-362) κοντὰ στὶς ἐκβολὲς τοῦ ποταμοῦ Ἰρίς (τουρκιστὶ Γεσίλερμακ), πού σημαίνει πράσινο ποταμός. Ὑποθέτουν πῶς τὸ μοναστήρι αὐτὸ βρισκόταν κοντὰ στὴν Ἀμισὸ τοῦ Πόντου (Σαμψούντα). Ἐκεῖ μετὰ πού ξεκουράστηκε στὴ σιγαλιά καὶ γαλήνη τοῦ ἐρημητηρίου, ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὴν προσωπικὴ του μοναστικὴ πείρα ἔγραψε τὰ σοφὰ ἔργα, τοὺς κανόνες τῆς μοναστικῆς ζωῆς, τῆς ὁποίας ἦταν λάτρης. Σὲ

μιὰ ἀπ' τὶς ἐπιστολές του πρὸς τὸ φίλο του Γρηγόριο, ζωγραφίζει μὲ ποιητικὴ ἔξαρση καὶ τὸν λυγερὸ κάλαμό του τὸ «ἐνδιαίτημά» του, ὅπου μόναζε.

Παρακινούμενος ὁ Γρηγόριος ἀπ' τὰ γράμματα τοῦ Βασιλείου, ἀργότερα ἤρθε καὶ βρῆκε τὸ φίλο του στὴν ἔρημο τοῦ Πόντου. Οἱ δύο ἀδελφικοὶ φίλοι ἀφῆσαν ἐκεῖ τὴ μελέτη τῶν ἐλληνικῶν συγγραμμάτων κι ἀφιερώθηκαν στὴν ἀνάγνωση κι ἐμβάθυνση τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Μάλιστα γιὰ νὰ τὴν κατανοοῦν καλύτερα μελετοῦσαν μὲ τὴ βοήθεια τῶν παλαιῶν ἐρμηνευτῶν. Ἀπ' τὴ μελέτη αὐτὴ ὑστερότερα σύνταξαν ἀπάνθισμα περισπούδαστο πού φέρει τ' ὄνομα «Φιλοκαλία». Ἐκεῖ στὸ ἡσυχαστήριό τους προσεύχονταν μαζί οἱ δύο φίλοι. Δούλευαν μεταφέροντας ξύλα, σπάζοντας καὶ πελεκώντας πέτρες γιὰ τὸ χτίσιμο τοῦ κελλιῦ τους. Φύτευαν καὶ πότιζαν ἄνθη καὶ δένδρα, γιὰ νὰ ὁμορφαίνουν πιὸ πολὺ τὸ μοναστικὸ περιβάλλον τους. Μάλιστα εἶχαν καὶ χειράμαξα μὲ τὴν ὁποία μετέφεραν βαριά ἀντικείμενα, ὥστε γιὰ πολλὰ χρόνια εἶχαν ἀπομεινεί τ' ἀποτυπώματα (ρῶζοι) στὰ χέρια τους ἀπ' αὐτὴ τὴ χειρωνακτικὴ ἐργασία.

Τὸ 362 ὁ Βασίλειος ἐπανέρχεται στὴν Καισάρεια. Ὁ ἐπίσκοπος τότε τῆς Καισάρειας Εὐσέβιος, πού γνώριζε καλά τὸ Βασίλειο κι ἐκτιμοῦσε τὶς ἀρετές, τὰ προσόντα καὶ τὶς ἱκανότητές του, τὸν παροτρύνει καὶ τὸν χειροτονεῖ πρεσβύτερο παρὰ τὶς ἀρχικὲς ἀντιρρήσεις τοῦ Βασιλείου, πῶς τάχα, ὅπως διατεινόταν ὁ ἴδιος, δὲν ἦταν ἀρκετὰ προετοιμασμένος. Δυστυχῶς ὅμως ἡ μεγάλη ἀγάπη κι ἀφοσίωση τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Βασίλειο, ἔκανε τὸν Εὐσέβιο, νὰ τὸν φθονήσει. Ὑποχωρεῖ ὁ Βασίλειος σὰν πνευματικὸς ἄνθρωπος πρὸς ἀποφυγὴ σκανδαλισμοῦ, καὶ Ξαναγυρνᾷ μὲ τὸ Γρηγόριο, στὸ γνῶριμο ἡσυχαστήριό τους. Τότε ὁ Βασίλειος ἀναλαμβάνει τὴ διοργάνωση τῶν μοναστηριῶν τοῦ Πόντου καὶ ἰδρύει μοναστικὲς ἀδελφότητες.

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Εὐσεβίου, περὶ τὸ 369, μὲ τὴν παρακίνηση τῶν φίλων του καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ παρὰ τὴ θέλησή του, χειροτονεῖται ἐπίσκοπος στὴν πατρίδα του, τὴν Καισάρεια. Ποίμανε συνετὰ καὶ θεάρεστα τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ὀχτῶ ὀλάκερα χρόνια σὲ δύσκολες μέρες. Ἐξαρχῆς τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Βασιλείου δὲν περιορίστηκε μόνο γιὰ τὴν Ἐπαρχία του, ἀλλὰ κάλυψε ὅλη τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπειδὴ πολὺ τὸν ἀπασχολοῦσε ἡ διαίρεση κι ἡ διχόνοια πού ἐπικρα-

τοῦσε σὲ διάφορες περιοχὲς τῆς Ἀνατολῆς, ἔγραψε στὸ Μέγα Ἀθανάσιο καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ ἐνεργήσῃ μὲ τὴν ἐμπειρία καὶ τὸ κύρος του γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς εἰρήνης.

Ἀργότερα ξανάγραψε στὸν Ἀθανάσιο καὶ ζητοῦσε νὰ ῥθουν ἐπίσκοποι ἀπὸ τὴ Δύση, γιὰ νὰ μεσολαβήσουν, ὥστε νὰ ἐπαναφέρουν τὴν ὁμαλότητα στὴν Ἐκκλησίᾳ μὲ τὴ σύμπραξί τους καὶ νὰ καταδικάσουν τὴν αἵρεση τοῦ Μαρέλλου. Εἶχε γράψῃ ταυτόχρονα καὶ στὸν ἐπίσκοπο Ρώμης Δάμασο σχετικὰ γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς εἰρήνευσης στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Ὅλη ἡ Ἀνατολή, τοῦ ἔγραψε, ἀπὸ τὴν Ἰλλυρία ὡς τὴν Αἴγυπτο, τaráσσεται ἀπὸ αἵρέσεις. Οἱ πῖο πολλοὶ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι εἶχαν παραμεριστεῖ κι οἱ Ἐκκλησίες εἶχαν περιπέσει στὴ λύμη τῶν Ἀρειανῶν. Πολυμέτwpους ἀγῶνες ἀντιμετώπισε ὁ Βασίλειος καὶ στοὺς περισσότερους ἐπικράτησε ἡ ὀρθοφροσύνη κι ἡ δικαιοσύνη, ποὺ διάκριναν σ' ὅλες του τίς ἐκδηλώσεις τὸν ἅγιο Βασίλειο.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ὑπῆρξε ὁ ἀληθινὸς ποιμένας κι ἀρχιερέας ὅπως τὸν θέλει ἡ Καινὴ Διαθήκη. Ἔγινε ὁ πατέρας τοῦ λαοῦ, ὁ φίλος τῶν δυστυχισμένων, τὸ ψωμί τοῦ φτωχοῦ, ἡ βακτηρία, τὸ ἀποκούμπι τῶν γηρατιῶν, ὁ μύστης τοῦ θυσιαστηρίου, ὁ φλογερὸς κήρυκας τῆς πίστεως καὶ ἡ προσωποποίηση τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς πάσχοντες. Τὸ περίφημο συγκρότημα κοινωφελῶν ἰδρυμάτων, ἡ Βασιλειάδα, εἶναι γνωστὴ στὴν ἱστορία τοῦ χριστιανικοῦ ἔργου τῆς εὐποιίας.

Ὡς ποιμένας ὁ Βασίλειος ἀναδείχθηκε ἐξαίρετος κι ἱκανότατος. Ὑπῆρξε ὁ ἀκοίμητος φρουρὸς κι ὁ προστάτης τῶν λογικῶν προβάτων ἀπὸ τοὺς λύκους τῶν αἵρέσεων. Μὲ θάρρος κι ἡρωισμό ἀντιμετώπισε τὸν «φιλοχρυσότατον καὶ μισοχριστότατον» ἀρειανὸ βασιλιὰ Οὐάλεντα. Εἶχε δώσει ἐντολή στὸν ἐπαρχο Μόδεστο νὰ περιορίσει τίς δραστηριότητες τοῦ Βασιλείου κατὰ τῶν ἀρειανῶν. Κι ὁ διάλογος μετὰ τὸ Βασίλειο καὶ Μόδεστο ἐμεινε παροιμιώδης κι ἱστορικὸς γιὰ τὴν παρρησία καὶ τὸ πνεῦμα τῆς μαρτυρικῆς ἀκόμης θυσίας τοῦ Βασιλείου.

Παραθέτουμε ἓνα κομμάτι ἀπ' αὐτὴ τὴ διαλογικὴ συζήτηση. Ἀφοῦ ὁ Βασίλειος ἀτάραχος ἄκουσε τὸ Μόδεστο μὲ τίς ἀπειλές του, μὲ ψυχραιμία τὸν ρωτᾷ:

—Ἐχεις καμιὰ ἄλλη παραγγελία τοῦ βασιλιᾶ νὰ μοῦ διαβιβάσεις, Μόδεστε;

— Δέν σου φτάνουν αὐτά, ζητᾶς κι ἄλλα;

Ρίχνοντας μιὰ ματιὰ οἴκτου στὸν ἐκπρόσωπο τοῦ Οὐάλεντα, μὲ θάρρος καὶ χωρὶς δισταγμό, μὲ χριστιανικὴ παρησία τοῦ λέγει:

— Οἱ ἀπειλές σου καμιὰ ἐντύπωση δὲ μοῦ κάνουν. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ, ξέρεις, Μόδεστε, πολὺ καλὰ πῶς καὶ ποῦ ἔχω διαθέσει τὴ μεγάλη πατρικὴ μου περιουσία. Σὰν περιουσία ἔχω τώρα αὐτὸ τὸ τριμμένο τριβῶνιο (ἓνα εἶδος ράσου) καὶ μερικὰ βιβλία γιὰ συντροφιά. Ἡ ἐξορία πάλι γιὰ τὴν ὁποία μοῦ μιλάς δὲ μὲ τρομάζει. Οἱ χριστιανοὶ πιστεύουν πῶς ἐδῶ πάνω στὴ γῆ εἴμαστε Ξένοι, πάροικοι καὶ παρεπίδημοι».

Μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ὑπέροχη στάση τοῦ Βασιλείου ὁ Μόδεστος ἔμεινε ἀπολιθωμένος. Καὶ ταπεινωμένα ὁμολόγησε, λέγοντας:

— Τέτοια τολμηρὴ γλώσσα, εἶπε στὸ Βασίλειο, στὴ ζωὴ μου ἀκούω γιὰ πρώτη φορά!

— Ἴσως «οὐδέποτε ἐνέτυχες ἐπισκόπῳ», ἦταν ἡ ἀπάντηση τοῦ Βασιλείου. Εἴμαστε οἱ χριστιανοὶ πράοι καὶ ταπεινοί, ὄχι μόνο μπροστὰ στοὺς ἄρχοντες, ἀλλὰ κι ἀπέναντι τοῦ τελευταίου ἀνθρώπου. Ὅταν ὁμως μᾶς θίγουν τὴν πίστη μας καὶ θέλουν νὰ μᾶς κάνουν ὄργανα τῆς ἁμαρτίας, τότε γινόμαστε λεοντάρια. Τίποτε ἀπόλυτα δὲ μᾶς φοβίζει παρὰ μόνο ἡ ἀθέτηση τῶν θείων ἐντολῶν: «Ἀκουέτω ταῦτα καὶ ὁ βασιλεὺς».

Αὐτὴ ἡ φωτεινὴ κι ὑπέροχη δρᾶση τοῦ Μ. Βασιλείου κόπηκε πολὺ σύντομα. Σὲ ἡλικία μόλις 50 χρονῶν, τὴν 1ῃ Ἰανουαρίου τὸ 379 μ.Χ. παρέδωσε τὴν ἀγωνιστικὴ κι ἅγια ψυχὴ του, λέγοντας τό: «εἰς χεῖρας Σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμα μου».

Ὁ σεβασμός, ἡ ἐκτίμησις κι ὁ θαυμασμός τῶν χριστιανῶν πρὸς τὸ Μ. Βασίλειο ἦταν τόσος, ποῦ ὅλοι ζητοῦσαν νὰ τὸν μιμηθοῦν ἀκόμα καὶ στὰ σωματικά του ἐλαττώματα.

Ἐναντίον τοῦ ἁγίου Βασιλείου εἶναι ἓνας ἀπ' τοὺς τρανοὺς οἰκουμενικοὺς Δασκάλους καὶ Πατέρες τῆς Ἐκ-

κλησίας μας. Τὰ συγγράμματά του: δογματικά, παιδαγωγικά, ἠθικά, ἀσκητικά, πρακτικά κι ἐποικοδομητικά θὰ μείνουν ὡς θησαυρὸς καὶ φωτεινὸς φάρος γιὰ ὀλόκληρο τὸ χριστιανικὸ κόσμο. Σὰν ἄνθρωπος ἦταν εὐγενικὸς κι αὐστηρὸς, ἀσκητικὸς καὶ κοινωνικὸς. Ποιμένας ἰδανικὸς, ἀφθαστος κληρικὸς, σπάνιος ρήτορας, μεγάλη παγκόσμια μορφή.

Διάφοροι βιογράφοι τοῦ Ἁγίου ἔτσι περιγράφουν τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνισή του: «Ἦταν ὑψηλοῦ ἀναστήματος κι εὐθυτενής, Ξερακιανὸς, λιπόσαρκος, ἀδύνατος κι ἰσχνός. Ἦταν μελαψὸς καὶ μὲ ὠχρὸ τὸ πρόσωπο, εἶχε φρύδια γυαλιστερά καὶ πλατιά, ἐλαφρὰ ρυτιδωμένο φωτεινὸ πρόσωπο, μάγουλα μακρουλά, κρόταφους βαθουλωμένους καὶ μιὰ ἀρκετὰ μακριὰ γενειάδα.

Ζῆ Βασίλειος καὶ θανὼν ἐν Κυρίῳ
Ζῆ καὶ παρ' ἡμῖν ὡς λαλῶν ἐκ τῶν βίβλων.

† Ὁ Περιστερίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

Αὐτὸς εἶναι ὁ τίτλος τῆς ἐφημερίδος τῆς Ἐκκλησίας, ποῦ ἐκδίδει ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία.

Η «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

- ΘΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗ ὑπεύθυνα καὶ ἀντικειμενικά τὸν λαὸ γιὰ τὴ δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας στοὺς διάφορους τομεῖς.
- ΘΑ ΠΑΡΕΧΗ σωστὴ κατεύθυνσι στὰ διάφορα προβλήματα, ποῦ ἀπασχολοῦν σήμερα τὸν ἄνθρωπο.
- ΘΑ ΑΠΑΝΤΑ στὶς διάφορες αἰτιάσεις ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας.
- ΘΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗ τοὺς πιστοὺς καὶ θὰ καλλιεργῇ σ' αὐτοὺς γνήσιο ὀρθόδοξο βίωμα.

Ἔτσι οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομηταὶ τῆς ἐφημερίδος τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ τὴν ἔχουν ὁδηγὸ στὴν πορεία τῆς ζωῆς τους.

Ο ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΛΛΑΔΑ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΓΕΝΙΚΩΤΕΡΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ

α) Τὸ ὕλιστικὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς καὶ ἡ γενικὴ ἀποδοκιμασία τῶν ἀξιῶν.

Ζοῦμε, εἰν' ἀλήθεια, σὲ μιὰ ἐποχή, ὅπου παρατηρεῖται σὲ παγκόσμια κλίμακα μεγάλη κρίσις τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν καὶ σημειώνεται κατακόρυφη πτώσις των. Οἱ ἄνθρωποι σήμερα, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχή, ἔγιναν «φίλαντοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι» (Β' Τιμ. γ', 2-4). Σὲ κάθε βῆμα τῆς ζωῆς μας ἀντικρύζουμε τὸ σύγχρονο πνεῦμα νὰ διέπη ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ἐπηρεάζῃ τὴν συμπεριφορὰ τους. Κι' ἐνῶ ἀπὸ πολλὰ σκοπιὰ ἀκούονται ἐγερτήρια σαλπίσματα γιὰ τὶς συμφορὰς ποὺ ἔρχονται ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς, οἱ ἄνθρωποι παραμένουν ἀδιάφοροι καὶ ἀμετανόητοι. Ἔτσι συνεχίζεται ἡ ἴδια κατάστασις ποὺ ἐγκυμονεῖ μεγάλους κινδύνους γιὰ τὴν ἐπιβίωσιν αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τοῦ πολιτισμοῦ μας, ποὺ, ὅπως ξέρομε, θεωρητικὰ τοῦλάχιστον στηρίζεται στὶς παραδεδομένες ἀξίες.

Ἐνας σίφουνας ἀληθινὸς σαρώνει σήμερα σὲ ὅλα τὰ μῆκη καὶ τὰ πλάτη τῆς γῆς τὴν πνευματικότητα, ποὺ ἔμεινε ἀπλῶς σὰν λέξι γνωστὴ στοὺς πολλούς. Τὸ κοσμικὸ καὶ ὕλιστικὸ πνεῦμα κατέκτησε θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ τὴ ζωὴ μας. Ἐλάχιστοι ἐξακολουθοῦν νὰ πιστεύουν συνειδητὰ καὶ νὰ ἐμπνέονται ἀπὸ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 351 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

τὸν Θεὸ. Ἡ ἀποστασία ἔγινε κανόνας καὶ φαίνεται πὼς ἐπανερχόμεθα στὸ κλίμα πὸ ἐπικρατοῦσε λίγες δεκαετίες πρὶν, τότε πὸν διασαλπίζοταν τὸ σύνθημα τοῦ μαρξισμοῦ πὼς ἡ θρησκεία εἶναι τὸ ὄπιον τοῦ λαοῦ. Δὲν ἀπέχουμε σήμερα τοῦλάχιστον καὶ στὴν πατρίδα μας ἀπὸ τὸ σημεῖο τοῦτο, γιατί ἔχουμε κατακλυσθῆ κυριολεκτικὰ ἀπὸ συνθήματα ἀπιστίας καὶ ἀθεΐας, πράγμα πὸν ἐπηρεάζει τὴ ζωὴ μας.

Βέβαια πάντα ὑπῆρχαν στὸν ὀρίζοντα τέτοια νέφη. Σήμερα ὅμως ἡ κρίσις ἔχει ξεπεράσει κάθε ὄριο ἀνοχῆς καὶ ἔχει κυριεύσει τὶς καρδιὲς ὁ φόβος. "Οπου καὶ ἂν κυττάξῃ κανεὶς θὰ δῆ τὴν κατάφωρο καταπάτησι τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἠθικῆς. Καὶ στὸ διεθνὲς προσκῆνιο καὶ στίς ἰδιωτικὲς συναλλαγὰς ἐπικρατεῖ ὁ ἀμοραλισμός. Καὶ αὐτὸς διδάσκεται στοὺς λαοὺς καὶ στὰ ἄτομα, μὲ ἀντίστοιχο μείωσι τοῦ πνευματικοῦ δυναμικοῦ καὶ τῆς σημασίας του γιὰ τὴ ζωὴ. Πολλοὶ σύγχρονοι στοχαστὲς μιλοῦν ἤδη γιὰ τὴν κατάρρευσι αὐτοῦ πὸν ὀνομάζουμε «σύγχρονο κόσμον», ὅπως ὁ Μαρिताίν ἢ γιὰ τὴν ἀνάγκη νὰ καταλήξουμε σ' ἓνα συνεπῆ ἀθεϊσμό, ὅπως ὁ Σάρτρ ἢ γιὰ τὸν κίνδυνον τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου νὰ χάσῃ τὸν ἀνθρωπισμό του, ὅπως ὁ Σβάϊτσερ. "Ολοι αὐτοί, καὶ ἄλλοι πολλοὶ μετὰ καὶ πρὶν ἀπ' αὐτοὺς, μᾶς μιλοῦν τώρα μὲ διαφορετικὰ λόγια ὁ καθένας γιὰ τὴν ἀποπνικτικὴ κρίσι πὸν μαστίζει τὸν κόσμον μας, μιὰ κρίσι πὸν ξεκινάει ἀπὸ τὴν ὑποτίμησι τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν ἐπ' ὀφελείᾳ τοῦ ὕλισμοῦ.

Τὸ θέμα αὐτὸ δὲν θὰ μᾶς ἐνδιέφερε ἐδῶ, ἂν δὲν εἶχε ἄμεση συνάφεια μὲ τὴν κρίσι πὸν διέρχεται σήμερα σὲ παγκόσμια κλίμακα ὁ μοναχισμός. Καὶ ἡ συνάφεια αὐτὴ ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι μαζὶ μὲ τὴν ὑποτίμησι τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν, ὑποτιμᾶται καὶ κάθε τι πὸν στηρίζεται σ' αὐτές, καὶ μαζὶ μὲ τὴν ὑπερτίμησι τοῦ ὕλισμοῦ, ὑποτιμᾶται παράλληλα καὶ κάθε τι πὸν ἔρχεται σὲ ἀντίθεσι μ' αὐτόν. Καὶ διερωτᾶται κανεὶς, πὼς εἶναι δυνατόν νὰ ἀνθῆ ὁ μοναχισμός μέσα σ' ἓνα κόσμον πὸν δὲν πιστεύει στὴν ἀφιέρωσι, ἀλλὰ τὴν διακωμωδεῖ; Πὼς εἶναι δυνατόν νὰ δοκιμάξῃ πρόοδο ὁ μοναχισμός, ὅταν τὸ ὕλικό του τὸ ἔμψυχο θὰ

πρέπει νά άντληθῆ ἀπό ἓνα κόσμον πού πιστεύει καί ζῆ ὕλιστικά; Ἄλῃθεια, ὅσο ἐπεκτείνεται τὸ ὕλιστικὸ πνεῦμα, τόσο θά λιγοστεύουν οἱ κλίσεις γιὰ τὸν μοναχισμό. Τὸ φαινόμενο ἔχει ἤδη ἐπισημανθῆ καί ἔχει δημιουργήσει ἀνησυχίες στοὺς ἐκκλησιαστικούς παράγοντες, κυρίως ἔξω ἀπὸ τὴν πατρίδα μας. Σήμερα αὐτὸ τὸ φαινόμενο σημειώνει στὶς χῶρες τῆς Δυτ. Εὐρώπης θραῦσι, ἂν κρίνῃ κανεὶς ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι πολλὰ μοναστήρια κλείνουν ἀπὸ ἔλλειψι μοναχῶν, καί ἄλλοῦ συμπτύσσονται οἱ μοναστικὲς Ἀδελφότητες γιὰ νά καταστοῦν βιώσιμες. Βέβαια δὲν ἔπαυσαν νά ὑπάρχουν πάντα τὰ ἐκλεκτὰ πνεύματα καί οἱ ἅγιες ψυχές, πού παρὰ τὸν λίβαν τῆς ἀπιστίας, παραμένουν δροσερὰ μέσα στοῦ ζεῖδωρο πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, καί διαψεύδουν τὶς δυσοίανες προβλέψεις μας. Ἔχει πάντα ὁ Θεὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς του, ἀκόμα καί σ' αὐτὰ τὰ Σόδομα καί Γόμορα. Ὡστόσο αὐτὸ δὲν ἀναιρεῖ τοὺς φόβους μας, οὔτε διαψεύδει τὴν πραγματικότητά πού σὲ γενικὲς γραμμὲς εἶναι ἀποκαρδιωτικὴ.

Τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἦταν ἀνέκαθεν ἐχθρικὸ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Δυὸ μεγέθη ἀσυμβίβαστα ἀπ' αὐτὴ τὴ βᾶσι τους. Δὲν εἶναι, λοιπόν, παράδοξο τὸ ὅτι ὅπου κυριαρχεῖ τὸ πρῶτο, ἐκεῖ παραμερίζεται τὸ δεύτερο καί ἀντίστροφα. Στὴν πατρίδα μας τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἔκανε κατακτήσεις ἐδῶ καί πολλὰ χρόνια. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ, ἔπνευσαν τὰ θεωρητικὰ ρεύματα τῆς Δύσεως, πού οἱ Ἕλληνες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δέχθηκαν σὰν θεόσταλτα, μὰ καί οἱ ἡγέτες τους πάσχισαν μὲ τὸ ζόρι νά τοὺς κάνουν «Εὐρωπαϊοὺς». Ἔτσι στοῦ βωμὸ τοῦ ἐξευρωπαϊσμοῦ μας θυσιάσαμε τὰ πιστεύματά μας κι' ἀποδεχθήκαμε ἀδιαμαρτύρητα τὰ διανοητικὰ προϊόντα τῆς ξεπεσμένης ἠθικᾶς Εὐρώπης, πού τὰ ἔφερναν ἐδῶ ὅσοι σπούδαζαν ἔξω καί γύριζαν ἔπειτα στὴν πατρίδα. Οἱ ἀρχεὲς τοῦ Διαφωτισμοῦ καί τῶν Ἐγκυκλοπαιδιστῶν βρῆκαν πρόσφορο ἔδαφος διαδόσεως καί ἀναπτύξεως στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα τοῦ 1830, ἐνῶ παράλληλα τὸ προτεσταντικὸ στοιχεῖο στὴν τότε διοίκησι ἔδωσε δείγματα περιφρονήσεως πρὸς τὴν Ὀρθοδοξία μας καί πρὸς ὅλους τοὺς φορεῖς της, καθὼς καί τοὺς θεσμοὺς της. Τὰ

πυρὰ ἐπληξαν καὶ τὸν Μοναχισμό μας, πὸν βρέθηκε ἀντιμέτωπος μὲ τὸ νέο πνεῦμα πὸν ἀντὶ νὰ ζωογονῆ ἢ τοῦλάχιστον νὰ εὐνοῆ τὶς μοναστικὲς κλίσεις, ἀντίθετα τὶς ἐστραγγάλιζε καὶ τὶς ἀπέτρεπε. Τὸ κακό, λοιπόν, ἦλθε ἀπ' ἔξω καὶ πολὺ ἐνωρὶς καὶ συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Τὸ ἴδιο ἐκεῖνο πνεῦμα τῆς ἀρνήσεως ἐπικρατεῖ σὲ πολλὰ στρώματα τοῦ λαοῦ καὶ διαποτίζει ὄλες τὶς πτυχὲς τῆς δραστηριότητος καὶ ζωῆς του, μὲ ἄμεσο ἀντίκτυπο στὸν ἅγιο θεσμό τοῦ μοναχισμοῦ, πὸν ζητάει αὐταπάρνησι καὶ πνεῦμα διακονίας ἀπὸ τοὺς μύστες του, τοὺς μοναχοὺς. Οἱ ἐπιπτώσεις ἀπὸ τὸ κοσμικὸ αὐτὸ πνεῦμα ὑπῆρξαν βαριεὲς γιὰ τὸν ἑλλαδικὸ μοναχισμό μας, καὶ οἱ ἀντανακλάσεις τῶν φάνηκαν ἀπ' τὴν ἀρχὴ πολὺ καθαρὰ. Μέχρι σήμερα τὸ ἴδιο αὐτὸ πνεῦμα πὸν χαρακτηρίζει τὴ ζωὴ πολλῶν συγχρόνων μας εἶναι βασικὸ αἷτιο τῆς κρίσεως πὸν μαστίζει τὸν μοναχισμό καὶ τὸν στερεῖ ἀπὸ τὸ ἔμψυχο δυναμικὸ πού, ἂν ἦταν σὲ ἀφθονία, θὰ ἀποτελοῦσε λαμπρὸ παράγοντα γιὰ ἀναγέννησι, κάτω ἀπὸ ὄρισμένες, βέβαια, συνθήκες.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69), ἅπαντες οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἐκάστου Ἱ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῆ ἡ ἀποστολὴ διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιοδικοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Ναῶν, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες καὶ τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν, δδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140), Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ποιμαντικά θέματα

Θ Ε Ω Ρ Ι Α Κ Α Ι Π Ρ Α Ξ Ι Σ

Πάντοτε γίνεται εύκολως παραδεκτή μία ὀργανική σχέσις μεταξύ θεωρίας καὶ πράξεως. Ἡ πράξις εἶναι θεωρίας ἐπίβασις ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντίθετον. Ἡ πράξις γεννᾷ τὴν θεωρίαν ἀλλὰ καὶ ἡ θεωρία διαμορφώνει τὴν πράξιν. Εἰς τὴν ὀργανικὴν αὐτὴν ἀμοιβαιότητα ὀφείλεται γενικῶς ἡ πρόοδος εἰς τὴν γνῶσιν καὶ κατὰ συνέπειαν εἰς τὴν ἐπιστήμην. Ἀφορμώμενος ἀπὸ τὴν ἐμπειρίαν ὁ ἄνθρωπος, ἀνάγεται εἰς τὴν θεωρίαν καὶ ἀπὸ τὴν θεωρίαν βοηθούμενος γνωρίζει καλῶτερον τὴν πράξιν.

Ἡ ἀμοιβαιότης αὐτὴ μεταξύ θεωρίας καὶ πράξεως ἔχει τὴν θέσιν τῆς καὶ εἰς τὴν διαδικασίαν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ποιμαντικὸν ἔργον τὸ προσδιορίζουν βεβαίως αἱ θεωρητικαὶ (θεολογικαὶ) ἀρχαὶ τῆς ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως. Ἄλλ' ὡς «πράξις» πλεόν τὸ ἔργον τοῦτο συνιστᾷ ἐμπερίαν, ἡ ὁποία ἐπικυρώνει, τρόπον τινά, τὴν θεωρίαν ἀλλὰ καὶ πλουτίζει αὐτὴν καὶ δὴ εἰς βάθος καὶ εἰς πλάτος, ἐντὸς ὅμως πάντοτε τῶν πλαισίων τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν.

Ὁ ποιμὴν, ὁ ὁποῖος ἐργάζεται, γνωρίζει καλῶς τὴν ἀμοιβαιότητα αὐτῶν. Πολλάκις ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ ποιμαντικὴ θεωρία γονιμοποιεῖ τὸ πνεῦμα του καὶ προσφέρει εἰς αὐτὸν τὰς ἀναγκαίας γνώσεις διὰ τὴν ἀσκήσιν τῶν ποιμαντικῶν του καθηκόντων. Ἄλλὰ συγχρόνως κατανοεῖ ὅτι ἡ ἄμεση ἐμπειρία τῆς ἀσκήσεως τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου καθιστᾷ αὐτὸν ἱκανὸν νὰ ἀντιληφθῇ καλῶτερον τὰς θεωρητικὰς (θεολογικὰς) προϋποθέσεις τοῦ ἔργου τούτου. Αὐτὸ τὸ γεγονός σημαίνει ὅτι πολλάκις ἡ ἀντιμετώπισις ποιμαντικῶν προβλημάτων δὲν ἐξαρτᾶται μονομερῶς ἀπὸ τὴν ὑπαρξίν ἢ μὴ σχετικῶς ποιμαντικῆς θεωρίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἱκανότητα τοῦ ποιμένου νὰ προχωρῇ εἰς τὴν πράξιν, χωρὶς ἄμεσον ἐξάρτησιν ἀπὸ τὴν «θεωρίαν».

Αἱ ἀνωτέρω παρατηρήσεις ἀφοροῦν εἰς τοὺς ποιμένας ἐκείνους οἱ ὅποιοι, ὡς δικαιολογίαν τῆς ἀδρανείας των, προβάλλουν τὸ ἐπιχείρημα ὅτι «δὲν ἔχομεν πλουσίαν ποιμαντικὴν θεωρίαν»! Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο εὐσταθεῖ ὑπὸ ὠρισμένους ὄρους. Κατ' οὐσίαν ὅμως εἶναι σαθρόν, ἂν ἐνθυμηθῇ κανεὶς τοὺς χαρισματικοὺς ὄρους ὑπὸ τοὺς ὁποίους τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας διεξάγεται. Ἀσφαλῶς χρειαζόμεθα καὶ θεωρίαν ποιμαντικὴν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι διὰ νὰ ἐργασθῶμεν πρέπει νὰ ἔχωμεν ἤδη κατασκευασμένην καὶ «συστηματικῶς ἀπηρτισμένην» ποιμαντικὴν θεωρίαν. Ὁ καλὸς ποιμὴν, κινούμενος ὑπὸ ζέοντος πνεύματος, θὰ κατανοήσῃ τὰ παραλειπόμενα τῆς θεωρίας εἰς τὴν πράξιν. Θὰ πλουτίσῃ τὴν θεωρίαν διὰ τῆς πράξεως καὶ θὰ γίνῃ ὄντως σοφὸς ποιμὴν ἢ (κατὰ τὴν πατερικὴν σκέψιν) «διακριτικὸς πατήρ»!

Ἀλλὰ γενικώτερον, ἐντὸς τῆς συγχύσεως τοῦ συγχρόνου κόσμου, ἡ πληθωρικὴ ἐμφάνισις «θεωριῶν» ἐντείνει τὴν μεθολογικὴν κρίσιν τῶν ἀνθρωπολογικῶν καὶ παιδαγωγικῶν ἐπιστημῶν καὶ παρασύρει καὶ τὸν ποιμένα εἰς συνεχῆ ἀναζήτησιν ποιμαντικῶν γνώσεων ἱκανῶν νὰ ἐξυπηρετήσουν τὸ ἔργον του. Ἡ τοιαύτη ἀναζήτησις εἶναι νόμιμος μέχρι ἐνὸς σημείου. Μέχρι τοῦ σημείου εἰς τὸ ὅποιον ἐκδηλοῦται πλήρως ἡ ἀνθρωπίνη πλευρὰ τῆς ποιμαντικῆς αὐτενεργείας. Δὲν εἶναι ὅμως ποιμαντικῶς ἔγκυρος, ἐφ' ὅσον ὑπερβαίνει τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ ἀποβαίνει ἡ ἀναζήτησις αὐτὴ μοναδικὴ π ρ ο ο π τ ι κ ἢ λυτρωτικῆς διακονίας. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, δὲν ἤλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ «θεωρίας» ἀλλὰ διὰ νὰ δώσῃ ζωὴν. Ἐφ' ὅσον δὲ δίδει τὴν ἀληθινὴν ζωὴν, καθιστᾷ περιττὰς τὰς «θεωρίας». Διὰ τοῦτο ἐὰν δὲν ἔχωμεν ἐπαρκεῖς ποιμαντικὰς θεωρίας διὰ νὰ λύσωμεν καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἀνθρώπινα προβλήματα, ἔχομεν ὅμως τὴν δυνατότητα νὰ μεταγγίσωμεν ζωὴν. Ὁ διακριτικὸς ποιμὴν αἰσθάνεται ἐπαρκῆς μόνον ὅταν συνεργῇ εἰς τὴν μετάγγισιν τῆς ζωῆς αὐτῆς. Κατανοεῖ τὴν ἀνάγκην τῆς «θεωρίας», ἀλλὰ ὑπολογίζει κυρίως εἰς τὴν καρποφορίαν τῆς πράξεως, ἢ ὅποια ἐκφράζει τὴν ἀγιότητα αὐτοῦ!

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ

ΤΟΥ ΧΙΛΙΑΣΜΟΥ*

Δ'. Η ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΕΚΕΙΝΩΝ ΠΟΥ ΠΛΑΝΗΘΗΚΑΝ

α) Ἡ ποιμαντική μας φροντίδα, σχετικά μὲ τὴν ἀντιμετώπισι τοῦ Χιλιασμοῦ, δὲν πρέπει νὰ περιορισθῆ σὲ ἄμυνα, ἀλλὰ νὰ προχωρήσῃ καὶ σὲ ἀντεπίθεσι. Δηλαδή, δὲν πρέπει νὰ σταματήσῃ στὴν περιφρούρησι καὶ προφύλαξι τῶν Χριστιανῶν μας ἀπὸ τὸν κίνδυνον νὰ παρασυρθοῦν στὴν πλάνη, ἀλλὰ νὰ φτάσῃ ὡς τὴ μετάνοια ἐκείνων ποὺ πλανήθηκαν καὶ τὴν ἐπιστροφή τους στὴν Ὁρθοδοξία. Ἡ ἐπιτυχία μιᾶς τέτοιας προσπάθειας βασικὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ στάσι ποὺ θὰ τηρήσωμε ἀπέναντι στοὺς πλανημένους.

β) Εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι ἡ στάσις τοῦ ἱερέως, ὡς ἐκπροσώπου τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης, δὲν πρέπει νὰ εἶναι στάσις μίσους καὶ ἐχθρότητος, ἀλλὰ ἀγάπης καὶ εὐσπλαγχνίας, ἀκόμα καὶ γιὰ τοὺς Χιλιαστάς. "Ὅ,τι πρέπει νὰ μισοῦμε εἶναι ἡ πλάνη καὶ ἡ αἵρεσις, ὄχι ὁ αἵρετικὸς καὶ ὁ πλανημένος. "Ὅπως ἀκριβῶς μισοῦμε τὴν ἁμαρτία, ἀλλὰ ἀγαποῦμε τὸν ἁμαρτωλό, σύμφωνα μὲ τὸ παράδειγμα τοῦ ἰδιοῦ τοῦ Χριστοῦ.

γ) Ὅταν λέμε ὅτι ἡ στάσις μας ἀπέναντι στοὺς Χιλιαστὰς πρέπει νὰ εἶναι στάσις ἀγάπης, ἀσφαλῶς δὲν ἐννοοῦμε νὰ ἔχωμε κοινωνικὲς σχέσεις καὶ φιλίες μαζί τους, γιὰ τὴν μιὰ τέτοια περίπτωσι ὄχι μόνο δίνομε ἄσχημο παράδειγμα στοὺς ἐνορίτες μας, ἀντίθετο πρὸς τὴ συμβουλὴ καὶ τὴν ὑποδείξει μας, ἀλλὰ καὶ μειώνομε στὰ μάτια τους τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸ Χιλιασμό. "Ἄς μὴ ξεχνοῦμε ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Εὐαγγελιστὴς τῆς ἀγάπης, ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης, ἀπαγορεύει τὴ συναναστροφὴν καὶ τὴν σχέσιν μὲ τοὺς αἵρετικούς, γρά-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 360 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

φοντας στὴ Β' Καθολικὴ Ἐπιστολὴ του: «Εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδασχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε· ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς» (Β' Ἰωάν. 10-11).

Ὅσο ὅμως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχουμε συναναστροφές καὶ φιλίες μὲ τοὺς Χιλιαστάς, ἄλλο τόσο δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τοὺς εἰρωνευώμαστε καὶ νὰ τοὺς ὑβρίζουμε. Πολὺ περισσότερο δὲν ἐπιτρέπεται νὰ χρησιμοποιοῦμε ὅποιαδήποτε μορφή βίας ἐναντίον τους. Ἡ ἄσκησις βίας ἐναντίον ὁποιουδήποτε εἶναι τελείως ἀντίθετη πρὸς τὶς χριστιανικὲς ἀρχές καὶ ἀντιλήψεις. Μόνο κακὴ ἔρμηνεῖα τοῦ Εὐαγγελίου μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ σ' αὐτήν. Ἄς θυμηθοῦμε ὅτι ἀπὸ μιὰ τέτοια κακὴ ἔρμηνεῖα ἔφτασαν οἱ Χριστιανοὶ μερικὲς φορές, εὐτυχῶς ἐλάχιστες, ὡς τὸ σημεῖο νὰ κάμουν ἀνατριχιαστικὰ ἐγκλήματα, στὸ ὄνομα δῆθεν τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ γράψουν σκοτεινὲς σελίδες στὴν ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἄρκεῖ νὰ σημειώσωμε ἐδῶ, σὰν παράδειγμα, τὶς Σταυροφορίες καὶ τὴν Ἱερὰ Ἐξέτασι.

Σήμερα, βέβαια, δὲν ὑπάρχουν πιά Ἱεροεξετασταὶ ποὺ καίουν ζωντανούς τοὺς αἰρετικούς, γιὰ νὰ τοὺς στείλουν στὸν Παράδεισο. Ὑπάρχουν, ὅμως, ποιμένες ποὺ παρασυρμένοι ἀπὸ τὸν ὑπερβολικὸ ζήλο τους γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία φτάνουν πότε-πότε σὲ βίαιες ἐνέργειες, ποὺ ἀντὶ νὰ ὠφελοῦν ζημιώνουν γενικὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ μάλιστα στὸ θέμα τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ Χιλιασμοῦ.

δ) Νομίζω ὅτι δὲν ἐνεργοῦμε σωστὰ σὰν ποιμένες καὶ δὲν ἀκολουθοῦμε τὸ δρόμο ποὺ χάραξε ὁ Χριστός, ὅταν ζητοῦμε εὐκαιρίες γιὰ νὰ βλάψωμε τοὺς Χιλιαστάς τῆς ἐνορίας μας καὶ νὰ τοὺς ἐκδικηθοῦμε γιὰ τὴν ἀποστασία τους. Πρέπει νὰ ξέρωμε ὅτι χάνομε κάθε ἐλπίδα νὰ ξαναφέρωμε στὴν «ποιμνὴν» τοῦ Χριστοῦ τοὺς πλανημένους προσπαθώντας νὰ διασύρωμε τὴν ἀτομικὴ καὶ οἰκογενειακὴ τους ὑπόληψιν, κηρύσσοντάς τους οἰκονομικὸ ἀποκλεισμό, ἐπιδιώκοντας νὰ τοὺς καταστρέψωμε κοι-

νωνικά και επαγγελματικά, αποφεύγοντας να τους προσφέρω με τη βοήθειά μας όταν τὴν χρειάζονται. Γιατί με ὅλα αὐτὰ ὄχι μόνο δὲν προκαλοῦμε τὴ μεταμέλειά τους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξαγριώνουμε καὶ τοὺς φανατίζουμε, κάνοντάς τους νὰ ἐπιμένουν στὴν πλάνη.

ε) Ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, στὰ μάτια ἐκείνων ποὺ εἶτε εἶναι θρησκευτικὰ ἀδιάφοροι, εἶτε ἔχουν πολὺ πλατείες θρησκευτικὲς ἀντιλήψεις καὶ βλέπουν τὰ πράγματα κάτω ἀπὸ καθαρὰ ἀνθρωπιστικὸ πρίσμα, οἱ ἐχθρικές ἐνέργειές μας φαίνονται σὰν ἐκδηλώσεις θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ καὶ μισαλλοδοξίας, ποὺ ἡ δημοκρατικὴ ἐποχὴ μας ἀπεχθάνεται καὶ καταδικάζει. Ἐνας τέτοιος διωγμὸς ἠρωποποιεῖ τοὺς Χιλιαστὰς καὶ δημιουργεῖ στὴν κοινὴ γνώμη κλίμα συμπαθείας γι' αὐτοὺς. Ἐτσι τὰ ἀποτελέσματα τοῦ εἶναι πάντα ἀντίθετα ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἐπιδιώκομε.

Θυμοῦμαι πόσο εὐνοϊκὲς γιὰ τοὺς Χιλιαστὰς ἦταν οἱ ἀντιδράσεις τοῦ ἡμερήσιου καὶ περιοδικοῦ Τύπου τῆς Πατρίδος μας ὅταν, πρὶν μερικὰ χρόνια, ἓνα νεκρὸ παιδί ἔμεινε ἄταφο μερικὲς ἡμέρες, γιατί ὁ ἐφημέριος κάποιου ἐκκλησιαστικοῦ νεκροταφείου δὲν ἐπέτρεπε νὰ ταφῆ μέσα σ' αὐτό — χωρὶς βέβαια ἐκκλησιαστικὴ Ἀκολουθία — με τὴν αἰτιολογία ὅτι οἱ γονεῖς τοῦ ἦταν Χιλιασταὶ καὶ δὲν τὸ εἶχαν βαφτίσει. Μὲ τὴν ἀψυχολόγητη καὶ σκληρὴ τούτη ἀπαγόρευσί του ὁ ἐφημέριος αὐτὸς κατάφερε νὰ δημιουργήσῃ τέτοια κοινωνικὴ ἀτμόσφαιρα ὑπὲρ τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά, ποὺ ἀσφαλῶς οἱ ἴδιοι ποτὲ δὲν θὰ κατόρθωναν νὰ δημιουργήσουν, ὅ,τι κι' ἂν ἔκαναν, ὅσα κι' ἂν ἔδιναν. Ὁ καὺμένος ὁ ἱερεὺς θὰ εἶχε ὅπωςδὴποτε ἦσυχη τὴ συνειδήσί του, με τὴν πεποίθησι ὅτι ἔκαμε τὸ καθήκον του, καὶ μάλιστα με τὸ παραπάνω. Στὴν πραγματικότητα ὅμως ὠφέλησε τὸ Χιλιασμὸ καὶ ζήμωσε τὴν Ἐκκλησία².

2. Σχετικὰ με τὸν ἐνταφιασμὸ τῶν ἑτεροδόξων καὶ ἑτεροθρήσκων βλ. ὑπ' ἀριθ. 11/1962 Γνωμοδότησιν τῆς Εἰσαγγελίας τοῦ Ἀρείου Πάγου, καθὼς καὶ Α. Ν. 582/1968, Περί δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν κοιμητηρίων (Ἀρχιμ. Ἀμβροσίου Γ. Λενῆ καὶ Δημητρίου Ξεν. Παπανικολάου, Αἱ ἀντορθόδοξοι προπαγάνδαι — αἱρέσεις ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ περὶ τούτων νομοθεσία, ἐκδοσίς Ἀρχηγείου Χωροφυλακῆς, Ἀθήναι 1974).

στ) Μερικοί ἴσως νὰ ἔχουν ἀντίθετη γνώμη. Προσωπικὰ ὅμως πιστεύομε ὅτι ἡ βία, ὅπως καὶ ἂν χρησιμοποιηθῆται, εἶναι ἀντίθετη καὶ πρὸς τὴ χριστιανικὴ, γενικώτερα, καὶ πρὸς τὴν ποιμαντικὴν, εἰδικώτερα, δεοντολογία.

Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀληθινῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Σύμφωνα μὲ τὴ θαυμάσια διατύπωσι τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου «ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν» (Α' Ἰωάν. δ' 8). Ἐκεῖνος ποὺ ὁμολογεῖ τὴν Ἀλήθεια χωρὶς νὰ ἀγαπᾷ δὲν εἶναι παρὰ «χαλκὸς ἢ χῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον» (Α' Κορινθ. ιγ' 1). Ἡ ἀγάπη δὲν ἀποτελεῖ μόνο τὴ γνησιώτερη ἔκφρασι τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ τὴ δύναμί του. Μ' αὐτὴν μεγαλοῦργησε στὴ ροὴ τῶν αἰῶνων καὶ κατέκτησε τὴν οἰκουμένην. Ὅπως στοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες ἔτσι καὶ σήμερα, ἡ ἀγάπη στὶς καρδιὰς καὶ τὰ χέρια τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας γίνεται πανίσχυρο ὄπλο καὶ μπορεῖ νὰ κάμῃ θαύματα. Εἶναι ἱκανὴ νὰ ὀδηγήσῃ σὲ ἠθικὰς νεκραναστάσεις καὶ νὰ μεταβάλλῃ μιὰ ζούγκλα θηρίων σὲ Βασιλεία Θεοῦ. Τούτῃ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη πρέπει νὰ ἐμπνέῃ καὶ τὴν ἀμυντικὴν καὶ τὴν ἐπιθετικὴν τακτικὴν μας στὴν ἀντιμετώπισι τοῦ Χιλιασμοῦ. Μὲ τὴν ἀγάπην, ἅς τὸ ποῦμε ἀκόμα μιὰ φορά, ἔχομε πολὺ περισσότερες πιθανότητες νὰ κερδίσωμε τοὺς πλανημένους, παρὰ μὲ τὸν πόλεμον καὶ τὸ διωγμὸν. Θὰ σταθοῦμε, λοιπόν, γεμάτοι ἔλεος δίπλα στοὺς ἀποστάτες καὶ θὰ τοὺς προσφέρωμε πρόθυμα τὴ βοήθειά μας, ὅταν τὴν χρειασθοῦν. Θὰ τοὺς κάνωμε νὰ καταλάβουν, μὲ κάθε τρόπο, ὅτι δὲν τοὺς μισοῦμε γιὰ τὴν ἀποστασίαν τους, δὲν τοὺς ἐχθρευόμαστε, ἀλλὰ πονοῦμε καὶ θλιβόμαστε γιὰ τὸ κατάντημά τους, ἐπειδὴ ἀκριβῶς τοὺς ἀγαποῦμε.

Μὲ συγκίνησι θυμοῦμαι τὴν ἐπιστροφὴν στὴν Ὀρθοδοξίαν, χάρι στὴν εὐσπλαγχνικὴ συμπεριφορὰ κάποιου καλοῦ ἐφημερίου, μιᾶς γυναίκας προχωρημένης ἡλικίας ποὺ ἔζησε χρόνια ὀλόκληρα στὴ χιλιαστικὴ πλάνην. Τὸ περιστατικὸ συνέβη σ' ἓνα χωριὸ ἀκριτικοῦ νησιοῦ τοῦ Αἰγαίου. Ἡ γυναίκα αὐτὴ ζοῦσε μόνη καὶ ἦταν φανατικὰ προσηλωμένη στὸ Χιλιασμό. Κάποια μέρα ἀρρώστησε βαρεῖα καὶ ἔπρεπε νὰ εἰσαχθῆ σὲ Νοσοκομεῖο

τῶν Ἀθηνῶν. Δὲν εἶχε ὄμως κανένα δικό της στο χωριό γιὰ νὰ τὴ συνοδεύσῃ καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὶς σχετικὲς διατυπώσεις. Τότε ἀκριβῶς παρουσιάστηκε ὁ ἐφημέριος τοῦ χωριοῦ. Ἔτρεξε πάνω-κάτω, ἐτοίμασε τὰ ἀπαραίτητα πιστοποιητικά, ἔβγαλε τὰ εἰσιτήρια, συνόδευσε τὴν ἄρρωστη στο ταξίδι, τὴν τακτοποίησε στο Νοσοκομεῖο καὶ παρακολούθησε μὲ στοργικὸ ἐνδιαφέρον τὴν ἐξέλιξι τῆς ἀρρώστιας της. Ὅταν, ὕστερα ἀπὸ καιρό, ἡ γυναίκα γύρισε θεραπευμένη στο χωριό, μόνη της, χωρὶς ὁ ἐφημέριος νὰ τῆς πῆ τίποτα, τοῦ ζήτησε νὰ τὴν ἐξομολογήσῃ καὶ νὰ τὴν ξαναδεχθῆ στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη καὶ ὡς τὸ θάνατό της ὄχι μόνο ἔμεινε ἀφοσιωμένη στὴν Ὁρθόδοξο Πίστι, ἀλλὰ καὶ ἐξελίχθηκε σὲ στέλεχος τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τοῦ ἱερέως μέσα στο χωριό. Ἡ ἀγάπη ἐνὸς ἀπλοῖκοῦ παπᾶ, χωρὶς πτυχία καὶ θεολογικὲς γνώσεις, ἔκανε ἓνα θαῦμα, μιὰ ἠθικὴ νεκρανάστασι, ποὺ ἴσως δὲν θὰ κατόρθωναν νὰ κάμουν δεκάδες διαφωτιστικὰ κηρύγματα καὶ θεολογικὲς συζητήσεις μορφωμένων κληρικῶν.

ζ) Ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς πλανημένους, ὅπως τὴν περιγράψαμε πιὸ πάνω, μᾶς ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρέωσι καὶ μᾶς προσφέρει τὴ δυνατότητα νὰ ἀναζητήσωμε τὶς κατάλληλες εὐκαιρίες, ὥστε νὰ ἀνοιξώμε οἰκοδομητικὸ διάλογο μαζί τους, νὰ τοὺς μιλήσωμε γιὰ τὶς πλάνες τους καὶ νὰ τὶς ἀνασκευάσωμε μὲ πειστικὰ ἐπιχειρήματα, βοηθώντας τους νὰ καταλάβουν τὴν ἀλήθεια τῆς Ὁρθοδοξίας, ποὺ ἐπὶ εἴκοσι αἰῶνες ἔθρεψε πνευματικὰ καὶ στηρίξε, μέσα σὲ τόσες καὶ τόσες ἐθνικὲς περιπέτειες, τοὺς πατέρες μας. Μιὰ τέτοια προσπάθεια προϋποθέτει ἐπίπονη μελέτη καὶ κατάλληλη προπαρασκευή, γιὰτὶ διαφορετικὰ κινδυνεύομε ὄχι μόνο νὰ ἀποτύχωμε, ἀλλὰ καὶ νὰ γελοιοποιηθοῦμε. Ἡ προχειρότητα καὶ ἡ ἐπιπολαιότητα, ἰδιαίτερα στὴν περίπτωσι τούτη, θὰ ἔχῃ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα.

Κάτι ποὺ πρέπει, τέλος, νὰ προσέξωμε ἰδιαίτερα εἶναι ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο θὰ συζητήσωμε μὲ τοὺς Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά καὶ γενικώτερα μὲ κάθε αἵρετικό. Οἱ συζητήσεις μας πρέπει νὰ γίνωνται σὲ ἤπιο τόνο, μὲ ἡρεμία καὶ πραότητα. Οἱ

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

ΜΙΑΣ ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΗΣ ΚΟΠΕΛΑΣ*

V. ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΑΡΡΩΣΤΙΑΣ

1. Ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς.

Εἶδαμε πρὶν, ἀπὸ ποῦ ξεκίνησε καὶ τί εἶναι ἡ ἀσθένεια. Τώρα μένει νὰ δοῦμε γιατί ὑπάρχει, σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ποῦ ἀποβλέπει, ποιά εἶναι δηλαδή ἡ ἀποστολή της.

Εἶπαμε, ἀκόμη, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν δίνει, ἀλλ' ἀπλῶς παραχωρεῖ, ἐπιτρέπει καὶ ἀνέχεται τὴν ἀρρώστια. Καὶ στὴν σημερινή πραγματικότητα βλέπομε ὅτι τὴν ἐπιτρέπει καὶ τὴν ἀνέχεται καὶ στοὺς καλοὺς καὶ στοὺς κακοὺς καὶ στοὺς ἀγίους καὶ στοὺς ἐγκληματίες. Τὴν ἀνέχεται ἀκόμη καὶ στοὺς μεγάλους καὶ στοὺς μικροὺς καὶ στοὺς πλούσιους. Καὶ αὐτὸ γίνεται, γιατί ὁ Θεός: (πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν). Θέλει, λοιπόν, ὁ Θεὸς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ σωθοῦν καὶ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθεια.

Ἐδῶ ὅμως γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Μὲ τὴν ἀρρώστια θὰ σωθοῦν; Βεβαίως. Γιατί εἶναι ἀλήθεια πὼς ἅμα δὲν πονέση, δὲν κινδυνεύση κανεὶς, δὲν λέει: Παναγιά μου ἢ Χριστέ μου ἢ Θεέ μου.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 368 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

φονασκίες, οἱ ἐκρήξεις ὀργῆς, οἱ σπασμωδικές χειρονομίες καὶ τὰ παρόμοια, προδιαθέτουν ἄσχημα τοὺς συνομιλητάς μας καὶ μειώνουν τὴν πειστικότητα τῶν λόγων μας. Ἐκεῖνος ποῦ εἶναι σίγουρος γιὰ τὴν ἀλήθεια αὐτῶν ποῦ λέει, δὲν ὀργίζεται, δὲν νευριάζει, δὲν ὑψώνει τὸν τόνο τῆς φωνῆς του. Ἐπιβάλλεται μὲ τὴν πραότητα καὶ τὴν ἡρεμία του. Ἄν οἱ ἀρετὲς αὐτὲς συνοδεύουν τὰ ἐπιχειρήματά μας, τότε ὁ διάλογός μας θὰ εἶναι ὀπωσδήποτε ἀποτελεσματικός.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΜΠΕΖΕΝΙΤΗΣ
Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Πάντως, ὁ Θεὸς παραχωρεῖ τὴν ἀρρώστια σὲ ὄλους, γιὰ νὰ μᾶς κἀνὴ καλλίτερος, ἂν δὲν γινώμαστε βέβαια μὲ τὸ καλὸ. Καὶ πάλι ὁ Θεὸς δὲν μᾶς πειθαναγκάζει, ἀλλὰ μᾶς ἐπιτρέπει τὴν ἀρρώστια γιὰ νὰ γίνῃ ὁ ἄνθρωπος καλλίτερος, ὁ κακὸς καλός, ὁ ἅγιος ἀγιώτερος. Γιὰ ν' ἀνεβῆ ὁ καθέννας μὲ τὴν ἀρρώστια λίγο πιὸ πάνω ἀπὸ κεῖ ποὺ βρίσκεται, στὴ κλίμακα τῆς ἀρετῆς.

Ἡ ἀρρώστια μὲ ἄλλα λόγια ἔρχεται ὄχι γιὰ νὰ μᾶς ταλαιπωρήσῃ, νὰ μᾶς πονέσῃ, νὰ μᾶς πεθάνῃ. Ἀλλὰ γιὰ νὰ μᾶς κἀνὴ ἀγίους. Γιὰ νὰ μᾶς σώσῃ τὴν ψυχὴ.

Ὁ ἅγιος Χρυσόστομος μάλιστα λέει πὼς ὁ Θεὸς μὲ τίς θλίψεις, ποὺ εἶναι βέβαια ἓνα πικρὸ ποτῆρι γιὰ τὸν ἄνθρωπο, προσπαθεῖ νὰ μᾶς κἀμῃ καλλίτερος καὶ νὰ συγχωρήσῃ ἐδῶ τίς ἁμαρτίες μας. Ἄς τὸν ἀκούσωμε:

«Ὅταν ἰδῆς κάποιον νὰ πάσχη... ἀπὸ βαρεῖαν ἀσθένειαν... καὶ νὰ μὴ πηγαίνῃ εἰς τὸν ἱατρόν, ἀλλὰ... νὰ τρώγῃ καθημερινῶς... καὶ νὰ μεθύῃ μὲ παρέας καὶ νὰ χειροτερεύῃ ἔτσι τὴν ἀσθένειάν του, εἰπέ μου τὸν καλοτυχίεις αὐτόν ἢ τὸν λυπᾶσαι; Ἐὰν ὅμως ἰδῆς ἄλλον νὰ πάσχη... νὰ τὸν φροντίζουν χέρια ἱατροῦ, νὰ ὑποχρεώνῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς διαίταν καὶ μεγάλην στέρησιν, νὰ ἐπιμένῃ νὰ παίρῃ πικρὰ φάρμακα, ποὺ εἶναι μὲν δυσάρεστα, ἀλλὰ φέρουν μὲ τὴν πίκραν τὴν ὑγείαν, δὲν καλοτυχίεις αὐτόν περισσότερον ἀπὸ τὸν προηγούμενον;.. Μετέφερε τώρα τὸν λόγον ἀπὸ τὰ σώματα εἰς τὰς ψυχάς, ἀπὸ τὰς ἀσθενείας εἰς τὰ ἁμαρτήματα, ἀπὸ τὴν πικρίαν τῶν φαρμάκων εἰς τὰς τιμωρίας καὶ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. Ὅ,τι εἶναι δηλαδὴ τὸ φάρμακον ποὺ δίδει ὁ ἱατρός καὶ ἡ ἐγγείρησις καὶ ἡ καυτηρίασις, τὸ ἴδιο εἶναι ἡ τιμωρία τοῦ Θεοῦ. Διότι, ὅπως, πολλὰς φορές, ὅταν ἐγγίσῃ, καίει καὶ ἐμποδίζει τὸ σάπισμα καὶ τὸ νιστέρι ἀφαιρεῖ τὸ σάπιο μέρος μὲ πόνον βέβαια, ἀλλὰ παρέχει ὠφέλειαν, ἔτσι καὶ ἡ πείνα καὶ αἱ ἀσθένειαι καὶ ὅσα φαίνονται πὼς εἶναι κακά, ἐγγίζουσι τὴν ψυχὴν ὡσὰν καυτήριον καὶ νιστέρι διὰ νὰ ἐμποδίσουσι τὴν ἐξάπλωσιν τῶν ἀσθενειῶν (ἁμαρτιῶν) καὶ νὰ τὴν κἀνουν καλυτέραν συμφάνως πρὸς τὸ παράδειγμα τῶν σωμάτων».

Καὶ συνεχίζει: «Ὅταν ἰδῆς κακὸν νὰ εὐτυχῇ, δάκρυσε, διότι ἔχει δύο κακά, τὴν ἀρρώστιαν καὶ τὸ ἀθεράπευτον. Ὅταν ἰδῆς καλὸν νὰ ὑποφέρῃ, παρηγορήσου, ὄχι μόνον διότι καλυτερεύει, ἀλλὰ διότι πολλὰ ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματά του συγχωροῦνται ἐδῶ. Δῶσε μεγάλην προσοχὴν εἰς τὸν ἐξῆς λόγον. Πολλοὶ ἄνθρωποι καὶ ἐδῶ συγχωροῦνται καὶ ἐκεῖ κρίνονται. Ἄλλοι πάλιν μόνον ἐδῶ ἢ μόνον ἐκεῖ.» (i. Χρυσόστ. Β.Ε.Α.Π. τόμ. 15, σελ. 45/6).

2. Τὸ θαῦμα.

Ἡ ἀρρώστια λοιπὸν σὰν πρῶτο καὶ κύριο σκοπὸ τῆς ἔχει τὴν συγχώρηση τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ πρῶτο ἀλλὰ καὶ τὸ σπουδαιότερο θαῦμα, ποῦ πραγματοποιεῖται μὲ τὴν βοήθεια τῆς ἀρρώστιας. Καί, ὅταν γίνῃ αὐτό, τότε ἔρχεται καὶ τὸ δεῦτερο θαῦμα. Ἡ ἴαση δηλαδὴ τοῦ ἀρρώστου.

Ἄς θυμηθοῦμε τὴν τακτικὴ τοῦ Κυρίου στὰ θαύματά Του: «...Θάρσει, τέκνον· ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι σου» λέει πρῶτα καὶ ἔπειτα, «...ἐγερθεὶς ἄρον σου τὴν κλίνην καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου» εἰς τὸν παραλυτικόν. (Ματθ. θ', 2,6. Μάρκ. β', 5,11. Λουκ. ε', 20,24).

Εἰς τὸν ἐκατόνταρχον: «...ὑπαγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι. Καὶ ἴαθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.» (Ματθ. η', 13, ἀκόμη καί: Λουκ. ζ', 9-10. 48, 50. Μάρκ. ζ', 24, κ. ἐξ. Ἰωάν. δ', 47, 48. Πράξ. ιδ', 9-10, κ.ἄ.).

Εἰς τὴν Χαναναίαν: «...ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις! γενηθήτω σοι ὡς θέλεις, καὶ ἴαθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης». (Ματθ. ιε', 28 κ.ἄ.).

Εἰς τοὺς δύο τυφλοὺς: «...κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. καὶ ἀνεψύχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί...». (Ματθ. θ', 29-30, ἐπίσης Μάρκ. ι', 52. Λουκ. ιη', 42).

Εἰς τὴν αἰμορροοῦσαν: «...θάρσει θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης». (Ματθ. θ', 22. Μάρκ. ε', 34. Λουκ. η', 48 κ.ἄ.).

Πρῶτα λοιπὸν ἡ ψυχὴ καὶ ὕστερα καὶ τὸ σῶμα.

Ἐμεῖς ὅμως ὅταν ἀρρωστήσωμε λέμε: Θεέ μου, πᾶρε μου σὲ παρακαλῶ τὴν ἀρρώστια μου, κάνε με καλά. Καὶ ὅταν αὐτὸ δὲν γίνεται ἀμέσως, τότε ἀπελπιζόμεσθε καὶ βαρυγκομάμε στὸ Θεό.

Αὐτὸ ὅμως εἶναι λάθος. Καὶ πρέπει νὰ λέμε: Θεέ μου σῶσε μου, πρῶτα, τὴν ψυχὴ καὶ μετὰ, πᾶρε μου καὶ τὴν ἀρρώστια. Καὶ μπορούμε νὰ ποῦμε μὲ βεβαιότητα ὅτι μπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο.

Γιατὶ γιὰ τὸν πολὺ πιστὸ Χριστιανὸ δὲν ὑπάρχουν ἢ δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχουν βαριεὲς καὶ ἀνίατες ἢ ἐλαφρὲς καὶ μικρὲς ἀρ-

ρώστιες. "Όποια άρρώστια και νάχη ό πραγματικός Χριστιανός, έφ' όσον μ' αυτή πραγματοποιήση τό μήνυμα του Θεού, γίνη δηλαδή καλλίτερος, τότε ή άρρώστια φεύγει με τους τρεις γνωστούς τρόπους: Με την σωματική αντίδραση του ίδιου του άρρώστου, με την βοήθεια των γιατρών και των φαρμάκων ή τέλος με τό θ α υ μ α.

Γίνονται όμως θαύματα στην εποχή μας;

Στό έρώτημα αυτό πρέπει να άπαντήσωμε όχι μόνο ΝΑΙ, ότι δηλαδή γίνονται και σήμερα θαύματα, άλλ' ότι γίνονται και κάθε μέρα. Με την διαφορά ότι έμεις δεν τά βλέπομε, γιατί μās λείπει ή πνευματική όραση. "Η πολλές φορές τά άκούμε μόνο, χωρίς να τά πιστεύωμε.

Και σήμερα όμως πολλά θαύματα γίνονται τόσο φανερά, που και ό πιο άπιστος να μη μπορή να προβάλλη καμμιά αντίρρηση.

"Ένα τέτοιο θαύμα, που έγινε έξω από τους φυσικούς νόμους και τις προβλέψεις των γιατρών, θά δούμε πιο κάτω. Τό άξιόθιγκο ό κ. Σταύρος Καλκανδής — αντισμήναρχος σε πολεμική διαθεσιμότητα — πριν από πέντε χρόνια.

"Ας άκούσωμε όμως πώς ό ίδιος ό κ. Καλκανδής διηγείται την περίπτωση του. ("Η όμιλία του έγινε στους άρρώστους, στο άμφιθέατρο, του Νοσοκομείου 'Αλεξάνδρα» και ήχογραφήθηκε, τον Νοέμβριο του 1973).

«Όνομάζομαι Καλκανδής Σταύρος και είμαι 'Αντισμήναρχος σε πολεμική διαθεσιμότητα και κάτοικος 'Αθηνών.

"Ένα πολεμικό τραύμα στην άυχενική μοίρα του νωτιαίου μυελού με έφερε στη θέση του παραπληγικού στην άρχή και μετά πάροδο μερικών έτών στη θέση του τετραπληγικού.

Σπαστική τετραπληγία μετά όρθοκυστικών διαταραχών ήταν ή διάγνωση. (Σε βεβαίωση του Νοσηλευτικού 'Ιδρύματος Μ.Τ.Σ. άριθμ. πρωτ. 1185/10.2.1970, αναφέρονται τά εξής: «Ός έμφαίνηται εκ των παρ' ήμιν τηρουμένων στοιχείων βεβαιούται ότι ό Κ α λ κ α ν δ ή ς Σ τ α υ ρ ο ς, 'Επισμηναγός Π.Δ., ένοσηλεύθη παρ' ήμιν από 5.12.1968 έως 6.1.1969 διά σπαστικήν τετραπληγίαν μετ' όρθοκυστικών διαταραχών, και δι' άποδραμούσαν θρομβοφλεβίτιδα του άριστερου σκέλους... κ.λπ.).

Παρέμεινα στην κατάσταση αυτή, του τετραπληγικού, από το έτος 1958 ως το 1971. Αναλυτικότερα όμως τα πράγματα έχουν ως εξής:

Το 1947 ή πατρίδα μου με έστειλε στις Η.Π.Α. για θεραπεία. Μοῦ έκαναν χειρουργική επέμβαση στην άχρηνική μοῖρα του νωτιαίου μυελού, άλλ' ή κατάσταση μου επεδεινώθη. Κατόρθωνα βέβαια να περπατώ, κατά καιρούς, αλλά μόνο με τή βοήθεια ὀρθοπεδικῶν μηχανημάτων.

Στά 24 μου χρόνια, ἄρρωστος ὅπως ήμουν, έπεσεφθηκα τέσσαρες φορές συνολικά τις Η.Π.Α. Παρέμεινα εκεί επί πέντε ὀλόκληρα χρόνια. Παρ' ὄλ' αυτά όμως δέν έβλεπα κανένα αποτέλεσμα. 'Η κατάσταση μου ὄλο και χειρότερευε.

Το τελευταῖο μου ταξίδι στην 'Αμερική το έκανα το 1968, παράλυτος χέρια—πόδια, γιατί ήλπιζα ὅτι ή επιστήμη ἴσως ἐν τῷ μεταξύ να είχε πραγματοποιήσει μια κάποια πρόοδο και να μπορούσε να με βοηθήση. "Εμεινα όμως με τήν ἔλπίδα.

Κατά το χρονικό διάστημα όμως που βρισκόμουν στην 'Αμερική είχα τήν τιμή να γνωρίσω τόν ιδρυτή τής ἀποκαταστάσεως, τόν καθηγητή του Πανεπιστημίου τής Νέας 'Υόρκης κ. Χάουαρ Ράσκ.

'Ο Καθηγητής αυτός με περιέβαλε με μεγάλη ἀγάπη και καλωσύνη. Στο πρόσωπό του έβλεπα ένα δεύτερο πατέρα μου. Και είχα δίκιο. Γιατι ὁ κ. Ράσκ, με πρωτοβουλία του, έφερε τούς καλλίτερος νευροχειρουργούς τής Νέας 'Υόρκης, ὅπως τόν δόκτορα κ. Κοῦπερ κ.ά., οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ με ἐξήτασαν διεπίστωσαν, ὅτι δέν έπρεπε να με χειρουργήσουν ζανά, γιατί δέν ὑπῆρχε περίπτωση βελτιώσεώς μου οὔτε 5%.

"Όταν με τὰ φτωχά μου 'Εγγλέζικα ἄκουσα τήν διάγνωσή τους στενοχωρήθηκα πάρα πολύ και βούρκωσαν τὰ μάτια μου. 'Ο δόκτωρ Ράσκ τὸ κατάλαβε και ἀφοῦ με πλησίασε με κτύπησε φιλικά στην πλάτη και με κάλεσε να επισκεφθῶ τὸ γραφεῖο του.

'Ο κόσμος που ήταν εκεί κύλισε τὸ καροτσάκι μου και με πήγε στο γραφεῖο του καθηγητοῦ. 'Ο Ράσκ τότε μου εἶπε:

— Σταῦρο δέν θέλω να στενοχωρῆσαι και να λυπᾶσαι που ή επιστήμη δέν μπορεί να σε βοηθήση, οὔτε ἐπειδὴ σε ἐγκαταλείπει ἀπὸ αὐτή τήν στιγμή. Πικραίνομαι πραγματικά. Πίστεφέ με έκανα ὅ,τιδῆποτε για να σε βοηθήσω. 'Αλλά, ...πρέπει όμως να

ΠΗΓΗ ΑΓΑΘΩΝ Η ΜΕΤΑΛΛΗΨΙΣ *

Ἀκούομεν συχνὰ ὅτι ὑπάρχουν καλοὶ καὶ κακοὶ ἔξομολόγοι. Πολλοὶ χριστιανοὶ ἐρωτοῦν, ποῖός εἶναι καλὸς ἔξομολόγος — ὅπως ἐρωτῶμεν διὰ τὸν καλὸν ἰατρὸν— καὶ ἐκεῖ καταφεύγουν. Μὴ μᾶς γελᾷ ὅμως αὐτὴ των ἡ τακτικὴ. Διὰ τοὺς περισσοτέρους ἐξ αὐτῶν, καλὸς ἔξομολόγος εἶναι ὁ ὀλιγότερον αὐστηρὸς καὶ ἀντιθέτως κακός, ὁ αὐστηρὸς. Αὐτὸν ζητοῦν λοιπὸν ὄχι διὰ νὰ φωτισθοῦν καὶ ὠφεληθοῦν ἀπὸ τὰς νοουθεσίας του, ἀλλὰ διὰ νὰ κερδίσουν ἀπὸ τὴν εὐνοίαν του. Πολλάκις, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε ν' ἀνοίξουν τὴν καρδιά των, νὰ τοῦ εἰποῦν αὐτὰ πού τοὺς βασανίζουν, προσπαθοῦν νὰ τ' ἀποφύγουν, ὑποκρινόμενοι, ψευδόμενοι.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 363 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

Ξέρεις ὅτι ὑπάρχει ἓνας πολὺ μεγαλύτερος καὶ καλλίτερος γιατρός, ἀπ' ὅσους ἔχεις γνωρίσει μέχρι σήμερα. Σὲ παρακαλῶ κάνε μιὰ προσπάθεια νὰ ἔλθης σὲ ἐπαφὴ μαζί του.

Βέβαια τὰ ἀγγλικά μου, ὅπως εἶπα πρίν, ἦταν πολὺ πτωχὰ καὶ δὲν μπόρεσα νὰ καταλάβω τὸ νόημα αὐτῶν πού μοῦ ἔλεγε. Τοῦ εἶπα, λοιπὸν, πού μένει γιὰ νὰ πάω νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ.

—“Ὁχι Σταῦρο, εἶναι ὁ Θεός.

Στὸ ἄκουσμα τῆς λέξεως «Θεός» ἀπὸ ἓνα προτεστάντη καθηγητῆ ἰατροῦ, κατάλαβα ὅτι τὰ πάντα ἔχουν χαθῆ γιὰ μένα. Πλὴν ὅμως καὶ μέσα μου, ἀπὸ τότε ἀναψε μιὰ στίθα ἐλπίδας γιὰ τὴ σωτηρία μου. Πῶς ὅμως θὰ κατόρθωνα ἐγὼ νὰ πλησιάσω τὸν Θεό; ἔλεγα μέσα μου.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, εὐχαρίστησα τὸν καθηγητῆ, ὁ ὁποῖος φεύγοντας μοῦ εἶπε:

— Σὲ παρακαλῶ συνέχιζε νὰ προσεύχεσαι στὸ Θεό. Κάνε το γιὰ μένα.

(Συνεχίζεται)

Πρεσβ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΑΛΑΪΤΖΑΚΗΣ

Ἄλλοι, πάλιν, ἀποφεύγουν τὸν ἐξομολόγον μὲ διαφόρους προφάσεις. Ὅχι διότι φοβοῦνται τὴν αὐστηρότητά του, ἀλλὰ ἀπὸ μίαν περίεργον κακὴν νοοτροπίαν καὶ ἐσφαλμένην ἀντίληψιν τοῦ ρόλου τὸν ὁποῖον παίζει. «Θὰ τὰ πῶ μπροστά στὴν εἰκόνα», λέγουν. Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ μέση λύσις δὲν πραγματοποιεῖται ἢ ἂν πραγματοποιηθῆ εἶναι ἀτελής. Λεῖπει ὁ συνομιλητὴς — πνευματικός, ὁ σύμβουλος, ὁ ὁποῖος θὰ δώσῃ μίαν σωστὴν λύσιν εἰς τὸ πρόβλημά μας. Θὰ τὸ συζητήσωμεν μαζί, θὰ τὸ ἀναλύσωμεν, ἕως ὅτου εὕρωμεν ποιὸς ἔχει τὸ δίκαιον. Ποιὸς πταίει. Πρὸ πάντων ὅμως λείπει ὁ τελεσιουργὸς τοῦ μυστηρίου!

Ἄλλη μερίς, ἀντὶ τῆς ἐξομολογήσεως κάμνει εἰς τὴν οἰκίαν Εὐχέλαιον καὶ ἀρκεῖται εἰς τὴν συγχωρητικὴν εὐχήν, ποὺ διαβάζει ὁ ἱερεὺς. Ἀνάλογος λύσις διὰ μερικοὺς ἄλλους εἶναι καὶ ἡ συγχωρητικὴ εὐχή, ἡ ὁποία ἀναγινώσκεται εἰς ὄλους, ὁμαδικῶς, τοὺς μέλλοντας νὰ κοινωνήσουν. (Ἡ εὐχὴ αὕτη δὲν γνωρίζομεν, διατί παραλείπεται τώρα). Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐφησυχάζουν πιστεύοντες, ὅτι ἔλαβον τὴν συγχωρητικὴν εὐχὴν χωρὶς νὰ ἐξομολογηθῶν καὶ προσέρχονται διὰ τὴν θεῖαν Μετάληψιν.

Οἱ περισσότεροι τῶν χριστιανῶν μεταλαμβάνουν ἅπαξ τοῦ ἔτους, τὴν Μ. Πέμπτην ἢ τὸ Μ. Σάββατον, μᾶλλον ἐκ συνηθείας καὶ ὄχι ἐκ πίστεως. Πολλοὶ ἀπὸ ὑπολογισμὸν προτιμοῦν νὰ μεταλαμβάνουν κατὰ τὴν Μ. Πέμπτην. Νηστεύουν — ἐφ' ὅσον εἶναι Μεγάλη Ἑβδομάς — τὰς δύο ἡμέρας Τρίτη καὶ Τετάρτη, διὰ νὰ μεταλάβουν τὴν Μ. Πέμπτην καὶ φάγουν λάδι. Ἐνῶ τὸ Μ. Σάββατον θὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι, ἀφοῦ θὰ νηστεύσουν δύο ἡμέρας πρὸ τῆς θ. Μεταλήψεως, νὰ μὴ φάγουν λάδι. Αὐτοὺς εἶναι ὁ ὑπολογισμὸς, φθηνός. Μερικοί, ὅμως, ἐφ' ὅσον μετέλαβον, καταλύουν καὶ τὸ Μ. Σάββατον.

Δὲν θ' ἀγνοήσωμεν τοὺς ἄλλους, τοὺς ἡλικιωμένους καὶ θρησκευομένους, οἱ ὁποῖοι προτιμοῦν νὰ μεταλάβουν κατὰ τὴν θεῖαν Λειτουργίαν τῆς Ἀναστάσεως. Εἶναι ὀλίγοι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι παραμένουν μέχρι τέλους τῆς θείας Λειτουργίας.

Εἶναι πολὺ θλιβερὸν αὐτὸ ποὺ βλέπομεν τὸ βράδυ τῆς Ἀναστάσεως εἰς τοὺς ναοὺς μας. Ἐξῶθεν τοῦ ναοῦ ἀναμένουν οἱ πιστοὶ τὴν ἔξοδον τῶν ἱερέων νὰ «κάνουν Ἀνάσταση» καὶ ὅταν ὁ ἱερεὺς ψάλλῃ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» καὶ πρὶν ἢ ἱερὰ πομπὴ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν ναόν, βιαστικοὶ οἱ «χριστιανοί», ἐπιστρέφουν εἰς τὰς οἰκίας των διὰ τὴν ἀναστάσιμον εὐωχίαν.

Ἄλλὰ καὶ ὁ τρόπος τῆς θείας Μεταλήψεως κατὰ τὰς ἀγίας ἡμέρας τῆς Μ. Πέμπτης καὶ τοῦ Μ. Σαββάτου εἶναι ὅλως ἀπρεπής. Πολὺ πρωῒ, οἱ μέλλοντες νὰ μεταλάβουν συγκεντρωμένοι εἰς τὸν ναόν, πρὶν ἀρχίσῃ ἡ ἀκολουθία, ἀναμένουν τὸν ἱερέα. Πολλοὶ μάλιστα ἀγανακτοῦν διότι ἀργεῖ καὶ θέλουν νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν ἐργασίαν των. Τέλος ἔρχεται ὁ ἱερεὺς, ἐτοιμάζει τὸ ἅγιον Ποτήριον καὶ ἀρχίζει ἡ μετάληψις. Ὁ ἕνας ὀπισθεν τοῦ ἄλλου, μὲ τὴ σειρὰ μεταλαμβάνουν καὶ φεύγουν βιαστικοὶ διὰ τὴν ἐργασίαν των. Εἶναι οἰστὸ αὐτό;

Εἰς πολλοὺς ναοὺς γίνονται δύο λειτουργίαι, χάριν τῶν ἐργαζομένων, κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς. Ἡ πρώτη ἀρχίζει εἰς τὰς πέντε τὸ πρωῒ. Παρὰ ταῦτα, ὅμως, ἡ ἰδίᾳ ἀταξία παρατηρεῖται. Ὁ μεταλαμβάνων οὔτε ἐπ' ὀλίγον δὲν παραμένει εἰς τὸν ναόν νὰ προσευχηθῇ, νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεὸν διὰ τὴν θείαν δωρεάν, ἧς ἠξιώθη.

Νομίζομεν ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ ληφθῇ κάποιο μέτρο τάξεως καὶ τακτικῆς ἐπὶ τοῦ σοβαροῦ αὐτοῦ θέματος. Τόσον διὰ κηρυγμάτων, ὅσον καὶ διὰ νουθεσιῶν κατ' ἰδίαν ἢ κατὰ τὴν ἐξομολόγησιν νὰ ἐξηγηθῇ εἰς τοὺς χριστιανοὺς τὸ ὕψιστον τῶν μυστηρίων καὶ ὁ τρόπος τῆς προετοιμασίας, διὰ τὴν θείαν μετάληψιν καὶ τὴν μετ' αὐτὴν εὐχαριστίαν πρὸς τὸν καταξιώσαντα ἡμᾶς τῆς θείας αὐτῆς χάριτος. Ἐπίσης δέον, ὅπως δοθοῦν ὁδηγίαι εἰς τὰς ὑπηρεσίας, ὥστε νὰ παρέχουν κάποιαν σχετικὴν εὐχέρειαν πρὸς τοὺς ἐργαζομένους διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν, κορηγοῦντες εἰς αὐτοὺς μικρὰν ἄδειαν πρὸς τοῦτο.

Διὰ τὸ θεῖον αὐτὸ Μυστήριον ἀπαιτεῖται περισσοτέρα προσοχή, προετοιμασία, εὐσέβεια καὶ ὄχι ἐπιπολαιότης, διότι, εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ἁμαρτάνομεν περισσότερον ἀντὶ τῆς σωτηρίας μας.

Δὲν προτιθέμεθα νὰ προχωρήσωμεν περισσότερο. Ἐπό-
 μνοι ταῖς Ἀγίαις Γραφαῖς καὶ τοῖς Πατερικοῖς διδάγμασιν
 καὶ ἵνα μὴ νομοσθῆ ὅτι: «Τηροῦμεν δὲ τὰς ἀλλήλων ἀμαρτίας,
 οὐχ' ἵνα θρηγήσωμεν ἀλλ' ἵνα ὀνειδίσωμεν· οὐδ' ἵνα θεραπεύ-
 σωμεν, ἀλλ' ἵνα προσπλήξωμεν καὶ ἀπολογίαν ἔχωμεν τῶν
 ἡμετέρων κακῶν τὰ τῶν πλησίον τραύματα. Κακοὺς δὲ καὶ
 ἀγαθοὺς οὐχ' ὁ τρόπος, ἀλλ' ἡ διάστασις καὶ ἡ φιλία χαρα-
 κτηρίζει καὶ ἃ σήμερον ἐπαινοῦμεν, αὔριον ἐκακίσαμεν· καὶ
 ἃ παρ' ἄλλοις στηλιτεύεται, παρ' ἡμῖν θαυμάζεται· καὶ πάντα
 συγχωρεῖται προθύμως τῷ ἀσεβεῖ. Οὕτω τὴν κακίαν ἐσομέν
 μεγάλωψυχοι» (Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, Λόγος Β'. Ἀπολογη-
 τικὸς) ἀλλ' ἵνα ὑποδείξωμεν μίαν ἀπρέπειαν ἢ ὁποία, οὐχὶ
 ἐκ κακῆς προθέσεως, γίνεται, ἀλλ' ἴσως λόγῳ ἀγνοίας, καὶ
 ἥτις δυνατὸν νὰ διορθωθῆ διὰ τῆς καταλλήλου διδασκαλίας.
 «Ἦνοῖζαμεν δὲ πᾶσιν πύλας δικαιοσύνης καὶ οὐχὶ θύρας λοι-
 δωρίας», μετατρέποντες τὰ ὅσα ἔγραψεν ὁ ἅγιος Γρηγόριος
 ὁ Θεολόγος.

Περαίνοντες, ἐπισημαίνομεν τὸ ἄτοπον τῆς ἀδιαφορίας
 εἰς τὴν, κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ Κυρίου, πρόσκλησιν εἰς τὸ
 Μέγα Δεῖπνον διὰ τῶν λόγων τοῦ ἱερέως:

—«Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε»!

Πάντες ἀδιάφοροι ἰστάμεθα προσβλέποντες πρὸς τὸν ἱε-
 ρέα, κρατοῦντα τὸ ἅγιον Ποτήριον μὲ τὸ Τίμιον Σῶμα καὶ
 Αἷμα τοῦ Κυρίου μας. Οὐδεὶς ἄξιος τοῦ προσελεθῆναι; Ὁχι!
 Ἀμφιβάλλομεν. Τότε; Ἀδιαφορία; Ἀγρὸν ἠγοράσαμεν;

Πόση ἐντροπή! Νὰ μᾶς καλοῦν εἰς δεῖπνον —καὶ τί δεῖ-
 πνον! — «ξενίας δεσποτικῆς καὶ ἀθανάτου τραπέζης» —καὶ
 ἡμεῖς ν' ἀδιαφορῶμεν. Δὲν θὰ ὀργισθῆ ὁ οἰκοδεσπότης, κατὰ
 τὴν θεῖαν περικοπὴν τῆς Καινῆς Διαθήκης; «Λέγω γὰρ ὑμῖν
 ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσε-
 ταί μου τοῦ δεῖπνου».

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΝΟΜΙΚΟΣ

« Ε Ο Ρ Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο Ν » *

Λυκός: ὄρος τῆς Θηβαΐδος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐνθα ἐμόνασεν ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ ἐν Λυκῷ ἐπικληθεὶς.

Λύστρα: πόλις τῆς Λυκαονίας ἐν Μ. Ἀσίᾳ, νοτιῶς τοῦ Ἰκονίου καὶ ΒΔ τῆς Δέρβης.

Μαγνησία: 1. ἡ ἀπρὸς Μαιάνδρῳ, ἀρχαία πόλις τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς Δ τοῦ Ἀϊδινίου. Ἐν τῇ Μαγνησίᾳ ταύτῃ ἐχρημάτισεν ἱερεὺς ὁ ἅγιος Χαράλαμπος. 2. ἡ ἀπρὸς Σιπύλῳ, παρὰ τὸν ποταμὸν Ἑρμῶν, ἐν Μ. Ἀσίᾳ. 3. περιοχή τῆς Θεσσαλίας περιλαμβάνουσα τὴν πρὸς τὴν Ὅσσαν καὶ τὸ Πήλιον χώραν.

Μάδυτος: πόλις καὶ λιμὴν τῆς Τουρκίας ἐν τῇ Θρακιῇ χερσονήσῳ, ἐναντι τῆς Ἀβύδου.

Μαϊουμά: πόλις παραθαλασσία τῆς Παλαιστίνης, ἥτις πρότερον ὑποκειμένη εἰς τὴν Γάζαν ἐκαλεῖτο Γαζαίων λιμὴν. Ταύτην ἐποίμανε Κοσμᾶς ὁ ποιητὴς (Ὀκτ. 14).

Μάκρη: 1. κομόπολις τῆς Μ. Ἀσίας εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυκίας, ἐναντι τῆς Ρόδου. 2. ἐνορία ἐν τῇ Ἰ. Μ. Ἀλεξανδρουπόλεως, ἐν ἣ ἤθλησαν μαρτυρικῶς οἱ Ἅγιοι Πέντε Νεομάρτυρες (Κυριακὴ Θωμᾶ).

Μαλαιὶς καὶ Μαλέα ἄκρα: ἀρχαία ὀνομασία τοῦ γνωστοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Πελοποννήσου εἰς τὴν ΝΑ ἔσχατιάν τῆς χερσονήσου Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς, ἐναντι τῶν Κυθήρων. Εἰς τὰ ἐκεῖ σπήλαια τοῦ ἀκρωτηρίου, ἢ, κατὰ τὸν Φ. Κόντογλου, εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Μαλεβῆς ἐν Κυνουριά, διήγον βίον ἀφοσιώσεως οἱ ὅσιοι Γεώργιος (Ἀπρ. 4) καὶ Θωμᾶς (Ἰουλ. 7).

Μάνδρας μονή: Κοινόβιον ἐξ οὗ καὶ Συμεὼν (Σεπτ. 1) ἐλέγετο ὁ τῆς Μάνδρας.

Μαραθών: ἔδρα τῆς παλαιᾶς ἀττικῆς Τετραπόλεως.

Μαρινακίου: περιοχή Κων/πόλεως, ἐνθα ὁ σεπτὸς οἶκος τῆς Θεοτόκου.

Μαρκιανούπολις: ἀρχαία πόλις τῆς ΒΔ. Θράκης, ἐγγὺς τῆς κάτα Μουσίας, ἥτοι τῆς σημερινῆς Βουλγαρίας καὶ ΝΔ τῆς Βάρνας.

Μαρμαρᾶς: ὄρος τῆς ΝΔ ἀκτῆς τῆς νήσου Προκόννησος τῆς Προποντιδῆς καὶ αὐτὴ ἡ νήσος Προποννησος.

Μαρτυρούπολις: ἀρχαία πόλις τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας ἐν τῇ Σωφηνῇ χώρᾳ, παρὰ τὸν ποταμὸν Νυμφίον. Μαρουθᾶς ὁ ὄσιος (Φεβρ. 16), ἤγειρεν ἐν Περσίᾳ τὴν πόλιν ταύτην καὶ κατέθηκεν ἐν αὐτῇ τὰ λείψανα τῶν ἐν Περσίᾳ μαρτυρησάντων Ἁγίων.

Μέγα Σπήλαιον: Ἡ διασημότερα τῶν ἐν Ἑλλάδι (ἀπὸ τοῦ 362) ἱστορικὴ ἱερὰ Μονὴ καὶ ἡ μεγίστη τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. Κτήτορες τῆς Μονῆς φέρονται οἱ Θεσσαλονικεῖς ἀδελφοί, Συμεὼν καὶ Θεόδωρος (Ὀκτ. 18), ἡ δὲ ὅσια Εὐφροσύνη εἶναι ἡ εὐρούσα τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου τὴν κατὰ παράδοσιν, ἱστορηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ, καὶ φυλασσομένην μέχρι τοῦ νῦν ἐν τῇ Μονῇ, ἥτις ὑπάγεται εἰς τὴν Ἰ. Μ. Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας. Αἱ ἱεραὶ κῆραι καὶ τῶν τριῶν σώζονται ἐκεῖ.

Μέγαρα: πόλις τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς καὶ ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος. Ἐν αὐτοῖς ἀνθρώθησαν οἱ ἅγιοι Δέκα, γνωστοὶ ἡμῖν, Μάρτυρες (1η Φεβρ., Αὐγ. 16), κατήγετο δὲ ὁ ὄσιος Λαυρέντιος (Β' Κυριακὴ Μαρτίου).

Μεδιόλανα: ἀρχαία πόλις καὶ παλαιὸν κράτος εἰς τὴν Β Ἰταλίαν, τὸ σημερινὸν Μιλάνον.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 376 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

Μελετίου ὀσίου Μονή: Ἐν τῷ ὄρει Κιθαιρών, παρὰ τὸ χωρίον Μάζι, ἔθθα ἔζησεν ἐναρέτως καὶ ἠθλήσεν ἀσκητικῶς ὁ ἐκ Μουταλάσιης τῆς Μ. Ἀσίας ὀσιος Μελέτιος (Σεπτ. 1). Βλέπε Μυούπολις καὶ Συμβόλου Μονή.

Μελίτη ἡ ἀρχαία ὀνομασία τῆς νήσου Μάλτας, κάτοπι τῆς Σικελίας, εἰς τὸ κέντρον ἀκριβῶς τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Μελιτινή: ἀρχαία πόλις τῆς δευτέρας Ἀρμενίας, πρωτεύουσα τῆς ὀμιονύμου χώρας τῆς ἀνατολικῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν. Ἐν αὐτῇ ἀπεκεφαλίσθησαν μετὰ τοῦ ἀγίου Εὐδόξιου 1104 στρατιῶται (Σεπτ. 6).

Μεσσηνία: περιοχὴ τῆς Ν. Δ. Πελοποννήσου. Ἡ σημερινὴ ὀμῶνυμος Ἐρὰ Μητρόπολις περιλαμβάνει τὰς παλαιὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐπαρχίας Ἀνδρούσης, Κορώνης καὶ Μεθώνης. Ἐν Καλαμάτᾳ ἔμαρτύρησεν ὁ ὀσιομάρτυς Ἠλίας (31 Ἰαν.), ἐκ δὲ τῆς περιοχῆς κατάγονται οἱ ὀσιοὶ Θεόδωρος ὁ ἐν Κυθήροις (12 Μαΐ.), Ἰερόθεος (13 Σεπτ.) καὶ ὁ Πατριάρχης Κων/λεως Ἀθανάσιος (28 Ὀκτ.).

Μεσοποταμία: ἡ εὐφορος περιοχὴ τῆς Ἀσίας, μετὰ τῶν ποταμῶν Εὐφράτου καὶ Τίγρητος. Ἐν αὐτῇ διαδραματίζονται τὰ πρῶτα γεγονότα τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου. Σήμερον ἀποτελεῖ τὸ κράτος τοῦ Ἰράκ.

«Μεταφραστής»: ὀνομάσθη ὁ ὀσιος Συμεὼν (Νοεμ. 9), διὰ τὴν μεταφορὰν εἰς τὴν ὀμιλουμένην γλῶσσαν ἀρχαίων κειμένων.

Μετέωρα: ὀμάς ἀποτομωτάτων καὶ σικοτεινοχρόμων βράχων παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Καμβουνίων ὀρέων εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ παρὰ τὴν Καλαμπάκαν. Ἐπ' αὐτῶν μοναστικὸς οἰκισμὸς ἀπὸ τοῦ 1000. Ἀθανάσιος καὶ Ἰωάσαφ (Ἀπρ. 20), κτήτορες τοῦ ἀγ. Μετεώρου, Νεκτάριος καὶ Θεοφάνης (Μαΐου 17) τῆς Μο-

(Συνεχίζεται)

νῆς ἀγ. Βαρλαάμ, Δανιὴλ καὶ Νικόδημος (Ἀύγ. 16) οἱ ὀσιομάρτυρες.

Μέτσοβον: ὀρεινὴ κωμόπολις εἰς τὸ Α ἄκρον τοῦ νομοῦ καὶ Ἱ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, ἐξ ἧς κατῆγγο ὁ νεομάρτυς Νικόλαος, ὁ ἐν Τρικάλοις μαρτυρήσας (Μαΐ. 16).

«Μηδιῖου» μονή: ἔκειτο ἐν Τριγλίᾳ, πλησίον εἰς τὰ Μουδανιά τῆς Μ. Ἀσίας, ὅπου εὐρίσκοντο καὶ αἱ μοναὶ Χηρολάκου, Βαθέος Ρύακος καὶ Πελεκητῆς.

Μήθυμνα: ἡ μετὰ τὴν Μυτιλήνην ἐπισημότερα κωμόπολις τῆς νήσου Λέσβου.

Παρὰ τὴν Πτεροῦντα ἔμαρτύρησαν αἱ ἄγιοι Πέντε παρθενομάρτυρες (Ἀπρ. 5). Ἐκεῖ ἐγεννήθη καὶ ἔμῶναςεν ἐν «Μυᾷ» ἡ ὀσία Θεοκτίστη. — Ἐν Ὑψηλομετώπῳ ἐγεννήθη ὁ νεομάρτυς Κωνσταντῖνος, ὁ ἐξ Ἀγαρηῶν (Ἰουν. 2). — Ἐπίσκοποι Μηθύμνης διετέλεσαν Ἰγνάτιος ὁ Ἀγαλλιανὸς (Ὀκτ. 14) καὶ Ἀλέξανδρος (Νοεμ. 30).

Μισσηναί: πόλις ἐν Συρίᾳ καὶ μονὴ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ἐκεῖ, εὐδοκίᾳ Θεοῦ, ἄσπιλος ἀνεδύθη ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἐκ τῆς λίμνης Ζαγοροῦ.

Μικρὰ Ἀσία: τὸ δυτικώτερον τμήμα τῆς Ἀσίας, τὸ ὀποῖον βρέχεται Β ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, Βοσπόρου, Προποντίδος καὶ Ἐλλησπόντου, Δ. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἡ Μικρὰ Ἀσία καλεῖται ἐπίστε καὶ Ἀνατολία. Ἡδὴ ἀποτελεῖ τὸ Τουρικὸν κράτος.

Μίλητος: 1. Διασημωτάτη παρθαλασσία πόλις τῆς Ἰωνίας, Ν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μαιάνδρου, οὐ μακρὰν τῆς Ἐφέσου. Τὴν πόλιν ἐπισκέφθη ὁ ἀπόστ. Παῦλος ὅτε ἐπέστρεφεν ἐκ Μακεδονίας εἰς Ἰερσόλυμα. Ἐν ταύτῃ προσκαλεσάμενος τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐν Ἐφέσῳ Ἐκκλησίας ἀπήγγειλε τὸν λαμπρὸν ἀποχαιρετιστήριον λόγον. 2. Ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Μυσίας, ἐν Μ. Ἀσίᾳ, παρὰ τὴν πόλιν Σκῆψιν.

Οἰκονόμος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΤΗΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΣ

ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Πέτρος καὶ Παῦλος! Δυὸ πρόσωπα, δυὸ θρόλοι! Δυὸ ἄνθρωποι ποὺ ξεκίνησαν ἀπὸ ἐντελῶς ἀντίθετες, γεωγραφικὲς καὶ ἰδεολογικὲς, κατευθύνσεις γιὰ νὰ βρεθοῦν στὸ περιβάλλον τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ ζήσουν κοντὰ Του τὶς τραγικώτερες στιγμὲς τῆς ζωῆς τους. Ἀναμφισβήτητα τὸ προσωπικὸ τους δράμα, ὀλότελα ἀληθινό, ξεπερνᾷ κάθε προηγούμενο γεγονός καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἀποτελοῦσε πρόκληση στοὺς μεγάλους τραγικούς συγγραφεῖς τῶν κλασσικῶν χρόνων, ποὺ μὲ τὰ τόσο πρωτότυπα ἔργα τους συγκλόνισαν, ὀροθέτησαν καὶ χρωμάτισαν τὴν ἐποχὴ τους.

Ὁ Πέτρος, ὁ «Μεγάλος Ψαράς», τόσο στὴν Ἀποστολή του, ὅσο καὶ στὸ ἐπάγγελμα, βρέθηκε κοντὰ στὸ Χριστὸ ἀπὸ τὰ πρῶτα σχεδὸν χρόνια τῆς δημόσιας ζωῆς Του. Τὸν εἶδε, Τὸν ἄκουσε, Τὸν ἔζησε σ' ὅλες τὶς εὐχάριστες μὰ καὶ δυσάρεστες στιγμὲς τῆς ἐπίγειας ζωῆς Του. Γεύτηκε τὴ δροσιά, ποὺ ἀδιάκοπα ἀνάβλυζε, ἀπὸ τὶς ὀμιλίες του, τὸ ἔργο Του καὶ γενικώτερα τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση Του.

Πολὺ γρήγορα ἀφιερώθηκε ὀλόψυχα στὸ Χριστὸ μὲ πρωτότυπο, χαρακτηριστικὰ ἐκδηλωτικὸ καὶ αὐθόρμητο τρόπο. Βρισκόταν πάντοτε κοντὰ Του, ἀκολουθώντας Τον παντοῦ, ἀσταμάτητα, ἀκούραστα, ἀλόγγιστα. Παρακολουθώντας τον κοντύτερα, τόσο ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ μὲ τὸν Ἀνδρέα δέχτηκε τὸ κάλεσμα τοῦ Χριστοῦ, ὅπως μᾶς τὸ περιγράφουν οἱ Εὐαγγελιστὲς Ματθαῖος¹ καὶ Μάρκος², ὅσο καὶ στὴν κατοπινὴ ζωὴ του κοντὰ στὸ Χριστό. Θὰ δοῦμε δὲ ὅτι μοναδικὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς του ἦταν νὰ Τὸν ὑπηρετήσῃ, νὰ μὴ Τὸν ἐγκαταλείψῃ³ ποτέ, νὰ ὁμολογῇ μὲ παρρησία τὸ ὄνομά Του⁴, νὰ μὴ Τὸν ἀρνηθῇ ποτέ⁵, νὰ μὴ σκανδαλιστῇ στ' ὄνομά Του⁶,

1. Ματθαίου δ', 18.

2. Μάρκου α', 16-18.

3. Μάρκου ιδ', 31.

4. Μάρκου η', 29 καὶ Ματθαίου ις', 16.

5. Λουκᾶ κβ', 33.

6. Μάρκου ιδ', 29 καὶ Ματθαίου κς', 33.

νά Τοῦ δείχνη τὴν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη του⁷ καὶ νά θυσιάσῃ καὶ τὴ ζωὴ του ἀκόμα γι' Αὐτόν⁸.

Ἄλλὰ μ' ἔλα αὐτὰ δὲν γνώριζε ὁ δυστυχὴς ὅτι ἔπαιρνε πάνω του πολὺ μεγάλες εὐθύνες, ἐπιβαρύνοντας καὶ δυσκολεύοντας ἀκόμα περισσότερο τὴ θέση του. Ἄθελά του φρόντιζε γιὰ τὸ προσωπικό, φρικτὸ του μαρτύριο. Πλαισίωνε τὴ δυστυχία του μὲ τὶς σκέψεις, μὲ τὰ λόγια καὶ τὰ ἔργα του γιὰ νὰ φτάσῃ στὴν πυραμίδα τῆς τραγωδίας του τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς πού κλήθηκε νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ἔμπρακτα ἔλα αὐτὰ, πού τόσο αὐθόρμητα μὰ καὶ ἐπιπόλαια, ὅπως ἀποδείχτηκε, φανέρωνε, ὑπεράσπιζε, ὑποστήριζε στὶς καλὲς μέρες τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τότε ἔγινε τὸ φοβερό, ἀνεξήγητο καὶ καταστρεπτικό. Τότε φάνηκε ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου. Κι' ὅπως χαρακτηριστικὰ μᾶς περιγράφουν οἱ Εὐαγγελιστές⁹, ὁ Πέτρος, ὁ τόσο αὐθόρμητος, ὁ τόσο θαρραλέος καὶ ἄφοβος, δέιλιασε, ὀπισθοδρόμησε, ἀρνήθηκε, ἐκνευρίστηκε, καταράστηκε. Ποιὸς; ὁ Πέτρος! Τὸ πρωτοπαλήκαρο! Τόσος ἀγώνας, τόση ἀγάπη, τόσος αὐθόρμητισμός, τόση προσπάθεια! Ὅλα πῆγαν χαμένα. Χαμένα μέσα σὲ μιὰ στιγμὴ. Ἀπογοήτευση, κλάμα, Μετάνοια! Παρ' ἔλα αὐτὰ θεωροῦσε τὸν ἑαυτό του ἀσυγχώρητο. Κι' ἄγνωστο ποῦ θὰ κατάφευγε καὶ ποῖο δρόμο θ' ἀκολουθοῦσαν τὰ ἔλα ἀπογοήτευση πόδια του, ἂν δὲν ἀκολουθοῦσε ἡ καινούργια κλήση. «Εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ»¹⁰ γιὰ νὰ ξαναγίνῃ ὁ ζηλωτής, ὁ ἀπόστολος, ὁ ἀπολογητής, ὁ πρωταγωνιστής, ὁ «Μεγάλος Ψαῶς» τῶν ψυχῶν στὴν Παλαιστίνη, τὴ Σιδόνα, τὴν Ἰόππη καὶ τὴ Ρώμη. Πρεσβευτὴς στὰ ἔλα εἶδε, ἄκουσε καὶ ἔζησε κοντὰ στὸ Χριστό.

Ὁ Παῦλος! Τὸ δεύτερο τραγικὸ πρόσωπο. Χρόνια καὶ χρόνια δουλεύτηκε μὲ ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ πάνω στὸ ἄμῃν τῆς «Θρησκείας τῶν Πατέρων του» ἀπὸ ἱκανοὺς καὶ δεξιολέχνες δασκάλους καὶ ἀπὸ τὴν προσωπικὴ του ἀπόλυτη συμμετοχὴ.

7. Ματθαίου εἰς', 29.

8. Ἰωάννου ιγ', 37.

9. Ματθαίου κς', 57-75. — Μάρκου κβ', 54-62. — Μάρκου ιδ', 66-72.

— Ἰωάννου ις', 17-27.

10. Μάρκου ις', 7.

Πολύ γρήγορα ὁ δάσκαλός του, οἱ γονεῖς του καὶ οἱ συμπατριῶτες του διαπίστωσαν τὴν ὀλοκληρωτικὴ ἀφοσίωσή του ὄχι μόνον παθητικῆ ἀλλὰ καὶ ἐνεργῆ, ἀφοῦ προσπαθοῦσε νὰ τὸ ἀποδείξῃ νῆ ἀρπάζοντας κάθε εὐκαιρία πού τοῦ δινόταν. Χωρὶς νὰ γνωρίζῃ κι ὁ ἴδιος ἀφιέρωσε ὅλη του τὴ ζωὴ στὸ Χριστὸ καὶ στὴ διδασκαλία του τόσο μετὴν ἀρνητικὴ του στάση, κατὰ τὴν περίοδο τῆς προετοιμασίας, ὅσο, ἰδιαίτερα, μετὴ θετικῆ κατὰ τὴν περίοδο τῆς προσφορᾶς του. Σὰν καλὸς ἀντίπαλος φρόντισε νὰ γνωρίσῃ καλὰ κάθε πλευρὰ τοῦ «ἐχθροῦ» του, πάντοτε κάτω ἀπὸ τὸ πρῶμα τοῦ Σωβινιστικοῦ του μένους.

Νεαρὸ ἀκόμα τὸν συναντοῦμε στὸ μαρτύριο τοῦ Στεφάνου¹¹ χωρὶς νὰ προσπαθῆ ἔστω νὰ κρύψῃ ἢ νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἐπιθυμία του γιὰ συμμετοχὴ στὸ τόσο μακάβριο καὶ ἀποτρόπαιο θέαμα. Ἀργότερα προσφέρεται ὁ ἴδιος, ἀπρόσκλητος, παρακαλώντας καὶ ἱκετεύοντας¹², νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγία στὸ ἀπόσπασμα πού καταδίωκε τοὺς χριστιανούς. Θέλει νὰ σαρώσῃ κυριολεκτικὰ, καὶ τὸ ἀπέδειξε στὴν Ἱερουσαλήμ, ὅλους ἐκείνους πού τόλμησαν νὰ παρκαγωνίσουν καὶ νὰ προσβάλουν τὴν πίστη τῶν Πατέρων του.

Στὸν ἀγώνα αὐτὸ ρίχνεται μ' ὅλη του τὴ διάθεση, μ' ὅλη του τὴ νεανικὴ ὄρμη καὶ ζωτικότητά, μ' ὅλο του τὸ θρησκευτικὸ φανατισμὸ. Μὲ μιὰ ἀφοσίωση χωρὶς προηγούμενο. Ἀδίσταχτα, ἀκούραστα ἔτρεχε παντοῦ, ἔκανε συλλήψεις, ξυλοκοποῦσε, φυλάκιζε χριστιανούς μετὴ τέτοια εὐσυνειδησία, πού πολὺ γρήγορα ἔγινε ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς γύρω περιοχῆς. Ὁ Σαῦλος σ' ὅλο του τὸ μεγαλεῖο. Νύχτα καὶ μέρα βρισκόταν πάνω στ' ἄλογό του, διασχίζοντας χιλιάδες μίλια, στὴν προσπάθειά του νὰ «συναντήσῃ» τοὺς ἀποστάτες, τοὺς προδότες συμπατριῶτες καὶ ὁμοεθνεῖς του. Καὶ στὸ ἄγριο αὐτὸ κυνηγητό, στὸ ἀτέλειωτο καταδικωτικὸ κάλπασμά του, βρίσκεται μπροστὰ στὸ Χριστό, στὸ δρόμο γιὰ τὴ Δαμασκί¹³.

Ἡ σκηνὴ αὐτὴ τῆς συναντήσεως ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὴν τραγικὴ στιγμὴ τῆς ζωῆς του. Ὁδηγεῖται ἀμέσως στὸ ἀπέναντι στρατόπεδο. Ὁλοκληρωμένη τραγικὴ σκηνὴ μ' ὅλα τὰ ἀπαραί-

11. Πράξεις Ἀποστόλων ζ', 58.

12. Πράξεις Ἀποστόλων θ', 1-2.

13. Πράξεις Ἀποστόλων θ', 3-9.

τητα στοιχεῖα της. Τραγικὸ πρόσωπο - ὑπόθεση—Θεός, λουσμένα βέβαια ἀπὸ τὸ ἄπλετο φῶς τῆς ἀλήθειας καὶ μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀπομυθοποιημένη μορφή τῶν κλασικῶν δραμάτων.

Σ' αὐτὸ τὸ ἄμμεσο¹⁴ κάλεσμά του ὁ Σαῦλος αὐθόρμητα, ἔκθαμβος ἀπ' ὅσα μπροστὰ στὰ μάτια του ἔγιναν ἀπαντᾶ «Τί πρέπει Κύριε νὰ κάνω»; Καὶ γίνεται ὁ Παῦλος. Ἀρχίζει τὸ πανανθρώπινο ἔργο του. Ἀρχίζουν τὰ μαρτύρια, οἱ πορεῖες, οἱ ξυλοδαρμοί, οἱ φυλακίσεις, οἱ κατακραυγές, οἱ ἀγωνίες, τέλος καὶ αὐτὸς ὁ μαρτυρικὸς θάνατος.

Πέτρος καὶ Παῦλος! Ὁ Γαλιλαῖος καὶ ὁ Ταρσεάς. Ὁ μαθητῆς κι ὁ διώκτης. Δυὸ πρόσωπα ποὺ ξεκίνησαν κατὰ διάφορο τρόπο καὶ μὲ διάφορες ἀντιλήψεις καὶ σχέδια, βρίσκονται, ὕστερα ἀπὸ μιὰ φουρτουνιασμένη καὶ πολυκύμαντη ζωὴ, συμμάρτυρες, συναθλητῆς καὶ συνομολογητῆς τοῦ ὀνόματος Ἐκείνου, ποὺ ὁ μὲν πρῶτος, στὴν πιὸ κρίσιμη στιγμή, ἀπαρνήθηκε ὁ δὲ ἄλλος μὲ πρωτοφανῆ μανία κατεδίωξε.

Μαζὶ τώρα καὶ λουσμένοι ἀπὸ τὸ θεῖο Φῶς συνεχίζουν τὸν κοινὸν ἀγῶνα. Ξεχύνονται σὲ κάμπους καὶ βουνά, λίμνες καὶ θάλασσες, πολιτεῖες καὶ χωριά, νὰ μαζέψουν τὰ «ἀπολωλότα», νὰ θερίσουν καλὸ καρπὸ σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία Του¹⁵. Σ' αὐτὴ τὴν ὑπεράνθρωπη προσπάθειά τους οἱ δρόμοι τους χωρίζουν. Ὅχι ὅμως γιὰ πολὺ. Συναντιοῦνται ξανά, μὰ γιὰ νὰ ξαναφύγουν! Καιρὸς πιά νὰ βρεθοῦν κοντὰ Του. Σ' Ἐκεῖνον ποὺ τόσο παράξενα καὶ ἀναπάντεχα ἔνωσε τὶς ζωές τους. Σ' Ἐκεῖνον ποὺ καὶ τώρα ἀκόμα τοὺς συμπαραστέκεται στὴν τελευταία πορεία τῆς ζωῆς τους, στὴν πορεία πρὸς τὸν οὐρανό.

Μπροστὰ λοιπὸν σ' αὐτὰ τὰ δύο τραγικὰ πρόσωπα, στάθηκε μὲ εὐλάβεια καὶ ἡ Νεοελληνικὴ ποίηση, ποὺ μὲ ἱκανὸ ἀριθμὸ ἀπὸ ἐκπροσώπους της ὑμνησε ἔμμετρα τὸ δράμα, τὸ ἔργο, τὴ ζωὴ, τὴν ἐσωτερικὴ τους πάλη, τὴν προσπάθειά τους νὰ συλλάβουν, κατανοήσουν καὶ διαδώσουν τὸ μεγάλο μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως. Τὸ μεγάλο μήνυμα τῆς λυτρώσεως.

(Συνεχίζεται)

ΧΡΗΣΤΟΣ Ι. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

14. Πράξεις Ἀποστόλων θ', 4-5.

15. Ματθαίου θ', 37-38.

ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ *

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΘΕΟΤΟΚΗΣ

(1731 - 1800)

Γιὰ τὶς δύο αὐτές, μάλιστα, ὑπέροχες ἐκκλησιαστικὲς καὶ ἐθνικὲς μορφὲς γράφει ὁ Ἀναστάσιος Γούδας:

«Σκέψεως ἄξιον εἶναι ὅτι καὶ ὁ Θεοτόκης καὶ ὁ Βούλγαρης κατεῖδον ἕκτοτε ὅτι μόνη ἡ Παιδεία δὲν ἀρκεῖ, ἵνα φωτίσῃ τὸ Ἔθνος, ἀλλ' αὕτη ἔχει πρὸς τούτοις ἀνάγκη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἀρωγὴν καὶ τῆς θρησκείας. Ὅθεν ὁ εἷς μὲν περιεφρόνησεν οὐκ εὐκαταφρόνητον κληρονομίαν καὶ ἐνεδύθη τὸ τοῦ ἱεροδιακόνου ἔνδυμα, ἵνα ὑπ' αὐτῷ συντελέσῃ διὰ τῶν γνώσεών του ἀποτελεσματικώτερον εἰς τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας καὶ τὴν δι' αὐτῆς ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δέ, καίτοι ἐξ εὐγενῶν καταγόμενος καὶ μὴ ἔχων βεβαίως ἀνάγκη νὰ προσπορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, οὔτε ἐκ τοῦ κληρικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος οὔτε ἐκ τῆς διδασκαλίας, οὐχ ἤττον ὅμως ἀπαρνησάμενος τὰ πάντα, χάριν τῆς Πατρίδος καὶ τὸ τοῦ μοναχοῦ ἔνδυμα ἐνεδύθη καὶ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἅμα ἐπανακάμψας ἐξ Εὐρώπης, ἀνεδέχθη.

Ὅταν τελειῶνῃ τὶς ἐκδοτικὲς ἐργασίαι του στὴν Λειψία ὁ Θεοτόκης, γυρίζει καὶ πάλι στὸ Ἰάσιο καὶ ἀπὸ κεῖ ἀκολουθεῖ τὸν Βούλγαρη στὴν Ρωσία, ὅπου καὶ ἀφιερώνεται περισσότερο στὴν ἀποστολὴ τοῦ κληρικοῦ. Στὰ 1779 διαδέχεται τὸν Βούλγαρη στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀσστραχανίου, ὅπου γίνεται ἀγαπητός, ἀνάμεσα στὸν σημαντικὸ ἀριθμὸ Ἑλλήνων ἀποίκων. Ἐκεῖ περνάει καὶ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ Θεοτόκης, μέσα σὲ περισυλλογὴ καὶ μυστικὴ ἐνατένισι τοῦ Θεοῦ κι' ἐκεῖ τὸν βρίσκει ὁ θάνατος στὶς 31 Μαΐου τοῦ 1800.

★

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 378 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

Ὁ Νικηφόρος Θεοτόκης ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὶς πιὸ ἐξέχουσες μορφὲς τῆς Ἐκκλησίας μας στοὺς νεωτέρους χρόνους. Καταδαπάνησε τὸν ἑαυτὸ του σὲ πορεῖες προσφορᾶς καὶ δοκιμασίας ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως. Πνεῦμα ἤρεμο, συντηρητικό, ἀλλὰ πλούσιο, πηγαῖο, ἄνοιξε τοὺς κρουνοὺς τῶν πνευματικῶν καὶ ψυχικῶν θησαυρῶν του καὶ μ' αὐτοὺς γέμισε τὸ σκοτάδι τῆς θλίψεως καὶ ἀπαιδευσίας τοῦ Γένους. Γεμᾶτος πεποίθησι, καὶ πάντοτε ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὰ κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν Πατέρων, ὁ εὐπατρίδης Κερκυραῖος κληρικός ξεσήκωνε τὶς καρδιὰς τοῦ λαοῦ του καὶ τοὺς ἄνοιγε ὀλοζώντανη μπροστά τους τὴν κληρονομία τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Στὸ Κυριακοδρόμιο τοῦ Θεοτόκη βλέπουμε τὴν ὄριμη καὶ στέρεη σκέψι τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἐζήσησε καὶ ἀνατράφηκε σ' ὅλη τὴν ζωὴ του ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν Γραφῶν, μὲ τὰ ὁποῖα θέλησε καὶ μὲ τόλμη ἐπεδίωξε νὰ θρέψῃ καὶ τὸ ποίμνιό του. «Ὁ σκοπός μου, ἔγραφε, ἡ ὠφέλεια εἶναι τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν ὀρθοδόξων καὶ ὄχι ἔπαινος ἢ δόξα».

Νὰ πῶς μιλάει ὁ Νικηφόρος Θεοτόκης γιὰ τὸν Ἰησοῦ στὸ κήρυγμά του «περὶ λόγου»:

«Ἰησοῦ μου γλυκύτατε, ἀμφιβολία δὲν εἶναι πῶς ὁ λόγος σου, ὁ λόγος ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἐσὺ ἐδίδαξες, καὶ ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ κηρύττομεν, εἶναι ἀλήθεια. Καὶ ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀλήθεια, ἡ μία ἀλήθεια μᾶς στερεώνει εἰς τὴν ἄλλην ἀλήθειαν. Ὁ λόγος σου εἶναι φῶς, καὶ ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀρετὴ εἶναι φῶς, τὸ ἓνα φῶς μᾶς κἀνει νὰ θέλωμεν πάντοτε τὸ ἄλλο φῶς. Ὁ λόγος σου εἶναι ἄρτος, ὁποῦ στηρίζει τὴν ψυχὴν μας. Ὁ λόγος σου εἶναι οἶνος ὁποῦ εὐφραίνει τὴν καρδίαν μας. Ὁ λόγος σου καὶ ἐσὺ, ὦ υἱέ, καὶ λόγε, πολλὴν ἔχετε τὴν ὁμοιότητα... Γεννη-

θείς ἐσύ, ἔδειξες τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Προφερόμενος ὁ λόγος σου στερεώνει εἰς κάθε ἀρετὴν καὶ χαρίζει τὴν μακαριότητα. Διὰ τὸν λόγον, ὦ χριστιανοί, εἶναι χρεία. Εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου πρόθυμοι. Διατὶ ἀνίσως καὶ ἀποφασίσετε νὰ τὸν ἀκούετε, δὲν θέλει δυνηθῆ τινὰς νὰ σᾶς ὑστερήσῃ τὴν ἀρετὴν, κανένας δὲν θέλει ἠμπορέσει νὰ σᾶς ὑστερήσῃ τὴν μακαριότητα».

Ὁ Νικηφόρος Θεοτόκης, καθὼς καὶ ὁ Εὐγένιος Βούλγαρης εἶναι ψυχῆς ποὺ ζοῦν μοναστικὰ καὶ ἀφιερωμένα. Ζοῦν μὲ τὴν ψυχὴ καὶ μὲ τὸ σῶμα στὸ ἱερὸ καθῆκον. Στὸ ὕψιστο ἰδανικὸ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Παραδόσεως. Συνδυάζουν θαυμάσια τὴν Ἐπιστήμη, τὴν Θρησκεία, τὴν Πίστι καὶ τὴν Παιδεία. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό! Ζοῦν τὴν τραγωδίαν τοῦ λαοῦ τους. Βρίσκουν ὅτι ἡ λύτρωσί του θὰ ἀναζητηθῆ μέσα στὶς βαθειῆς ρίζες του καὶ στὴν παιδεία του. Καὶ ἀναλαμβάνουν οἱ ἴδιοι νὰ τὰ διδάξουν καὶ νὰ ἀνοίξουν τὸν δρόμο. Κηρύττουν μὲ θάρρος τὶς νέες ἰδέες. Διατηροῦν ὅμως ἄσβεστη τὴν παράδοσι, καὶ μὲ ζῆλο καὶ ἀδάμαστη θέλησι, ὑπερνικώντας τρομακτικὰ ἐμπόδια τῆς ἐποχῆς, φέρνουν τὸ μήνυμα τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς τόλμης καὶ τῆς Ἑλλάδος, σ' ἓναν κόσμον ποὺ βρίσκεται στὸ ἔρεβος.

*

Κι' αὐτὸ εἶναι ἓνα μήνυμα ποὺ καὶ στὶς μέρες μας πρέπει ν' ἀκουστῆ. Ἐνα μήνυμα ποὺ θὰ ἔρχεται ἀπὸ τὶς ἴδιες αὐτές, καθαρές, ἀνόθευτες καὶ κρυστάλλινες πηγές. Γιατὶ καὶ στὶς μέρες μας ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ πίστι βαθείαν, τόλμη εὐαγγελικὴ καὶ Ἑλλάδα. Ἐτσι, ὅπως μᾶς τὴν παρέδωσαν αὐτοὶ οἱ Γενάρχαι τῆς νεοελληνικῆς μας καταγωγῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς μας ὑπάρξεως.

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΕΡΟΥΣΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ. Α. Κ. Ε.

ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΣΟΔΑ ΤΟΥ Τ. Α. Κ. Ε.

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 18 τεύχος τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τοῦ προηγουμένου μηνὸς (Αὐγούστου) ἐδημοσιεύθη ἀναλυτικὸν δελτίον, σχετικῶς μὲ τὸ ἐφ' ἅπαξ βοήθημα τοῦ TAKE πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν ἐφημερίων, λόγῳ τοῦ θορύβου ὁ ὁποῖος ἠγέρθη γύρω ἀπὸ τὸ θέμα αὐτὸ μετὰ ἀπὸ τὴν γενομένην τροποποίησιν τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Κλάδου Ἀρωγῆς.

Εἰς τὸ παρὸν σημείωμα καὶ εἰς τὰ πλαίσια ἐνημερώσεως τῶν ἠσφαλισμένων τοῦ TAKE ἐπὶ τῶν ἐν γένει θεμάτων καὶ τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ θὰ ἐπιχειρήσωμεν ἀνάλυσιν, κατὰ τὸ δυνατὸν, τοῦ θέματος τῶν πόρων τοῦ TAKE, τῆς ἀποδόσεως τούτων κατὰ τὸ ἔτος 1975 καὶ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον τοῦ τρέχοντος ἔτους, ἐν σχέσει καὶ μὲ τὰ πραγματοποιηθέντα κατὰ τὰς ἐν λόγω περιόδους ἐξοδα τοῦ Ταμείου, καθὼς καὶ τοῦ θέματος τῶν ὑπὲρ τοῦ TAKE κρατήσεων τῶν ἠσφαλισμένων αὐτοῦ.

Α'. Οἱ πόροι τοῦ Τ. Α. Ε. Κ.

Οἱ πόροι τοῦ TAKE συνίστανται:

α) Ἐκ τῆς εἰσφορᾶς τῶν ἠσφαλισμένων, ἡ ὁποία ἀνέρχεται ἐν συνόλῳ εἰς 11% ἐπὶ τῶν πάσης φύσεως ἀποδοχῶν των.

β) Ἐκ τῆς ἐφ' ἅπαξ κρατήσεως πάσης προσαυξήσεως τοῦ μισθοῦ τῶν ἠσφαλισμένων κατὰ τὸν πρῶτον μῆνα, καὶ ἐκ δύο ἀρχικῶν μισθῶν, εἰς τὴν καταβολὴν τῶν ὁποίων ὑποχρεοῦται πᾶς ἐγγραφόμενος εἰς τὴν ἀσφάλισιν τοῦ TAKE, τοῦ ἐνὸς ὑπὲρ τοῦ Κλάδου Συντάξεως καὶ τοῦ ἐτέρου ὑπὲρ τοῦ Κλάδου Ἀρωγῆς.

γ) Ἐκ τῆς εἰσφορᾶς τῶν συνταξιούχων 4% ἐπὶ τῆς συντάξεως των διὰ τὸν Κλάδον Ἀσθενείας.

δ) Ἐκ τῆς ἐργοδοτικῆς εἰσφορᾶς καταβαλλομένης:

1) Ὑπὸ τοῦ Δημοσίου διὰ τοὺς Ἐφημερίους καὶ Διακόνους, τοὺς μισθοδοτούμενους ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἀνερχομένης εἰς 14% ἐπὶ τοῦ βασικοῦ των μισθοῦ καὶ τοῦ ἐπιδόματος πενταετιῶν καὶ

2) Ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Ἐνοριακῶν Ναῶν διὰ τοὺς λοιποὺς ἠσφαλισμένους τοῦ TAKE (τοὺς μὴ μισθοδοτούμενους ἐκ τοῦ Δημοσίου), ἀνερχομένης εἰς 1% ἐπὶ τῶν ἀκαθαρίστων ἐσόδων αὐτῶν.

ε) Ἐκ τῆς εἰσφορᾶς τῶν Ἱερῶν Ναῶν (Ἐνοριακῶν καὶ μῆ), ἐξ 6% ἐπὶ τῶν ἀκαθαρίστων εἰσπράξεων αὐτῶν.

στ) Ἐξ εἰσφορᾶς ἐπὶ τῶν κηρωδῶν ὑλῶν, τῶν προοριζομένων διὰ τὴν κηροπλαστικὴν, ἀνερχομένης εἰς 2,70 ἢ 3,60 κατὰ χιλ./μον, ἀναλόγως τοῦ εἴδους καὶ τῆς προελεύσεως ταύτης.

ζ) Ἐξ εἰσφορᾶς ἐπὶ τῶν λιβανωτῶν.

η) Ἐκ τῶν ἐκ κληρικοσῆμων εἰσπράξεων.

θ) Ἐκ τῆς προσόδου τῆς περιουσίας (κινητῆς καὶ ἀκινήτου) καὶ

ι) Ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῶν ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τοῦ TAKE ὑπαγομένων Ἱερῶν Παρεκκλησιῶν.

Οἱ πόροι οὗτοι, κατανεμόμενοι βάσει τῶν κειμένων διατάξεων καὶ εἰς τοὺς τρεῖς Κλάδους, ἀνήκουν:

1. Εἰς τὸν Κλάδον Συντάξεων :

α) Ἄπαντα τὰ ἐκ κληρικοσῆμων ἔσοδα.

β) Ἡ ἐπὶ τῶν κηρωδῶν ὑλῶν καὶ τῶν λιβανωτῶν εἰσφορά.

γ) Ἡ πρόσοδος τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ TAKE, ὡς ἀποκτηθεῖσα διὰ κεφαλαίων τοῦ Κλάδου Συντάξεων.

δ) Τὰ ἐκ τῆς διαχειρίσεως τῶν Ἱερῶν Παρεκκλησιῶν ἔσοδα.

ε) Ἡ εἰσφορά τῶν Ἱερῶν Ναῶν.

στ) Ποσοστὸν τῆς εἰσφορᾶς τῶν ἠσφαλισμένων ἐκ 5% ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν αὐτῶν.

ζ) Ἡ ἐφ' ἅπαξ κράτησις ἐκ τῶν χορηγουμένων ἐκάστοτε αὐξήσεων ἐπὶ τῶν μισθῶν καὶ

η) Ποσοστὸν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου καταβαλλομένης ἐργοδοτικῆς εἰσφορᾶς ἐκ 10% ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν (βασικοῦ μετὰ ἐπιδόματος πενταετιῶν) τῶν Ἐφημερίων.

2. Εἰς τὸν Κλάδον Ἀσθενείας :

α) Ποσοστὸν τῆς εἰσφορᾶς ἠσφαλισμένων ἐκ 2%.

β) Ἡ ἐκ 4% εἰσφορά τῶν συνταξιούχων.

γ) Ποσοστὸν τῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου καταβαλλομένης ἐργοδοτικῆς εἰσφορᾶς (4%), καὶ

δ) Μέρος ἐκ τῶν εἰσπραττομένων κατ' ἔτος ἐκ τῆς ἐξ 1% ἐργοδοτικῆς εἰσφορᾶς, τῆς καταβαλλομένης ὑπὸ τῶν ἐνοριακῶν Ἱερ. Ναῶν ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1973.

3. Εἰς τὸν Κλάδον Ἀρωγῆς:

α) Ἡ ἐκ 4% εἰσφορὰ τῶν ἠσφαλισμένων.

β) Εἰς ἀρχικὸς μισθὸς καταβαλλόμενος εἰς 20 ἰσοπόσους μηνιαίας δόσεις καὶ

γ) Ποσοστὸν ἐπὶ τῶν ἐσόδων τοῦ Κλάδου Συντάξεως μέχρι ποσοῦ 500.000 δρχ. κατ' ἔτος.

Β) Ἡ ἀπόδοσις τῶν πόρων τοῦ TAKE

Ἡ ἀπόδοσις τῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω πόρων τοῦ TAKE κατὰ τὸ ἔτος 1975 καὶ τὸ ἀ' ἐξάμηνον τοῦ τρέχοντος ἔτους ἦτο κατὰ Κλάδους ἢ ἀκόλουθος.

Κατηγορίαι ἐσόδων	εἰσπραχθέντα	εἰσπραχθέντα
	κατὰ τὸ ἔτος 1975	ἀπὸ 1/1-30/6/1976

Α'. ΚΛΑΔΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Ἐξ εἰσφορᾶς κηρωδῶν ὑλῶν κλπ.	6.540.779	3.479.000
Ἐκ κληρικοσήμεων	15.401.009	8.725.000
Ἐξ ἐργοδ. εἰσφορᾶς ὑπὸ Δημοσίου	100.407.810	49.998.570
Ἐξ εἰσφορῶν Ἱερῶν Ναῶν	33.757.210	12.605.000
Ἐξ εἰσφορᾶς τῶν ἠσφαλισμένων	58.644.002	30.778.428
Ἐκ τῆς προσαυξήσεως τῶν μισθῶν	8.013.603	9.908.000
Ἐκ μισθωμάτων, τόκων κ.λ.π.	15.098.484	9.034.000
Ἐκ τῆς διαχειρ. τῶν Ἱ. Ἐξωκκλ.	6.636.863	3.348.000
Ἐξ ἀπολήψεως δαπανῶν κ.λ.π.	2.200.833	1.521.000
Σύνολον Ἐσόδων Κλ. Συνταξ.	246.700.593	129.396.998

Β'. ΚΛΑΔΟΥ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ

'Εξ εισφορ. τῶν ἡσφαλισμένων	22.902.124	11.928.572
'Εξ εισφορ. τῶν συνταξιούχων	6.408.403	3.415.000
'Εξ ἐργοδ. εισφορᾶς ὑπὸ Δημοσίου	40.163.124	19.999.429
Σύνολον 'Εσόδ. Κλ. 'Ασθενείας	69.493.989	35.343.001

Γ'. ΚΛΑΔΟΥ ΑΡΩΓΗΣ

'Εξ εισφορῶν τῶν ἡσφαλισμένων	45.583.749	23.851.000
'Εξ εισφορῶν νεοεγγραφέντων	1.081.502	737.000
'Εκ τόκων	60.476	—
	46.725.727	24.588.000
Γεν. Σύνολ. 'Εσόδων TAKE δρχ.	362.920.309	189.327.999

'Εξ ἄλλου ὡς πρὸς τὰ ἐξόδα τοῦ TAKE κατὰ τὰς αὐτὰς ὡς ἄνω περιόδους, ταῦτα ἐπίσης κατὰ Κλάδους ἀνῆλθον εἰς τὰ ἀκόλουθα ποσά:

Κατηγορίαι ἐξόδων	ἐξόδα ἔτους 1975	ἐξόδα ἀπὸ 1/1-30/6/76
-------------------	---------------------	--------------------------

Α'. ΚΛΑΔΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Συντάξεις	169.445.634	89.739.000
'Εξόδα κηδείας	944.969	343.000
'Επιστροφαι καταβολῶν	105.368	48.000
Μισθοὶ καὶ ἀσφάλ. προσωπ. TAKE	8.932.996	4.274.000
Λοιπαὶ δαπ. διαχειρ. καὶ λειτουργ.	3.338.730	1.762.000
Δαπάναι διαχειρ. 'Ι. 'Εξωκκλ.	1.901.988	851.000
Σύνολον ἐξόδων Κλ. Συντάξ.	184.669.685	97.017.000

Β'. ΚΛΑΔΟΥ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ

Νοσήλεια γενικῶς	73.357.897	39.198.000
Είσοδὰ εἰς ΤΣΑΥ	667.364	285.000
Σύνολον ἐξόδων	74.025.261	39.483.000

Γ'. ΚΛΑΔΟΥ ΑΡΩΓΗΣ

Ἐφ' ἄπαξ βοηθήματα	62.631.102	19.625.000
Σύνολον ἐξόδ. Κλ. Ἀρωγῆς	62.631.102	19.625.000
ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΝΟΛΟΝ ΕΞΟΔΩΝ	321.326.048	156.125.00
Περίσσευμα κατὰ τὴν 31/12/1975 δρχ.	41.594.261	
» κατὰ τὴν 30/6/1976 δρχ.	33.209.999	

Εἰδικῶς ὡς πρὸς τὴν κίνησιν τῶν ἐξόδων τοῦ Ταμείου κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, αὕτη δὲν προβλέπεται ἢ αὕτη καὶ κατὰ τὸ δευτερον ἐξάμηνον, δοθέντος ὅτι ὄχι μόνον αἱ δαπάναι τῶν συντάξεων θὰ εἶναι μεγαλύτεραι ἀπὸ τὰς τοῦ ἀ' ἐξαμήνου, λόγω τῆς αὐξήσεως τούτων καὶ τῆς καταβληθείσης κατὰ μῆνα Ἰουλίον διαφορᾶς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ τοῦ Κλάδου Ἀσθενείας, αἱ ὁποῖαι ἐμφανίζουσι κατὰ τὸ τρέχον ἔτος τὴν μεγαλυτέραν ἀπ' ὅλα τὰ προηγούμενα ἔτη κίνησιν, μὲ πρόβλεψιν σημαντικοῦ ἐλλείματος τοῦ Κλάδου κατὰ τὴν 31/12/1976.

Τούτου ἕνεκεν καὶ τὸ ἐμφανιζόμενον ὡς ἄνω περίσσευμα τοῦ Ταμείου κατὰ τὴν 30/6/1976 δὲν πρόκειται νὰ παραμείνῃ τελικῶς εἰς τὸ ἀνωτέρω ὕψος.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ περίσσευμα τοῦ Ταμείου τῆς 31-12-1975, τοῦτο ἀπετέλεσε τὴν βᾶσιν διὰ τὴν αὐξήσιν τῶν συντάξεων ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1976 κατὰ 15% τῶν ἀπονεμηθεισῶν μέχρι 30/6/1968 καὶ κατὰ 10% τῶν μετὰ ταῦτα, καὶ ἡ ὁποία αὐξήσις ἐκάλυψε τὰ 2/3 περίπου τοῦ περισσεύματος τούτου.

Αί ὑπὲρ TAKE κρατήσεις τῶν ἐφημερίων
καὶ λοιπῶν ἠσφαλισμένων

Καθὼς προκύπτει ἐκ τῶν ἀνωτέρω αἱ κρατήσεις τῶν ἐφημερίων διὰ τὸ TAKE καὶ τῶν λοιπῶν ἠσφαλισμένων αὐτοῦ ἀνέρχονται εἰς 11%, δι' ὅσους εἶναι ἠσφαλισμένοι καὶ εἰς τοὺς τρεῖς Κλάδους, καὶ 9% διὰ τοὺς ἐφημερίους τοὺς κατέχοντας καὶ ἑτέραν δημοσίαν θέσιν καὶ ἠσφαλισμένους, ὡς ἐκ τούτου, εἰς τὸ TAKE εἰς τοὺς δύο μόνον Κλάδους αὐτοῦ (Συντάξεων καὶ Ἀρωγῆς).

Ἡ εἰσφορὰ αὕτη, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἀνεφέρθη, κατανέμεται καὶ εἰς τοὺς τρεῖς Κλάδους καὶ ἀναλογεῖ εἰς μὲν τὸν Κλάδον Συντάξεως 5%, εἰς δὲ τὸν Κλάδον Ἀσθενείας 2% καὶ εἰς τὸν Κλάδον Ἀρωγῆς 4%.

Ὡς γνωστὸν ἡ ἐν λόγῳ εἰσφορὰ πρὸ τῆς 1ης Νοεμβρίου 1973 ἀνήρχετο εἰς 15%, ἐμειώθη ὅμως αὕτη ἀπὸ τῆς χρονολογίας ταύτης διὰ τοῦ Ν.Δ. 228/1973 κατὰ 4%.

Ἡ μείωσις αὕτη ὁμοῦ μὲ τὴν κατάργησιν τοῦ περιερχομένου εἰς TAKE ποσοστοῦ (0,50%) τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», περιώρισεν εἰς σημαντικὸν βαθμὸν τὰ ἔσοδα τοῦ Ταμείου. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν, ὅτι ἐκ τῆς μειώσεως ταύτης τὸ TAKE κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπώλεσε περὶ τὰ 45 ἑκατομμύρια δρχ., κατὰ δὲ τὸ τρέχον ἔτος τὸ ποσὸν τοῦτο θὰ ὑπερβῇ τὰ 50 ἑκατομμύρια δρχ.

Συνεπῶς, ὡς καὶ εἰς τὸ προηγούμενον σημείωμά μας ἀνεφέραμεν, ἡ καταβαλλομένη ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἐργοδοτικῆ εἰσφορὰ ἐκ 14%, διὰ τῆς ὁποίας καλύπτεται καὶ ἡ ἀνωτέρω μείωσις, εἰς τὴν οὐσίαν δὲν παραμένει διὰ τὸ TAKE 14%, ἀλλὰ μειωμένη κατὰ 4,5%.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τούτων σήμερον αἱ κρατήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνεργοῦνται ἐπὶ τοῦ μισθοῦ τῶν ἐφημερίων διὰ λογαριασμοῦ τοῦ TAKE ἀνέρχονται εἰς 11% καὶ καλύπτουν, ὡς ἀνεφέρθη, τὰς παροχὰς καὶ τῶν τριῶν Κλάδων τοῦ Ταμείου (Σύνταξιν, Ὑγιονομικὴν περίθαλψιν καὶ ἐφ' ἅπαξ βοήθημα). Αἱ πέραν δὲ τοῦ ποσοστοῦ τούτου κρατήσεις εἶναι ἄσχετοι ἐντελῶς μὲ τὸ TAKE, ὡς ἐνεργούμεναι διὰ λογαριασμόν ἄλλων Ὄργανισμῶν ξένων πρὸς τὸ TAKE. Ἀφοροῦν δὲ αὐταὶ τὸ Τ.Α.Υ.Τ. Π. (5%), τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» (0,50%), χαρτόσημον (1,2%) καὶ φόρον μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ ὕψος τῶν ἀποδοχῶν καὶ τὰ προστατευόμενα μέλη ἐκάστου.

Εἶναι ἀκόμη ἀνάγκη νὰ διευκρινισθῇ ὅτι αἱ ἀποδοχαὶ τῶν ἑφημερίων συνίστανται ἐκ τοῦ βασικοῦ μισθοῦ, τοῦ ἐπιδόματος πενταετιῶν, τοῦ ἐπιδόματος Βορείων Ἐπαρχιῶν, διὰ τοὺς ὑπηρετοῦντας παρ' αὐταῖς, καὶ τῶν προσωρινῶν ἐπιδομάτων ἐκ 500, ἢ 1000 ἢ 1500 δρχ. ἀναλόγως τῆς περιφερείας καὶ τῆς ἐνορίας εἰς τὴν ὁποίαν ὑπηρετεῖ ἕκαστος.

Συνεπῶς ἡ εἰσφορὰ τοῦ Δημοσίου ἐκ 14%, ἡ ὁποία εἰς τὰς μισθοδοτικὰς καταστάσεις περιλαμβάνεται καὶ εἰς τὴν στήλην τῶν ἀποδοχῶν, δὲν εἶναι ἀποδοχαὶ ὡς ἐσφαλμένως ἔχει ἐκληφθῆ ὑπὸ πολλῶν, ἀλλ' ἐπιβάρυνσις τοῦ Δημοσίου πέραν τοῦ μισθοῦ ἐνὸς ἐκάστου. Καὶ δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν ὑπεδείχθη ἀρμοδίως νὰ περιλαμβάνεται καὶ ἡ εἰσφορὰ αὕτη μεταξὺ τῶν ἀποδοχῶν, ὥστε νὰ εἶναι ἐπακριβῆς ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἐπιβαρύνσεως ἐκάστοτε τοῦ Δημοσίου διὰ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ ἑφημεριακοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν Ἐσόδων τοῦ TAKE

Συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω τὰ ἔσοδα τοῦ TAKE μόλις ὑπερκαλύπτουν τὰς δαπάνας αὐτοῦ, δοθέντος ὅτι διὰ τοῦ ἐκάστοτε περισσεύματος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι πάντοτε ἀξιόλογον, δέον νὰ ἐνισχύωνται τὰ ἀποθεματικά τοῦ Ταμείου διὰ λόγους ἀσφαλείας.

Τοῦτο, τὸ ὅτι δηλ. τὰ ἔσοδα τοῦ TAKE ἀπλῶς ὑπερκαλύπτουν τὰς σημερινὰς δαπάνας αὐτοῦ, ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἐνῶ τὰ ἔξοδα ἀναπροσαρμόζονται ἐκάστοτε ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νέων μισθῶν καὶ τιμῶν, αἱ ὁποῖαι ἰσχύουν κατ' ἔτος, τὰ ἔσοδα παραμένουν εἰς τὰ αὐτὰ ἐπίπεδα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν εἰσφορὰν τῶν ἠσφαλισμένων καὶ τοῦ ἐργοδότη, αἱ ὁποῖαι ὑπολογίζονται ἐπὶ τῶν ἰσχυόντων ἐκάστοτε μισθῶν. Οἱ λοιποὶ πόροι, ὡς ἀνεφέρθη, εἶναι οἱ αὐτοί, διότι οἱ συντελεσταὶ τῶν παραμένουν ἀναπροσαρμοστοὶ ἀπὸ 25ετίας καὶ πλέον, ἐκτὸς ἀπὸ τὰς τιμὰς τῶν κληρικοσήμεων αἱ ὁποῖαι ἀναπροσηρμόσθησαν μερικῶς κατὰ τὸ παρὸν ἔτος.

Παρ' ὅλα ὅμως αὐτὰ πιστεύομεν ὅτι ἡ δυνατότης ἀποδόσεως καὶ τῶν πόρων τούτων, τῶν παραμενόντων δηλ. ἀναπροσαρμόστων ἐπὶ δεκαετίας ὀλοκλήρους, εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν μέχρι σήμερον, ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴν ὠρισμένων τιμῶν τῶν κληρικοσήμεων καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τούτων καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις.

Τούτου ἕνεκεν καὶ ἡ συνδρομὴ ἐκάστου τῶν αἰδεσιμωτάτων ἐφημερίων εἰς τὸν τομέα αὐτῶν εἶναι σήμερον ἀναγκαία περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλῃν φορὰν. Διότι εἶναι δυνατὸν οὗτοι, ὁπουδήποτε καὶ ἂν ὑπηρετοῦν, νὰ προσφέρουν θετικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ Ταμεῖον.

Ἡ εἰσφορὰ τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ τὰ κληρικὸςῆμα εἶναι ἀπὸ τοὺς σημαντικωτέρους πόρους αὐτοῦ, καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἐὰν ἐπιδειχθῇ ἐκ μέρους ἄλλων τὸ ἀπαιτούμενον ἐνδιαφέρον τὰ ἔσοδα τοῦ Ταμεῖου θὰ βελτιωθοῦν αἰσθητῶς. Μία τοιαύτη δὲ αὔξησις τῶν ἐσόδων τοῦ TAKE ἔχει, ὡς εἶναι φυσικόν, μεγίστην σημασίαν, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ βελτίωσις τῶν παροχῶν εἶναι συνάρτησις τῆς βελτιώσεως τῶν ἐσόδων.

Θεωροῦμεν, ὡς ἐκ τούτου, ἕκαστον ἐφημέριον ἠσφαλισμένον εἰς τὸ TAKE καὶ ὡς ἓνα διαχειριστὴν τῶν ἐσόδων αὐτοῦ. Πρῶτον διότι ἡ εἰσπραξις σημαντικοῦ μέρους τῶν ἐν λόγῳ ἐσόδων ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον, καὶ δεύτερον διότι εἰς τὰς χεῖρας του ἕκαστος ἔχει ἓνα ἢ περισσότερα βιβλιάρια ἀσθενείας καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὑποχρεώνει τὸ TAKE νὰ προβαίη εἰς πληρωμάς.

Βεβαίως ὁ σκοπὸς τοῦ βιβλιαρίου εἶναι διὰ τὴν προστασίαν τοῦ ἱερωτάτου ἀγαθοῦ τῆς υἰγείας καὶ δι' αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν τὸ TAKE ἔχει προσφέρει καὶ θὰ προσφέρῃ ἀκόμη πολλά. Εἶναι ὅμως συγχρόνως ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ, ὅπως ἕκαστος ἐλέγχῃ αὐτὴν τὴν χρῆσιν τοῦ βιβλιαρίου ἀσθενείας, δοθέντος ὅτι αἱ δαπάναι τοῦ Κλάδου ἔχουν αὐξηθῆ εἰς βαθμὸν ἐπικίνδυνον.

Ἄν καὶ μὲ τὸ θέμα αὐτὸ θὰ ἀσχοληθῶμεν διεξοδικώτερον εἰς τὸ ἐπόμενον σημείωμά μας ἐν τούτοις εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ἀπὸ τώρα νὰ κρούσωμεν τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου.

Ἐκ τοῦ T. A. K. E.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

313. Δύναται νὰ τελεσθῆ εὐχέλαιον κατ' οἶκον ἀπὸ ἓνα ἱερέα; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Π. Σκιτζάκου).

314. Κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ εὐχελαίου ὑπὸ ἑνὸς ἱερέως ἀναγιγνώσκονται ὅλαι αἱ εὐχαί, οἱ ἀπόστολοι καὶ τὰ εὐαγγέλια ἢ παραλείπονται; Ἄν ναί, ποῖα παραλείπονται; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Κ. Ματσιούλα).

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι, ὅταν ἡ ἀκολουθία τοῦ εὐχελαίου ἀπετελεῖτο ἀπὸ μία ἢ δύο ἀρχικῶς εὐχές, ἐτελεῖτο ἀπὸ ἓνα ἱερέα, ἢ, κατὰ περίστασι, ἀπὸ περισσοτέρους, ὅπως ὅλες οἱ ἄλλες ἀκολουθίες καὶ τὰ μυστήρια. Σιγὰ-σιγὰ ἐπεκράτησε ἡ συνήθεια νὰ τελῆται ἀπὸ περισσοτέρους ἱερεῖς. Ἡ πρᾶξις αὐτὴ προῆλθε ἀπὸ παρερμηνεία, ἢ μᾶλλον κατὰ γράμμα ἐρμηνεία, τοῦ χωρίου τῆς Καθολικῆς Ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου (ε', 14-15), πὺ εἶναι καὶ ἡ πρώτη μαρτυρία, γιὰ τὸ μυστήριο τοῦ εὐχελαίου: «Ἄσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; Προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτόν, ἀλείψαντες αὐτόν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου...». Ὁ ἅγιος Ἰακώβος γράφει σὲ πληθυντικὸ: «τοὺς πρεσβυτέρους... προσευξάσθωσαν... ἀλείψαντες». Οἱ πρεσβύτεροι, πὺ θὰ τελέσουν τὴν ἀκολουθία, δὲν θὰ ἔπρεπε, κατὰ τὸ γράμμα, νὰ εἶναι ἓνας, ἀλλὰ περισσότεροι τοῦ ἑνός. Ἡ ἀντίληψις αὐτὴ ἀρχίζε νὰ ἐπηρεάζη τὴν σύνθεσι τῆς ἀκολουθίας. Κάθε πρεσβύτερος ἔπρεπε νὰ ἔχη κάτι τὸ ἰδιαίτερον νὰ εἰπῆ· ἀνάγνωσμα, ἐκτενῆ, εὐχή. Ἔτσι ἡ ἀκολουθία ἀρχίζει νὰ ἀναπτύσσεται. Προστίθενται τροπάρια, ἀναγνώσματα, ἐκτενεῖς καὶ εὐχές.

Βασικὰ ἡ ἐξελιγμένη πλήρης ἀκολουθία περιελάμβανε τὰ εἰρηνικά, τὴν καθαγιαστικὴ εὐχὴ «Κύριε, ὁ ἐν τῷ ἐλέει καὶ τοῖς οἰκτιρμοῖς σου...», ἀποστολικὸ καὶ εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα (τὰ πρῶτα τοῦ ἐντύπου), ἐκτενῆ, τὴν εὐχὴ «Ἄναρχε, ἀδιάδοχε, ἅγιε ἁγίων...» (μέχρι τοῦ «εἰς βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν») καὶ τὴν ἐκφώνησί της «Σὺν γὰρ ἔστι τὸ ἐλεεῖν...», τὴν χρῆσι τοῦ ἁσθε-

νοῦς μὲ τὴν εὐχὴν ποὺ τὴν συνώδευε («Πάτερ ἅγιε, ἰατρέ...»), τὴν συγχωρητικὴν εὐχὴν («Βασιλεῦ ἅγιε, εὐσπλαγχνε καὶ πολυέλεε») καὶ τὴν ἀπόλυσι. Οἱ εὐχῆς αὐτὲς διακρίνονται γιὰ τὴν συντομία, τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ δοκίμο τοῦ ὕφους των. Μέχρι τὸν ΙΒ' αἰῶνα ἡ ἀκολουθία ἔμενε κατὰ βᾶσιν στὸ ἀνωτέρω περιεχόμενο, συνυφαίνετο δέ, καθὼς εἶδαμε στὴν ἀπάντησι στὴν προηγούμενη ἐρώτησι, μὲ τὴν θεία λειτουργία. Οἱ ἐπαυξήσεις δὲν ἦσαν ἀκόμη σημαντικές· ἡ τάσις ὅμως πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἀκολουθίας εἶναι εὐδιάκριτη στὰ χειρόγραφα. Τὴν ἀπαιτοῦσε ἡ συμμετοχὴ πολλῶν ἱερέων.

Τὸ ἀπόγειο τῆς ἀκολουθίας τοῦ εὐχελαίου ἀρχίζει τὸν ΙΓ' αἰῶνα. Κατὰ τὴν μαρτυρία τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νικηφόρου (1260-1261), ὁ προκατόχος του πατριάρχης Ἀρσένιος ὁ Αὐτωναγιανός (1255-1260) ὥρισε ὅπως τὸ εὐχέλαιο τελῆται ἀπαραιτήτως ἀπὸ ἑπτὰ ἱερεῖς καὶ καθώρισε εἰδικὲς εὐχῆς γιὰ τὸν καθ' ἓνα. Ὁ Ἀρσένιος δὲν ἐπενόησε οὔτε τοὺς ἑπτὰ ἱερεῖς οὔτε τὴν προσθήκην νέων εὐχῶν. Ἴσως ἡ συμβολὴ του συνίστατο στὸ νὰ ἐπιβάλῃ καὶ νὰ ρυθμίσῃ τελετουργικὰ τὴν συμμετοχὴ τῶν ἑπτὰ πρεσβυτέρων. Σὲ χειρόγραφο τοῦ Σινᾶ (ὑπ' ἀριθμ. 973) κατὰ ἓνα περίπου αἰῶνα παλαιότερο (τοῦ ἔτους 1153) συναντοῦμε ἐν ἀναπτύξει τὴν τάσιν αὐτήν. Στὰ προϋφιστάμενα λοιπὸν στοιχεῖα τοῦ εὐχελαίου προσετέθησαν ἔξ ἀκόμῃ εὐχῆς μὲ τίς ἐκτενεῖς ποὺ τίς εἰσάγουν, καὶ λίγο ἀργότερα καὶ ἔξ ζεύγῃ ἀναγνωσμάτων μὲ τὰ προκείμενα καὶ τὰ ἀλληλουαρία των. Ἔτσι ἡ νέα ἀκολουθία πῆρε ἑπταδικὴν μορφήν: ἑπτὰ ἱερεῖς, ἑπτὰ ἀπόστολοι, ἑπτὰ εὐαγγέλια, ἑπτὰ ἐκτενεῖς, ἑπτὰ εὐχαί. Μιὰ ματιὰ στὰ χειρόγραφα (βλ. Π. Τ ρ ε μ π έ λ α, Ἡ ἀκολουθία τοῦ εὐχελαίου, «Μικρὸν Εὐχολόγιον», Ἀθῆναι 1950, σελ. 97-191) μπορεῖ νὰ μᾶς κατατοπίσῃ σὲ ποῖο βαθμὸ μῆκους ἔφθασε ἡ ἀκολουθία. Ὁλόκληρος ὄρθρος, πλῆθος τροπαρίων καὶ εὐχῶν, ἀναγνωσμάτων, ἀντιφώνων, ψαλμῶν, ἐκτενῶν καὶ συναπτῶν, ἑπτὰ χρίσεων καὶ ἑπτὰ λειτουργιῶν, ἔκαναν ὥστε ἡ ἀκολουθία τοῦ εὐχελαίου νὰ γίνῃ ἡ πιὸ πολὺπλοκος καὶ πιὸ ἐκτενὴς ἀκολουθία τοῦ βυζαντινοῦ Εὐχολογίου.

Γιατί τώρα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἱερέων νὰ ὀρισθῇ σὲ ἑπτὰ; Ἀσφαλῶς γιὰ τὸ ἱερὸ τοῦ ἀριθμοῦ. Ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης ἀνακεφαλαιώνει χαρακτηριστικὰ τὴν σχετικὴ παράδοσιν καὶ τὴν αἰτιολογεῖ, κρατώντας ὅμως καὶ τίς ἐπιφυλάξεις του: «Καὶ ὁ μὲν θεάδελφος οὐ φησι τούτων (τῶν πρεσβυτέρων) ἀριθμόν· ἡ δέ γε συνήθεια ἑπτὰ παρέδωκε προσκαλεῖσθαι· οἶμαι δὲ διὰ τὰ ἑπταχῶς ἀριθμούμενα ἐν Ἡσαΐα δῶρα τοῦ Πνεύματος· ἡ

διὰ τοὺς ἑπτὰ ἐκείνους τοῦ νόμου παλαιοὺς ἱερεῖς, κύκλῳ σαλπίζοντες τῆς Ἱεριχῶ ἐπτάκις προστάγματι θεϊκῶ καὶ καταβαλόντας τὰ τείχη· ὡς ἂν καὶ τὴν πονηρὰν οὗτοι πόλιν καὶ τὰ σκληρὰ τείχη τῶν τῆς ἁμαρτίας ὑψωμάτων καθέλωσιν, ἢ καὶ ὡς νεκρᾶς οὐσίας τῆς ψυχῆς κατὰ μίμησιν τοῦ προφήτου, ὡς ἐπὶ τοῦ παιδὸς ἐκείνης τῆς Σουμανίτιδος, εὐξαμένων τῶν ἱερέων ἐπτάκις ταύτην ἐγείρωσι, καθὰ δὴ καὶ ὁ Ἑλισσαῖος τὸν παῖδα ἐπτάκις ἐπανακάμψας καὶ ἐπτάκις εὐξάμενος· ἢ καὶ ὡς ὁ Ἡλίας ἐπτάκις εὐξάμενος τὸν οὐρανὸν ὃν ἐκλείσει τοῖς ἁμαρτήμασι, πάλιν ἤνοιξε καὶ κατήγαγεν ὑετὸν, καὶ οὗτοι ἐπτάκις εὐξάμενοι, λύσωσι μὲν τὸν τῆς ἁμαρτίας αὐχμὸν, ἀνοιξῶσι δὲ κατὰ τὸν Πέτρον τὸν οὐρανόν, τὴν κλεῖδα βαλόντες τῆς χάριτος καὶ τὸν ἔλεον ἐκ Θεοῦ τῆς ἀφέσεως ὡς ὑετὸν καταγάγωσιν. Οὗτος μὲν οὖν ὁ νοῦς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, περὶ τῶν ἑπτὰ» (Διάλογος..., κεφ. 283). Ἐπτὰ ἱερεῖς μνημονεύουν καὶ ὅλα τὰ χειρόγραφα ποὺ ἔχουν τὴν ἐπταδικὴ ἀκολουθία, εἴτε στὸν τίτλο τῆς («Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐλαίου ἁγιαζομένου ὑπὸ ἑπτὰ ἱερέων»), «φαλλομένου ὑπὸ ἑπτὰ πρεσβυτέρων», «τὸ ἑπταπάπαδον» κ.τ.τ.) ἢ τίς τυπικὲς διατάξεις («συναχθέντων ἑπτὰ πρεσβυτέρων»), «συναχθέντες οἱ ἑπτὰ πρεσβύτεροι», «ὀφείλει... καλεῖσθαι ἑπτὰ ἱερεῖς», «συνάγονται οἱ ἑπτὰ ἱερεῖς» κ.τ.τ.) ἢ τὸ ὑπονοοῦν ἀπὸ τοῦ ἐπὶ μέρους τίτλους τῶν εὐχῶν ἢ τῶν ἀναγνωσμάτων («ὁ ἀ΄ ἱερεύς... ὁ ζ΄ ἱερεύς»).

(Συνεχίζεται)

Φ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Λόγω μεγάλης ἐλλείψεως χάρτου, εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ὅπως παύσωμεν χορηγοῦντες παντὸς εἶδους ἀνάτυπα ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς Περιοδοικοῖς ἄρθρων, πλὴν τῶν ἐν τῇ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» δημοσιευομένων ἐπιστημονικῶν μελετῶν, εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῶν ὁποίων θὰ δίδωμεν ἑκατὸν (100) καὶ μόνον ἀνάτυπα. Συγχρόνως εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ὅπως περιορίσωμεν μέχρι τοῦ κατωτάτου δυνατοῦ ὁρίου τὰς σελίδας τῶν Περιοδικῶν μας.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως

Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς

ΕΝΑΣ ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΠΟΥ ΠΡΟΔΩΣΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ

Τὸ ὄνομά του σήμαινε: «δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ». Τὸ διέψευσε ὅμως. Γιατὶ κάθε ἄλλο παρὰ πολιτεύθηκε ἀλφαδιάζοντας τὴ βούλησή του στὸ θεῖο θέλημα, στὸ δίκαιο καὶ τὸ σωστό. Παρ' ὅλο πὺ ὑπῆρχε ἓνα στόμα νὰ τοῦ τὸ ὑποδείχνη κάθε φορά: ὁ μέγας Προφήτης Ἱερεμίας.

Πρόκειται γιὰ τὸν Σεδεκία, τὸν τραγικὸ τελευταῖο βασιλιᾶ τῶν Ἰουδαίων. Ἦταν βλαστὰρι πατέρα ὀνομαστοῦ γιὰ τὴν ἀρετὴ του, τοῦ Ἰωσία. Ἀλλὰ δὲν ἐπαληθεύεται πάντα ἡ παροιμία: «τὸ μῆλο πέφτει κάτω ἀπὸ τὴ μηλιά». Ἐδῶ, κατὰ τὸ ἄλλο γνωμικόν, «ἀπὸ τὸ ρόδο βγήκε ἀγκάθι».

Ἀπ' ὅ,τι μᾶς λέει ἡ Γραφή γι' αὐτόν, δὲν φαίνεται πὺς ἦταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ συνειδητὰ κακός. Ἐζῆσε σὲ πολὺ δύσκολα χρόνια. Καί, ἀδύνατη ψυχὴ, ἡ ἀνεμοζάλη τους τὸν παρέσυρε. Δὲν εἶχε οὔτε φωτεινὴ κρίση οὔτε σθένος νὰ πορευεταί σύμφωνα μὲ ὅ,τι τοῦ ἐνέπνεε τὸ ὄνομά του.

Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ, ἄλλος βασιλιᾶς θὰ ταίριαζε στὸν λαὸ τὸν περιούσιον. Φλογερὸς στὴν πίστη, σοφός, ἀντρειωμένος. Ὁ Σεδεκίας δὲν ἦταν τίποτε ἀπ' αὐτά. Ἀβουλος, ἀστόχαστος, ἔκανε σχεδὸν πάντα ὀλέθρια σφάλματα, πὺ, στὸ τέλος, τὰ πλήρωσε ὄχι μόνο μὲ τὸν θρόνον του, ἀλλὰ καὶ πεθαίνοντας στ' ἀνήλιαγα μπουντρούμια τῆς Βαβυλώνας.

Οἱ Χαλδαῖοι, τότε, εἶχαν βασιλιᾶ τους τὸν μέγαν Ναβουχοδονόσορα. Αὐτός, βασιτισμένος στὴ φοβερὴ στρατιωτικὴ του δύναμη, ἤθελε νὰ ὑποτάξῃ, μὲ φωτιά καὶ σίδηρο, ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Ἐγγύς Ἀνατολῆς, ἀκόμη καὶ τὴ δυνατὴ Αἴγυπτο.

Ὁ ἴδιος, τὸ 597, χάρισε στὸν Σεδεκία τὸ σκῆπτρον. Τὸ βασίλειον τοῦ Ἰουδα ἦταν ἀκόμη ἐπιφανειακὰ ἐλεύθερον, ἀλλὰ, στὴν πραγματικότητά, οἱ Χαλδαῖοι τοῦ ἄριζαν τὴς τύχης.

Ὁ Σεδεκίας ὅμως δὲν θέλησε νὰ γίνη ὄργανο τοῦ κραταιοῦ ἐκείνου δυνάστη. Μὲ ἓνα ἀπροσγείωτο αἰσθημα φιλοπατρίας ἀγκάλιασε κάποιους προεστούς τῆς πρωτεύουσάς του, τῆς Ἱερουσαλήμ, ποὺ μισοῦσαν θανάσιμα τὴ Βαβυλῶνα. Ἐφτασε μάλιστα σὲ μιὰν ἀπονενοημένη πράξη, ποὺ στάθηκε σωστὴ πρόκληση στὸν βαβυλώνιο Ταῦρο.

Φώναξε στὴν Ἱερουσαλήμ, ἀφοῦ εἶχε βασιλέψει τέσσερα χρόνια, τοὺς Μωαβίτες, τοὺς Ἐδωμίτες, τοὺς Ἀμμωνίτες, τοὺς Τύριους καὶ τοὺς Σιδώνιους ἡγέτες, γιὰ νὰ συζητήσουν πῶς θὰ ἀντιστέκονταν στὰ σχέδια τῶν Χαλδαίων, κάνοντας μιὰ συμμαχία.

Ἄλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν θλιβερό. Οἱ πλάτες τους στηρίζονταν στὴν Αἴγυπτο. Ἡ Αἴγυπτος ἔκανε πῶς δὲν τοὺς ἄκουε καὶ ἡ συμμαχία ἔμεινε στὰ σκαριά. Ὡστόσο, τὸ γεγονός, γιὰ τὸν περήφανο Ναβουχοδονόσορα, ἦταν ἀπαράδεχτο. Τὸ θεώρησε ἰταμὴ προσβολὴ του. Εἰδοποιήθηκε λοιπὸν ὁ Σεδεκίας νὰ πάη στὴ Βαβυλῶνα καὶ ν' ἀπολογηθῆ.

Γλύτωσε πρὸς ὥρας. Παρέμεινε λοιπὸν ἀπείραχτος στὸν θρόνο. Στὸ μεταξύ, αὐτοὶ ποὺ τὸν ἐπηρέαζαν στὴν πρωτεύουσά του — ἀνάμεσά τους καὶ μερικοὶ ψευδοπροφήτες — δὲν τὸν ἄφησαν ἤσυχο. Τοῦ καλλιεργοῦσαν μὲ πανουργία τὶς ἴδιες ἰδέες. Καί, ὅταν ἡ Αἴγυπτος, μὲ νέο πιά φαραῶ, τὸν Ἐφρέ, ἔδειξε τὰ νύχια τῆς στὴ Χαλδαία, ὁ Σεδεκίας ἐνθουσιάσθηκε. Αὐτὴ τὴ φορά, μὲ δική του πρωτοβουλία, ἡ συμμαχία τῶν χωρῶν τῆς Παλαιστίνης πραγματοποιήθηκε, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν Αἴγυπτο.

Ὁ πόλεμος ξέσπασε. Ἡ συμμαχία δεινοπάθησε. Καὶ ὁ Ναβουχοδονόσορ, τὸ 587, κατέλαβε τὴν Ἁγία Πόλη. Περὶτρομος ὁ Σεδεκίας, πάσχισε νὰ ἐξαφανισθῆ. Ἄλλὰ δὲν μπόρεσε νὰ πάη πολὺ μακριά. Καθὼς σίμωνε στὴν Ἱεριχώ, τὸν ἔπιασαν.

Τὸν πῆγαν στὸν Ναβουχοδονόσορα, ποὺ βρισκόταν στὸ στρατόπεδό του. Ἐκεῖ, εἶδε μὲ τὰ μάτια του νὰ τοῦ σφάζουν τὰ παιδιά του. Καί, κατόπιν, τὸν τύφλωσαν. Τοῦ ἦταν πιά ἀχρείαστα.

Στὴ συνέχεια, ὁ Ναβουχοδονόσορ, «ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα» (Δ' Βασ. κε', 7), ὅπου τὸν ἔρριξε στὴ φυλακὴ, σωστὸ ράκος πιά.

Ἐκεῖ καὶ ξεψύχησε, τελειώνοντας ἔτσι οἰκτρὰ μιὰ ζωὴ, ποῦ φριχτὸ γνώρισμά της εἶχε τὴν ἀντίθετη γνώμη. Ἡ Βίβλος σφράγισε τὴ μνήμη του μ' αὐτὰ τὰ καταδικαστικὰ λόγια: «Ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου Θεοῦ αὐτοῦ, οὐκ ἐνετράπη ἀπὸ προσώπου Ἱερεμίου τοῦ προφήτου καὶ ἐκ στόματος Κυρίου... καὶ ἐσκήρυνε τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ κατίσχυσε τοῦ μὴ ἐπιστρέψαι πρὸς Κύριον Θεὸν Ἰσραὴλ» (Β' Παραλ. λστ', 12-13).

Ἡ ἐνοχὴ του στάθηκε ἓνα ἀμάλαμα ἀδυναμίας καὶ ἰσχυρογνωμοσύνης. Δὲν ἔδειξε ἀντίσταση στὶς ὑποβολὰς τοῦ πονηροῦ πνεύματος καὶ ὑπέκυψε σ' αὐτές. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἔδειξε πείσμα ἀκλόνητο ἀπέναντι στοῦ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ ἔμεινε ἀμετανόητος.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

= Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α =

Κ. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Συμπόσιον Πατέρων. Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας. — **Ἐπίκαιρα**. — **Εἰσαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τὸ Χριστοκεντρικὸν Κήρυγμα. — **Μητροπ. Δράμας Διονυσίου**, Ἡ σκληροτέρα μάχη. — **Μητροπ. Περιστερίου Ἀλεξάνδρου**, Βασίλειος ὁ Μέγας. — **Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου**, Ὁ μοναχικὸς βίος εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα. — **Ι. Κ.**, Θεωρία καὶ Πράξις. — **Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μπεζενίτη**, Ἡ ποιμαντικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ Χιλιασμοῦ. — **Πρεσβ. Ἐμμανουὴλ Καλαϊντζάκη**, Τὸ γράμμα μιᾶς ἀπελπισμένης κοπέλας. — **Ἀνδρέου Ν. Νομικοῦ**, Πηγὴ ἀγαθῶν ἢ Μετάληψις. — **Πρεσβ. Κωνστ. Πλατανίτου**, «Ἐορτολόγιον» — **Χρήστου Ἰ. Ἀνδρεάδη**, Πέτρος καὶ Παῦλος στὴ Νεοελληνικὴ Ποίηση — **Δημ. Σ. Φερούση**, Μορφὲς τοῦ γένους. — **Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.** Πόροι καὶ ἔσοδα τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — **Βασ. Μουστάκη**, Ἐνας Βασιλεὺς ποῦ πρόδωσε τὸ ὄνομά του.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1, Ἀθῆναι 140. Προϊστάμ. Τυπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη β Ζωγράφου. Τηλ. 787978.